

УВОДЪ

Избухналата на 3 IX 1939 г. война се разширява все повече и е още въ своя разгаръ. Тя премина презъ Балканитѣ стихийно и за кратко време, безъ да ни даде достатъчно основание да мислимъ, че нѣма да се върне повторно.

Стремежътъ на националъ социалистическа Германия да отстрани неправдитѣ, наложени ѝ чрезъ Версайлския миренъ договоръ, който тури край на войната 1914-1918 год., и да си осигури жизненъ просторъ, доведоха до сблъскване съ западнитѣ демокрации и главно англо-саксонския блокъ. Последниятъ бѣше успѣлъ да създаде, чрезъ умѣла политическа работа, нѣколко блокиращи пояси около Германия. Благодарение, обаче, на гениалното водачество на последната, където се съсрѣдоточаватъ въ едни рѣще и една мисль, Адолфъ Хитлеръ, политическото и военното рѣководства, всички блокадни пояси единъ следъ другъ бѣха разкъсани.

При разширяване на днешната война, която стана истинска свѣтовна такава, дветѣ воюващи групировки заявяватъ, че не желаятъ това разширение да засѣга други народи и държави. Въ тия изявления, обаче, изглежда, че само германцитѣ сж искрени. Тѣхнитѣ стремежи сж се изразявали досега именно въ ограничаване на войната, било чрезъ политически срѣдства, било, въ краенъ случай, чрезъ свѣтквично бързи военни действия, докато англичанитѣ търсятъ и се стремятъ да вкаратъ колкото се може повече народи въ войната, да хвърлятъ безогледно колкото може повече дивизии, за да изтощаватъ Германия и нейнитѣ съюзници.

Полша бѣше повалена въ продължение само на 18 дни. Норвегия, следъ смѣла и рискувана операция, водена по море, земя и въздуха отъ страна на Германия, бѣше заета, като едновременно стана и заемането на Дания съ съгласието на последната. Холандия, Белгия и Франция бѣха бързо сразени и извадени отъ строя. И така, само за 10 месеци — отъ 3 IX 1939 год. до м. юлий 1940 год. на добре стѣкмената и съ голѣмъ нападателенъ духъ германска войска се удаде да изгони англичанитѣ отъ европейския материкъ и да унищожи военната сила на всички тѣхни европейски съюзници.

Въ края на 1940 г. Англия се видѣ сама, облеганата само на своитѣ доминиони и колонии. Тя продължаваше, обаче,

усърдно да търси нови съюзници. Такива тя намъри въ лицето на нашитъ съседни — Югославия и Гърция. Турция, макаръ че бѣше тѣсно свързана чрезъ съюзенъ договоръ съ Англия, упорствуваше въ запазването на своя неутралитетъ. Отъ друга страна, Италия, съюзницата на Германия, бѣше отъ 28 X 1940 г. въ война съ Гърция и действията се водѣха въ южнитъ албански планини.

Както и събитията въ последствие показаха, Англия се стремѣше да привлече къмъ по-тѣсно сътрудничество СССР и Турция, да направи една голѣма десантна операция въ Гърция и, заедно съ 100-тѣхъ дивизии на балканскитъ държави, да развие силенъ ударъ въ обща посока на с.-западъ. Това, обаче, английската дипломация не можа да подготви политически, защото жизненитъ интереси на България и нейнитъ национални възжеления не ѝ позволяваха да се нареди рамо до рамо съ своитъ стари врагове, които нито за мигъ не се бѣха колебали, при сключване мирнитъ договори въ околността на Парижъ въ 1918-19 година, да рѣжатъ безжалостно територии съ чисто българско население. Създаденото „Балканско споразумение“, въ което влизаха като равни партньори Югославия, Ромъния, Турция и Гърция, бѣше насочено изключително срещу България и имаше за главна целъ да гарантира начертанитъ съ мирнитъ договори отъ 1919 год. граници. Българската външна политика, обаче, бързо и ясно разбира кжде сж интереситъ на България и, въпрѣки всички натиски, остана вѣнъ отъ Балканското споразумение. Западнитъ покрайнини, Добруджа, Македония и Бѣломорска Тракия, за които българскитъ народъ въ продължение само на 40 години бѣше водилъ 4 тежки съсипателни войни, чакаха съ нетърпение да се върнатъ къмъ майката-отечество. Българското население въ тѣхъ пѣшкаташе подъ иго, което далечъ не можеше да се сравни съ онова до 1912 година.

Отъ своя страна СССР смѣташе, че ще може да вземе най-удобно изходно положение за действие срещу Проливитъ, следъ като се настани здраво въ България и превърне Бургасъ въ силна морска база за своя черноморски флотъ. Чрезъ свой представителъ въ 1940 год. СССР поиска да се допустне настаняването на съветски войски въ Варна, Бургасъ, Пловдивъ и другаде, което бѣше отхвърлено отъ българското правителство. Последното предчувствуваше, че ще се повторятъ събитията отъ 1939 год. въ Балтийскитъ държави. Заемането на последнитъ и Бесарабия, голѣмитъ съсредоточавания на съветски земни войски срещу Молдова и раздвижването на черноморския флотъ показваха нервността и нетърпението на Съветитъ. Тѣ искаха часъ по-скоро да стѣпятъ и се настанятъ въ България. Отрицателниятъ отговоръ на българското правителство осуети всички тия планове. България

търбваше да изчака по-благоприятно външно-политическо положение и то настѣпи скоро.

Ромъния, заплашена отъ СССР., следъ като последната зае Бесарабия и започна да съсредоточава войски за нахлуване и въ Молдова, поиска, щото Германия да ѝ гарантира цѣлостта. Последната се съгласи при условие Ромъния да уреди висещитъ териториални въпроси съ България и Унгария. Воденитъ преговори доведоха до задоволителни резултати и България си получи обратно Южна Добруджа, а Унгария — Трансилвания. Германски войски влѣзоха въ Ромъния като инструктори и опасността за Ромъния бѣше отстранена. Съ това, обаче, Ромъния стана база за евентуални действия на Германия било на Балканитъ, било срещу СССР. България, при това положение, не се чувствуваше вече изолирана, защото въ нейно съседство се намираше войската на Велика Германия, съ която я свързваха старо бойно другарство, интензивна търговия и която даваше достатъчно гаранции за премахване извършенитъ надъ България неправди съ Ньойския миренъ договоръ и за осъществяване нашитъ национални идеали — обединението на българския народъ.

Външната политика на Гърция се обуславяше въ миналото и сега отъ нейното географско положение и тя, въ вѣоржженитъ конфликти, намираше своето мѣсто винаги на страната на Англия. Съ ловки маневри, обаче, ръководителитъ на гръцката външна политика се стараеха да залъгватъ силитъ на Осьта. Но следъ погрома на Франция въ германски ръце попаднаха документи, които ясно опредѣляха поведението на Гърция спрямо Германия. Още презъ м. септемврий 1939 год. гръцкиятъ генераленъ щабъ е билъ изпратилъ полковникъ Довасъ въ Анкара, за да влѣзе въ връзка съ генералъ Вейганъ, главнокомандуващъ френската армия въ Левантъ. На 18 IX 1939 г. гръцкиятъ пълномощенъ министъръ въ Парижъ е заявилъ, че Гърция ще поднови изтичащия презъ м. октомврий търговски договоръ съ Италия, тѣй като това не би попрѣчило създаването на единъ източенъ фронтъ. Въ началото на м. октомврий 1939 год. на френския пълномощенъ министъръ въ Атина сж били дадени увѣрения, че Гърция не само че нѣма да попрѣчи на стоварване съюзни войски въ Солунъ, но и ще ги подкрепи активно, стига операцията да бжде напълно осигурена. Въ края на м. октомврий 1939 г. се уговарило между гръцкия генераленъ щабъ и френския воененъ аташе въ Атина изпращането на френския ген. щабенъ полковникъ Марио въ Гърция. Въ една записка на генералъ Гамленъ отъ 4 I 1940 г. се споменава, че началникътъ на гръцкия генераленъ щабъ е съобщилъ условно, че той билъ въ състояние съ помощта на достатъчно противовъздушни и въздушни сили да осигури стоварването на съюзнически експедиционенъ корпусъ въ Солунъ.

Същото поведение държеше и Югославия. Нейните връзки с Франция бяха още по-сърдечни.

При това положение на нещата ръководството на германската външна политика и главното командване смътнаха, че решителните действия срещу английския остров не могат да започнат, докато червената войска стои здрава срещу източните граници на Райха, и всичко показва, че войната срещу СССР става неизбежна и приближаваше. Привличането на своя страна, или унищожаването на югославската и гръцката войски и унищожаването на стоварените на Балканите британски сили тръбваше да предшествува удара върху СССР, за да се осигури напълно южният фланг на действащите в Русия германски армии.

Германия засили своята политическа дейност на Балканите с единствената цел да спести на балканските народи страданията на една война.

На 2 III 1941 г. България се присъедини към Тристранния пакт и същия ден германски войски преминаха р. Дунав. Състъпването си на българска земя германските войски бяха посрещнати навсякъде с нескривана радост. Мъже, жени, деца, старци от села и градове се трупаха от двете страни на пътищата за движение на колоните и поднасяха на младите и бодри войници на националистическа Германия цигари, вино, ракия, баници, хлѣбъ и всевъзможни други неща за ядене. Не бяха също така редки случаите на сантименталности, когато между българите посрещачи и преминаващите германци се откриваха стари познати, бойни другари от войната 1915—18 година.

Външното политическо положение на Югославия, с навлизането на германски войски в България, се измени и тя, след не много продължителни, но трудни преговори беше привлечена в Тристранния пакт и на 25 III 1941 год. беше подписана спогодбата за нейното влизане. Със тази спогодба на Югославия се гарантираше териториалният интегритет и ѝ се даваха гаранции, че през нейна територия няма да преминават нито германски войски, нито военни материали, а за след войната ѝ се обещаваха и гр. Солун. Надеждата на Германия, чрез енергично посредничество да прекрати войната между Италия и Гърция, след влизането на Югославия в Тристранния пакт, ставаше все по-голяма. Но само два дни по-късно, на 27 III 1941 г., правителството на Югославия беше свалено чрез военен преврат и спогодбата за присъединяване на Югославия към Тристранния пакт беше унищожена. Всички тия действия се вдъхновяваха от Москва, която в умиротворението на Балканите и присъединяването на балканските народи към Тристранния пакт виждаше да се приближава към нея бързо неизбежната война.

След така развилите се събития и след като в края на 1940 г. и началото на 1941 г. англичаните бяха стоварили доста военни материали и войски в Гърция, германското главно командване се видя принудено да премине към действие, но да не им позволи да се затвърдят на Балканите. Войната беше вече неизбежна и тръбваше да се действува бързо, защото британски войски се стоварваха непрекъснато в Гърция и едно англо-гръцко-югославско задръжно действие беше предстоещо.

Така се дойде до войната на Балканите в 1941 година, която война, водена също така свѣтквично бързо, както и ония срещу Полша, Холандия, Белгия и Франция, разведри за насъ балканския хоризонт. Тя донесе блѣскава победа на германското оръжие, като в неимовѣрно кратко време унищожиха напълно гръцката и югославската войски, а стоварените в Гърция англичани едва успѣха да спасят онова, което можеше да се спаси.

ГЛАВА I

Военна подготовка

1. Театър на военните действия

Театърът на военните действия се ограничаваше: от север — германо-югославската граница от гр. Вилахъ, през Щлагенфурт включително Щирия и Каринтия, р. Муръ (лѣвъ притокъ на р. Драва), р. Драва и унгаро-югославската граница; от северозтокъ — р. Дунавъ, а от изтокъ — Черно море; от югъ — Срѣдиземно и Егейско морета и от западъ — Адриатическо и Йонийско морета — цѣлия Балкански полуостровъ.

Политически театър на военните действия включваше Югославия, България, Гърция и Албания.

Южната и югозападната части на театър на военните действия бѣха планински и силно пресѣчени, съ слабо развита съобщителна мрежа. Областите Бачка, Войводина и Банатъ, а сѣщо така района Люблина, Загребъ и на изтокъ до Бѣлградъ бѣха съ добре развита съобщителна мрежа и имаха повече равниненъ и хълмистъ характеръ. Югозападна и Южна България — изходните мѣста на германската войска, бѣха сѣщо така планински съ сравнително добре развита съобщителна мрежа, но съ точно опредѣлени посоки за преминаване презъ планинските масиви.

Като по-сериозни водни препятствия въ театър на военните действия изпѣкваха р. р. Дунавъ, Драва, Сава, Морава, долните течения на Вардаръ и Струма и провлаците и заливите въ Южна Гърция — Патраски заливъ, Коринтската тѣснина и обграждащите о-въ Евбея води.

Отъ укрепените райони заслужава да се спомене линията „Метакасъ“ (схема 1)*), която гърците бѣха изградили отъ Дойранското езеро по протежение на българската граница, до р. Места. Бункерите (картечни и артилерийски) бѣха

*) Всички схеми сж приложени въ края на тази книга.

изградени много здраво, приспособени къмъ мѣстността, особено лично маскирани и ешелонирани въ дълбочина, особено въ участъка отъ двете страни на Рупелската тѣснина. Препятствията противъ бойни коли — желѣзни, желѣзобетонни и рогови, бѣха сѣщо така солидно изработени и затваряха почти всички възможни посоки за движение на бойни коли. Всѣки бункерна група представляше завършено цѣло и отдѣлни бункери отъ групата бѣха съединени помежду си съ подземни входове. Помѣщенията за гарнизоните, до 50 м. под земята, бѣха образцово обзаведени. Електрическо освѣтление, водопроводъ, вентилация, санитарни уредби и пр. бѣха напълно завършени и функционираха отлично. Границата източно отъ р. Места не бѣше така силно укрепена, но главните посоки: Пловдивъ — Ксанти и Кърджали — Гюмюрджин бѣха преградени съ солидни бункери и препятствия противъ бойни коли.

Въ края на м. декемврий 1940 год. бѣше предприето разузнаване отъ страна на германското командване главно за уясняване възможностите за движение по пѣтищата. Успоредно съ това се разузна и граничната област на югъ и още тогава се оцени голѣмото значение на долината на р. Струма, Рупелската тѣснина и нейния обходъ отъ западъ за бързаната на операцията срещу Гърция.

Югославия въ това отношение бѣше изостанала доста назадъ. Нейните укрепителни постройки, съ каквито тя сметаше, че е преградила по-важните и достъпни посоки, носѣха отпечатъка на лекомислие и самоувървеност. Препятствията противъ бойни коли се състояха отъ преносими ж. б. колове, лежещи съ долния си край на ж. бетонни кръстачки.

Сърби и гърци вѣрваха, че планинският характер на театър на военните действия ще улесни отбранителните боеве и ония за печелене време и ще затрудни и разкъсатъ твърде много усилията на германските войска при нападателните действия. Въ това отношение, обаче, тѣхните надежди не можаха да се оправдаятъ. Събитията показаха, че господството въ въздуха и моторизацията сж деятелни, за които трѣбваше да се държи добра смѣтка. Тактическите удари върху съобщителните възли и дълбокото проникване по долините въ главните направления даваха решителни оперативни резултати и довеждаха до унищожителни окръжителни операции отъ голѣмъ стилъ.

2. Сили на страните

Сили на страните отъ Осъта. Както водачътъ на Германия Адолфъ Хитлеръ изтъкна въ своята речъ на 4 V 194

година предъ Райхстага, за операцията на Балканитѣ бѣха отдѣлени :

а) *Земни войски :*

31 пълни германски дивизии и 2 непълни такива. Тия сили бѣха сведени въ следнитѣ голѣми единици :

12-а армия — генералъ фелдмаршалъ Листъ съ началникъ щабъ генералъ-майоръ фонъ Грайфенбергъ. Съставътъ на тази армия бѣше : щабътъ на бронираната армейска група на генералоберстъ фонъ Клайстъ съ началникъ щабъ полковникъ отъ ген. щабъ Цайтцлеръ, пионерната група на полковникъ Бацингъ, 2 брониранни корпуса, 2 пехотни корпуса и 1 планински корпусъ или всичко 10 пехотни, 2 планински, 4 брониранни и 2 моторизирани дивизии и ХLI А. К. въ района южно отъ гр. Темешваръ.

2-а германска армия на генералоберстъ фонъ Вайксъ въ съставъ отъ 1 брониранъ и 1 пехотенъ корпуси, три самостоятелни дивизии и придадени унгарски войски.

Освенъ тѣхъ взеха участие още : италианскитѣ 2-а и 8-а армии, унгарската армия и италианскитѣ 9-а и 11-а армии. Последнитѣ две водѣха бой срещу гърцитѣ въ Албания и силата имъ възлизаше на около 20 дивизии.

б) *Въздушни войски.*

Въздушната армия на генералоберстъ Льоръ, въ чийто съставъ бѣше и VIII въздушенъ корпусъ на генерала отъ въздушнитѣ войски фонъ Рихтхофенъ.

Освенъ тѣхъ участие взеха и италианскитѣ въздушни войски и флотъ.

Силитѣ отъ Осъта бѣха напълно модерно въоръжени и стѣкмени. Моторизацията, прокарана до възможнитѣ крайни предѣли, осигуряваше голѣма тактическа и оперативна подвижностъ на войсковитѣ щабове, части и служби. Бронезтрѣбителнитѣ оржжия бѣха изобилни.

Германското командуване въ своята подготовка и възприети основни начала за водене боя и войната оставаше на висотата на своето положение. Чрезъ прости и ясни комбинации на тактическото и оперативното полета то търсѣше пълното унищожаване на противника. Отъ друга страна, то бѣше способно да прилага умѣло осветенитѣ отъ вѣкове основни начала на военното изкуство съ една особено чувствителна бързина въ вземане решения съобразно обстановката и съ още по-бързото провеждане на тия решения въ действие.

Високиятъ нападателенъ духъ на войскитѣ и точното изпълнение на поставенитѣ имъ задачи бѣха сигурна гаранция за успѣха.

Свърхъ всичко това, и командуването и войскитѣ бѣха вече участвували въ войнитѣ срещу Полша, Холандия, Белгия и Франция, кждето бѣха изнесли класически операции. Поукитѣ отъ тия боеве и сражения бѣха вече извадени и проникнали дълбоко въ командуването и войскитѣ.

Силитѣ на съюзницитѣ. Силитѣ на съюзницитѣ се състояха главно отъ войскитѣ на Югославия и Гърция и отъ ония, които англичанитѣ бѣха успѣли да стоварятъ на Балканитѣ.

Югославия. Нейната войска се състоеше отъ 5 армии : Бѣлградъ, Сараево, Скопие, Загребъ и Нишъ (въроятнo и 6-а армия въ гр. Любляна, но не напълно формирана), съ 16 пехотни, 1 гвардейска и 2 нови дивизии (последнитѣ още не бѣха формиранни).

Освенъ тѣзи, отъ старосръбскитѣ дивизионни области се предвиждаше да се мобилизиратъ още 6—7 дивизии II позивъ. Две конни дивизии, малко (неизвестно колко) роти отъ брониранни и бойни коли, слаба бронезтрѣбителна отбрана, 8 изтрѣбителни и 14 бойни ята въздушни сили.

П. в. отбрана бѣше още слабо развита.

Морскитѣ въздушни сили се състояха отъ 7 ята, а крайбрѣжниятъ воененъ флотъ съ всичко 15,000 бр. р. т. се базираше на дветѣ главни опорни мѣста — Шибеникъ и Катаро.

Рѣчната флотилия на Югославия въ рѣкитѣ Драва, Сава и Дунавъ се състоеше отъ 0.3 мил. бр. р. т.

Държавната отбрана се облѣгаше на планинския характеръ на страната, главно въ западната, сръдната и южната части. На важнитѣ за нахлуване мѣста бѣха изградени групи отъ бетонни укрепления (бункери) и препятствия противъ бойни коли. Еднитѣ и другитѣ бѣха съ несериозни размѣри и издръжливостъ и затова тѣ бѣха преодолѣни или предварително разрушени безъ особени трудности.

Въоръжението и стѣкмяването на югославската войска бѣше най-разнообразно, а моторизацията много слабо застъпена. Оржжие и други бойни материали, на разположение за формиране на нови войскови части, нѣмаше.

При подготовката се даваше предпочитане на пехотната атака и партизанската война (четничеството), съ силно подчертано френско влияние. Въ миналото югославската пехота се бѣше показала като твърде добра главно съ своята издръжливостъ и упоритостъ въ атаката и отбраната. Въ водене на планинската война тя се бѣше сжщо така отличила. Сега, обаче, тя не бѣше вече хомогенна и тъкмо това бѣше нейната най-слаба страна.

Командуването на войската почиваше повече на старата си слава. Всадената доктрина бѣше чисто френска — водене

на боеве за печелене време до пълното изясняване на положението.

Гърция. Отъ 28 X 1940 год. Гърция бѣше въ война съ Италия. Военнитѣ действия се водѣха на албанска територия и гърцитѣ бѣха вече отбелязали значителни успѣхи. Отъ всичкитѣ 22 дивизии, които Гърция бѣше мобилизирала, 15 дивизии и 2 бързи бригади се биеха и бѣха здраво ангажирани срещу италианцитѣ въ Албания.

Гръцкият флотъ бѣше напълно на услугитѣ на англичанитѣ, макаръ още да имаше свое собствено командване.

Войската на Гърция бѣше добре стѣкмена и въоръжена, особено за водене планинска война. Товарната артилерия бѣше преобладаваща. Моторизацията, макаръ и не особено развита, бѣше застѣпена.

Къмъ грѣцкитѣ въздушни войски се бѣха влѣли и британскитѣ такива и действаха съвмѣстно срещу италианцитѣ.

Англичанитѣ осигуряваха пълно и изобилно снабдяването на воюващата грѣцка войска, която не бѣше подложена на никакви лишения.

Командването бѣше добре подготвено и водѣше боеветѣ и операциитѣ съ умение и похватъ. Грѣцката войска, въ борбата срещу италианцитѣ, а въ послѣдствие и срещу германцитѣ, се показа добре подготвена, упорита и съ силно развито национално чувство. Съ своитѣ действия тя изненада всички.

Британци. Още отъ края на 1940 год. тѣ бѣха започнали да стоварватъ военни материали и войски въ Гърция и по този начинъ да подготвятъ замислената отъ тѣхъ операция, заедно съ 100-тѣ балкански дивизии, срещу Германия. Споредъ разпространяванитѣ пропагандни сведения отъ Вашингтонъ и другаде стоваренитѣ въ Гърция английски войски били около 200—240,000 души. Въ действителностъ, обаче, както това показаха събитията въ послѣдствие, англичанитѣ бѣха стоварили 2—3 австралийски дивизии около Солунъ, 1 дивизия въ Тесалия и 1 въ Атина. Следователно, не повече отъ 60—70,000 души.

Английският флотъ господствуваше въ Сръдиземно море, особено въ неговата източна половина. Пропагандата упорито разпространяваше слухове, че е предстоещо влизането на английския флотъ въ Адриатическо море. Отдѣлни морски единици бѣха вече правили опити за това.

Едва ли английското командване бѣше въ състояние да отдѣли повече войски, следъ като то бѣше разпилѣло силитѣ си въ северна Африка чакъ до Бенгази и въ сжщото време тамъ го заплашваше едно сигурно контръ-настъпление.

Броятъ на дивизиитѣ на дветѣ страни*).

<i>Сили на Осьта</i>		<i>Сили на съюзницитѣ</i>	
Германски дивизии	33	Югославски дивизии I позивъ	16
Италиански дивизии въ Албания	20	Югославски дивизии II позивъ	7
Италианскитѣ 2-а и 8-а армии — дивизии	16	Грѣцки дивизии	22
Унгарска армия — бригади	14	Британски дивизии	5
Всичко	69	дивизии и 14 бригади	50

Италианскитѣ дивизии се състоеха отъ по два пехотни полка; така че превесътъ въ броя на дивизиитѣ на силитѣ отъ Осьта трѣбва съответно да се намали. Освенъ това, италианскитѣ 2-а и 8-а армии и унгарската армия действаха на второстепенни оперативни театри, като изпѣлниха по-скоро окупационни задачи. Тѣ не взеха участие въ решителнитѣ действия за унищожаване масата на югославската войска.

Югославската войска, отъ друга страна, бѣше изненадана и не можа да се мобилизира напълно.

Отъ всичко гореизложено се вижда, че силитѣ отъ Осьта превъзхождаха своитѣ противници съ обединено командване и добре стѣкмени и обилно снабдени войски. Последнитѣ бѣха съ високъ нападателенъ духъ, който разви събитията така, че не стана нужда тѣ да вкаратъ въ действие всички опредѣлени за операцията войски и въ действителностъ водиха и спечелиха войната на Балканитѣ не съ численото си превъзходство, а съ своя високъ революционенъ духъ.

3. Планове на странитѣ

На силитѣ отъ Осьта (схема 2). Първоначалниятъ германски планъ за война на Балканитѣ предвиждаше заслоняване отъ България къмъ Турция и ударъ върху Гърция съ тежестъ на усилията отъ долината на р. Струма къмъ гр. Солунъ. За всѣки случай се е имало предъ видъ слабо заслоняване къмъ Югославия. При това последното се е разчитало повече на ешелонираниитѣ назадъ войски, отколкото на специално назначени такива.

Следъ внезапната промѣна на югославската външна политика, обаче, планътъ за война бѣше допълненъ съ огледъ на новосъздадената обстановка, а именно:

*) Официални сведения за силитѣ на дветѣ страни още нѣма. Тия цифри сж взети като сръдни отъ малкото различни такива, които сж публикувани досега. За броя на самолетитѣ, бойнитѣ коли и оръдията нѣма никакви данни.

Раздѣляне югославската отъ англо-грѣцката войски чрезъ ударъ въ посоката гр. Кюстендилъ, гр. Скопие, албанската граница, унищожаване на грѣцката солунска армия въ района източно отъ р. Вардаръ и осигуряване корабоплаването по р. Дунавъ. Следъ това да започнатъ действията за унищожаване на Югославия, чрезъ концентрични удари откъмъ северъ (Каринтия, Щирия и западна Унгария), отъ североизтокъ, югоизтокъ (отъ България) и западъ (Италия), комбинирани съ морски десантъ на италиански войски въ гр. Сплитъ и гр. Рагуза. Следъ пълното унищожаване на Югославия щѣха да продължатъ действията срещу Гърция, като усилията се насочатъ къмъ Солунъ и откъмъ албанския фронтъ.

Съ бързи действия трѣбваше да бждатъ заети полуостровитѣ Атика и Пелопонесъ, а сжщо така и егейскитѣ острови включително и о. Критъ, за да се затвори достъпътъ на британския флотъ въ Егейско море.

На така планираната операция, както се каза по-горе, се предвиждаше да съдействуватъ италианцитѣ и унгарцитѣ. Отъ България и Ромъния не се искаше активно съдействие. Нашитѣ политическо и военно ръководства, обаче, оцениха правилно политико-стратегическото положение на България и се реши южната ни и югоизточната ни граници да се прикриватъ до окончателното съсрѣдоточаване на германскитѣ войски. За целта бѣха мобилизирани необходимитѣ дивизии, които заеха опредѣленитѣ имъ мѣста преди германскитѣ войски да започнатъ навлизането въ България. Съ това се отстраняваше евентуалното превръщане на България въ театъръ на военнитѣ действия, въ случай на англо-грѣцко нападение преди пълното съсрѣдоточаване на германскитѣ войски, а отъ друга страна се осигуряваше и съсрѣдоточаването на последнитѣ.

За изпълнението на този планъ на силитѣ отъ Осьта бѣше необходимо числено превъзходство, което тѣ имаха. Сжщо така по отношение на мобилизацията тѣ не можеха да бждатъ изпреварени, защото въ действителностъ тѣхната мобилизация бѣша извършена още въ 1939 г., а съ съсрѣдоточаването бѣха много напреднали.

Планътъ предвиждаше широко съдействие отъ въздушнитѣ сили и особено тѣсно сътрудничество между последнитѣ и брониранитѣ и моторизирани войски, съ което се гарантираше бързината въ действията. Това даваше основание да се предполага унищожаване на противниковитѣ войски по части преди тѣ да успѣятъ дори да се мобилизиратъ и съсрѣдоточатъ напълно. Особено това важеше за Югославия.

Планъ на съюзницитѣ (Схема № 3)

Британското военно ръководство бѣше начертало широкъ по време и пространство идеенъ планъ. Следъ голѣмитѣ

успѣхи на британцитѣ въ Либия презъ 1940 г. трѣбваше действията тамъ да продължатъ, чрезъ десантъ по море, къмъ Триполи. Британската Нилска армия да се натовари на кораби и пренесе отъ Египетъ въ Гърция, кждето заедно съ грѣцката, турската и югославската войски ще се събератъ всичко 100 дивизии. Чрезъ раздвижване около границитѣ на България се считаше, че тя ще бжде сплашена и ще се въздържи отъ влизане въ Трестранния пактъ. Летищата около гр. Кавала първоначално ще се използватъ за действия срещу ромънскитѣ петролни извори. Турция трѣбваше да бжде принудена да отвори Дарданелитѣ и Босфора за британския флотъ и по такъвъ начинъ последната добиваше възможностъ за действие въ Черно море — срещу гр. Кюстенджа и Дунавскитѣ устия. Така германската армия на Балканитѣ се ангажирваше здраво, а следъ нейното унищожаване се явяваше възможностъ за действие въ посока на Виена, Берлинъ по подобие на 1918 година.

Значението, което бѣше дадено на Югославия и нейната войска при съставянето на този планъ, бѣше първостепенно. Тя трѣбваше да поеме удара въ случай, че съюзницитѣ закъснѣятъ и бждатъ изпреварени, и чрезъ боеве за печелене време войскитѣ ѝ да се оттеглятъ на югъ къмъ англо-грѣцкитѣ сили. За Турция положението бѣше твърде деликатно, но при господството на британския флотъ това не изглеждаше, поне въ въображението на съставителя на плана, толкова рискувано.

Събитията, обаче, се развиха не така както предполагаша британцитѣ и тѣ трѣбваше да възприематъ и осъществятъ единъ по-скромненъ планъ. Преди всичко, пренасянето на Нилската армия презъ пролѣтътъ на 1941 год. бѣше невъзможно, защото германо-италианската подготовка въ северна Африка сочеше на близко контъръ-настъпление на Балканския полуостровъ подготовката на силитѣ отъ Осьта бѣ сжщо така твърде напреднала. Ето защо британцитѣ решиха да стоварятъ въ Гърция австралийски и новозеландски войски, съ които да подкрепятъ грѣцкитѣ и югославцитѣ. Първоначалниятъ фронтъ трѣбваше да се установи на линията на Прѣспанското и Охридското езера — въ връзка съ грѣцкия фронтъ въ Албания, кждето югославската войска щѣше да бжде спрѣна, въ случай, че тя бжде отхвърлена отъ югъ. Отъ летищата въ Гърция британскитѣ въздушни сили имаха възможностъ да действуватъ върху ромънскитѣ петролни полета, корабоплаването по Дунава и пр. обекти. Следъ като на Балканитѣ бждатъ стоварени достатѣчно британски войски и следъ евентуалното влизане на Турция въ войната на страната на демократицитѣ, тогава едва щѣше да може да се мисли за възприемане на първоначалния обширенъ планъ.

Общъ главнокомандуващъ на войскитѣ въ Гърция бѣше назначенъ генералъ Уейвелъ, който въ действителностъ не можа да заеме поста си.

Нѣма точни сведения за съчетанието на усилията на британци, гърци и югославци, но отъ тѣхната группировка и отъ действията, които се развиха, може да се заключи следното:

Главното югославско командуване предполагаше на северъ да води боеве за печелене на време, да изтощава преди всичко и при силенъ натискъ да оттегля постепенно войскитѣ си, като срещу България се считаше осигурено чрезъ укрепления въ планинската мѣстность. То подготвяше и една група отъ 3 - 4 пехотни дивизии въ района гр. Призренъ, гр. Прищина, гр. Митровица, Бѣло поле, гр. Дубровникъ за ударъ върху лѣвия италиански флангъ въ Албания.

Гръцкото командуване, следъ като се убеди, че Турция ще остане неутрална, се видѣ принудено да опраздни областта между долнитѣ течения на р. р. Места и Марица, да скъси фронта и да може съ наличнитѣ свободни отъ албанския фронтъ войски да осигури първоначалната упорита отбрана на линията „Метаксасъ“. По-нататъшната отбрана следваше да се подхранва отъ стоварванитѣ въ Гърция британски войски, които трѣбваше постепенно да се засилватъ, като едновременно съ това се изтощаватъ силитѣ на Осьта, та при настѣпване на благоприятния моментъ да минатъ въ настѣпление и раздвижатъ фронта въ обща посока на северъ къмъ р. Дунавъ.

Изобщо британцитѣ считаха, че силитѣ отъ Осьта сж най-уязвими откъмъ Балканския полуостровъ и затова тѣхниятъ планъ предвиждаше първоначално водене на изтощителна война, а следъ това нанасяне на последния и решителенъ ударъ.

4. Съсрѣдоточаване

Съсрѣдоточаването на силитѣ на дветѣ воюващи страни се извърши въ различни времена и подъ всевъзможни претексти. За насъ представя особенъ интересъ съсрѣдоточаването на 12-а германска армия, по-голяма частъ отъ която трѣбваше да заеме своето изходно положение за атаката въ България.

Ето защо, безъ да се пренебрегва съсрѣдоточаването на другитѣ войски, това на 12-а германска армия ще се разгледа подробно.

а) Съсрѣдоточаване на силитѣ отъ Осьта

На 2 мартъ 1941 год. армията на фелдмаршалъ Листъ (12-а германска армия), по-голямата частъ отъ която се намираще въ Ромъния и ромънска Добруджа, премина нашата северна граница. Германскитѣ войски преминаха р. Дунавъ по мостове съ голѣма подемна сила, които бѣха построени при Никополъ, Орѣхово и Русе. Последниятъ мостъ бѣше построенъ

върху дунавски шлепове и имаше настилки — платна за движение въ дветѣ посоки. Въ пристанищата Сомовитъ, Свищовъ и другаде пренасянето на германскитѣ войски ставаше съ кораби и шлепове.

Въ общи черти съсрѣдоточаването на 12-а германска армия бѣше планирано да се извърши на три ешелона, които да следватъ непосредствено задъ изнесенитѣ напредъ усиленни моторизирани дружини, като общото прикриване се извършваше отъ изнесенитѣ на южната и югоизточната ни граница български дивизии. При съсрѣдоточаването си германската армия трѣбваше да бърза, за да се намали времето отъ преминаване нашата северна граница до пристигането на достатъчно германски войски на южната ни граница. Този периодъ отъ време се считаше най-опасенъ, защото, ако противникътъ би изпреварилъ и атакуваше съ голѣми сили, то въ такъвъ случай Южна България би станала театъръ на военнитѣ действия и по-нататъшното съсрѣдоточаване на германската армия би се разбъркало — нѣща, които не трѣбваше да се допускатъ.

Споредъ постигнатото споразумение между българския генераленъ щабъ и щаба на 12-а герм. армия усиленитѣ моторизирани дружини*) трѣбваше да се изнесатъ бързо на нашата южна граница и заедно съ намиращитѣ се тамъ наши войски да осигуряватъ съсрѣдоточаването на главнитѣ сили. Тѣзи усиленни моторизирани дружини трѣбваше да се разположатъ както следва:

Въ района гр. Петричъ, с. Марино поле	— 2 дружини;
„ „ на Либяхово	— 1 дружина;
„ „ на Рудоземъ	— 1 дружина;
„ „ на Маказа	— 1 дружина;
„ „ на Ив.йловградъ	— 1 дружина;

Всичко: 6 дружини.

Тия прикриващи части (гл. схема 4) се изнесоха бързо и до 8 мартъ заеха опредѣленитѣ имъ мѣста. Следъ тѣхъ първиятъ ешелонъ, състоещъ се отъ два бронирани корпуса (XIV и XL), къмъ 8 мартъ достигна и се разположи:

XI брониранъ корпусъ съ 60-а моториз. дивизия въ района гр. Пазарджикъ, Пловдивъ, гр. Борисовградъ и съ 9-а бронирана дивизия — гр. Чирпанъ, с. Сладък-кладенецъ, гр. Нова-Загора, гр. Ст.-Загора.

XIV брониранъ корпусъ съ 11-а бронирана дивизия въ района на гр. Сливенъ, гр. Ямболъ и съ 5-а бронирана дивизия — гр. Бургасъ.

Вториятъ ешелонъ, състоещъ се преимуществено отъ пехотни дивизии, къмъ 6 мартъ трѣбваше съ главнитѣ си сили да достигне линията на Стара планина.

*) Това бѣха разузнавателнитѣ органи на дивизиитѣ.
Военна библиотека, кн. 117

Третият ешелонъ къмъ същото време трѣбваше да напустне Влахия и да започне преминаването на р. Дунавъ.

Съсрѣдоточаването на 12-а герм. армия се извършваше планомѣрно, безъ закъснение и безъ други затруднения, което се дължеше главно на добрата организация на движението по пѣтищата и своевременно усиляване на мостоветѣ и означаване на посокитѣ за движение.

На 8 мартъ вечерята, т. е. 6 дни следъ започване преминаването на р. Дунавъ, на южната ни граница, наредъ съ нашитѣ прикриващи войски, имаше вече достатъчно германски такива и кризата отъ преждевременно нападение отъ страна на Гърция и нейнитѣ съюзници бѣше преминала.

На 25 мартъ Югославия се присъедини къмъ Тристранния пактъ. Два дни, обаче, по-късно, на 27 III, бѣше извършенъ въ Бѣлградъ воененъ превратъ, който имаше главна целъ да промѣни водената дотогава външна политика на сближение и разбирателство съ силитѣ отъ Осьта. Водачтъ на заговора Симовичъ провъзгласи малолѣтния Кралъ Петъръ II за пълнолѣтенъ и освободи отъ длъжностъ регентитѣ. Князь Павелъ, председател на регентския съветъ, бѣ откаранъ въ Гърция и предаденъ на англичанитѣ.

Тази промѣна въ Югославия предизвика промѣна и въ групировката на 12-а герм. армия, съ огледъ нейното осигуряване откъмъ западъ, а евентуално, вземане мѣрки и за нападателни действия срещу Югославия.

Бързо бѣха извикани въ Берлинъ и на 28 III отлетѣха съ самолети презъ Виена генералфелдмаршалъ Листъ и генералоберстъ фонъ Клайстъ заедно съ неговия началникъ щаба полковникъ г. щ. Цайтцлеръ, за да участвуватъ въ съвещанията въ връзка съ новосъздаденото положение на Балканитѣ.

На 30 III следъ обѣдъ сжщитѣ се завърнаха и до вечерята се дадоха нареждания за прегрупиране, съ огледъ да се подготви решителенъ и силенъ ударъ и срещу Югославия. Положението на 12-а герм. армия къмъ 30 III 1941 г. е показано на схема № 5.

На 31 III движението на дивизиитѣ продължи, включително и на ония, които бѣха засегнати отъ прегрупирането. То се проведе планомѣрно и бързо. Така, напр., само за 24 часа отъ момента, когато сж дадени разпоредженията за прегрупиране, 11-а бронирана дивизия отъ Сливенъ, движейки се на западъ, е достигнала района гр. Пирдопъ, гр. Ст. Загора; 9-а бронирана дивизия — отъ Търново-Сейменъ (Симеоновградъ) е достигнала района гр. Ихтиманъ, гр. Пловдивъ.

И така, до 5 априлъ вечерята 12-а германска армия успѣ да привърши прегрупирането си, да привлече останалитѣ си въ Ромѣния сили и да заеме изходно положение за ударъ едновременно срещу Гърция и Югославия (схема 6). Забе-

лежителни сж и следва да се подчертаятъ бързината въ вземане на решение и бързината въ неговото провеждане отъ командуването и планомѣрното му изпълнение отъ войскитѣ. Това се постигна благодарение на германската методичностъ и неотклонение при поставяне и изпълнение на задачи и главно благодарение пълната вѣра на командуването въ войскитѣ и обратно. Въмѣсто за критикуване, подчиненитѣ използватъ времето обстойно да размислятъ какъ най-добре ще могатъ да изпълнятъ заповѣданата задача.

Пионерната група на полковникъ Бацингъ, която бѣше формирана отъ намиращитѣ се въ Ромѣния германски инструкторски войсковы части (за преустройване и обучение на ромѣнската войска) зае изходното си положение и подготви срѣдствата за преминаване на р. Дунавъ преди края на м. мартъ.

Останалитѣ войски — 2-а армия на генералоберстъ фонъ Вайксъ, унгарската и 2-а и 8-а италианска армии използвана добре развитата ж. пѣтна и шосейна мрежи и нѣколко дни по-късно, къмъ 8 априлъ успѣха да заематъ изходнитѣ си положения.

б) Съсрѣдоточаване силитѣ на съюзницитѣ

Югославия. Нейната войска отдавна бѣше въ усиленъ съставъ и отъ 27 III 1941 г. бѣше започната да се провежда общата мобилизация. Напълно, обаче, тя бѣше проведена следъ 3 априлъ и то безъ шумно публично обявяване. Отъ сжщата дата се движеха само военни влакове. Соколската и други сродни ней организации получиха заповѣдъ да се влѣятъ въ войската. На 6 априлъ трѣбваше мобилизираната гранична стража да бжде по мѣстата си и да прикрива мобилизацията и съсрѣдоточаването. Въ действителностъ Югославия бѣше изпреварена отъ събитията и тя не можеше да изпълни своя планъ за съсрѣдоточаването.

Гърция. Гръцката войска отъ срѣдата на м. октомврий 1940 г. бѣше мобилизирана и напълно съсрѣдоточена, като съ главната си маса, около 15 пехотни дивизии и 2 бързи бригади, водѣше войната срещу Италия въ Албания. Презъ м. мартъ грѣцитѣ имаха значителни успѣхи. Тѣ бѣха завладѣли нѣкои италиански позиции около гр. Тепелени и въ срѣдния участъкъ на фронта. За запазване мостоветѣ върху р. Вардаръ започнаха да настаняватъ тежки п. в. орждия.

На 9 мартъ една група английски кръстосвачи стовари въ Гърция около 1,800 души австралийци, които бѣха безъ тежки пехотни орждия. На 10 с. м. бѣха стоварени още войски, така че общата имъ численостъ достигна 3—4,000 души. Всички се настанаха на палатки въ околността на гр. Атина. По това време бѣха прѣснати невѣрни слухове за стоварване

на британски войски въ гр. Солунъ и за съсрѣдоточаване на други такива около гр. Лариса.

Къмъ 20 мартъ грѣцкитѣ войски отъ западна Тракия (между р. р. Места и Марица) започнаха да се отвозватъ на западъ. Всички по-важни съоръжения по желѣзния и шосейнитѣ пѣтища сж били подготвени за разрушаване. Укрепителнитѣ постройкитѣ отъ дветѣ страни на Рупелската тѣсна се усъвършенствуватъ усилено. Параходното движение въ пристанището на Пирея стана доста оживено и тамъ бѣха стоварени около 2,000 британци съ бойния имъ материалъ. Около гр. Ксанти бѣха извършени частични разрушения на шосейни съоръжения. На 21 и 22 мартъ въ пристанищата на Пирея и Кирацинъ (при Пирея) бѣха стоварени нови 3—4,000 британски войници, а сжщо така разтоварени сж и на о въ Тасосъ англичани.

Къмъ 1 априлъ пространството източно отъ р. Места бѣше почти опразднено отъ грѣцки войски. Оставени бѣха само слаби части — усилена гранична стража, въ добре изграденитѣ ж. б. укрепления, които преграждатъ посокитѣ отъ гр. Пловдивъ къмъ гр. Ксанти и отъ гр. Кърджали къмъ гр. Гюмюрджина. Подготовката за разрушаване на ж. п. и шосейни съоръжения въ този районъ продължи.

Преднитѣ британски войскове части въ Гърция се изнесоха на северъ и достигнаха линията гр. Леринъ, гр. Воденъ. На 29 мартъ британски моторизирани войскове части преминаха при Охридското езеро на югославска територия.

Къмъ 4 априлъ въ водитѣ на Катаро и Шибеникъ се появиа английски подводници. Грѣцкото и югославското командване отъ дветѣ страни на грѣцко-югославската граница влѣзоха въ тѣсна връзка.

Въпрѣки оскѣднитѣ още сведения за движенията и стоварванията на войскитѣ на съюзницитѣ, за насъ става ясенъ начинътъ, по който тѣ извършиха своето съсрѣдоточаване. Въпрѣки влизането на Югославия въ Тристранния пактъ, югославскиятъ генераленъ щабъ, както това се потвърждава отъ много източници, преследва свои цели, безъ да държи смѣтка за политиката и решенията на правителството.

5. Групировка на силитѣ

Групировката на силитѣ на дветѣ воюващи страни е показана на схема 2.

Силитѣ отъ Осьта, преследвайки ясно поставената имъ задача, безъ да подценяватъ своитѣ противници, създадоха подходяща групировка, която имъ гарантираше сигуренъ успѣхъ. За унищожаване на Югославия, раздѣляне последната отъ Гърция и за унищожаване грѣцкитѣ войски източно отъ Вардаръ до р. Марица — първата задача на силитѣ отъ Осьта,

се назначаваха достатъчно войски. Въ това време главното ядро на грѣцката войска (около 15 пех. дивизии и 2 бързи бригади) остава приковано въ Албания и не можеше да вземе участие на решителното мѣсто, района Рупелъ, Солунъ, кждето се сложи началото за решаване сждбата на грѣцката войска.

Югославската войска не можа да се съсрѣдоточи напълно. Тя бѣше изпреварена отъ събитията. На 1 IV 1941 г. бѣше обявено „положение на крайна готовность“. На 3 априлъ, безъ формално обявяване, бѣше заповѣдана обща мобилизация. Много войскове части, обаче, бѣха изненадани отъ германскитѣ войски въ мѣстата на тѣхното мобилизиране и хората върнати по домоветѣ имъ.

Групировката на съюзницитѣ не можа да бжде създадена по време и начинъ така, че да имъ осигури бързи и решителни резултати. Впрочемъ, тѣ и въ миналата война (1915—18 год.) бѣха привърженици на бавнитѣ действия и разчитаха повече на времето, което смѣтаха, че ще изтощи противника имъ. Отъ друга страна, британцитѣ не можеха, а и не желаеха да стоварятъ повече войски на Балканитѣ.

Общо, отъ създадената или предвиждана да се създаде групировка на силитѣ на Югославия, Гърция и Англия проличава тенденцията на изчакване. Намѣрението да се водятъ боеве за печелене време въ северна и северозападна Югославия проличава много ясно. Групираната въ Македония 3-а армия е имала безспорно задача да създаде здрава връзка съ грѣцкитѣ и британски войски и да послужи като опора на оттеглящата се на югъ югославска войска и като мостъ за пристигащитѣ британски подкрепления отъ войски и военни материали.

ГЛАВА II

Раздѣляне югославската отъ грѣцката войски
и капитулиране на грѣцката Солунска армия

Схема 7

На 6 априлъ водачътъ на Велика Германия издаде своята заповѣдъ до войницитѣ отъ югоизточния фронтъ. Въ нея той ясно подчерта, че Англия се опитва да осъществи единъ планъ за тѣсно окръжаване на Германия по подобие на войната отъ 1914—18 година — Солунската експедиция.

Моментътъ за започване военнитѣ действия на Балканитѣ, за изгонване на стоваренитѣ въ Гърция британски войски се считаше отъ командуването на силитѣ отъ Осъта, че е настъпилъ. Въ своята заповѣдъ Адолфъ Хитлеръ каза, че борбата се води срещу британцитѣ, но не и срещу мирното население.

Споредъ подробноститѣ въ плана за операцията на Балканитѣ заповѣдано бѣше на 6 априлъ сутринята да настъпятъ земнитѣ войски южно отъ линията гр София, с. Мещица, с. Кошарево. Въздушнитѣ войски подъ командата на генерал-оберстъ Лъоръ получиха заповѣдъ да атакуватъ на 6 сутринята както следва:

крепостта Бѣлградъ и всички летища, важни съобщителни възли и военни обекти въ Югославия и Гърция, като VIII въздушенъ корпусъ — фонъ Рихтхофенъ съдействува на корпуситѣ отъ 12-а армия при овладяване поставенитѣ имъ обекти.

На корпуситѣ отъ 12-а армия бѣха възложени следнитѣ задачи:

XL А. К. (9-а брон. дивизия, 73-а пех. див. и SS Щандартъ „Адолфъ Хитлеръ“, последниятъ въ съставъ отъ около една дивизия) да настъпи отъ района гр. Кюстендилъ, гр. Горна Джумая въ посока на Скопие, да унищожи намиращитѣ се въ района на Скопие (западно и южно) югославски войски и заеме здраво района Скопие, Велесъ, Щипъ, Куманово и по такъвъ начинъ да раздѣли югославската отъ англо-грѣцката войски; да дири и установи връзка съ италианскитѣ войски къмъ албанската граница.

XVIII А. К. (2-а брон., 5-а и 6-а пл. дивизии и 125-и пл. полкъ) да атакува противника въ обща посока на Солунъ, съ

тежестъ на усилията на своя дѣсенъ флангъ, да го унищожи и да заеме гр. Солунъ и областта му.

XXX А. К. (72-а, 164-а и 50-а пех. дивизии) да атакува и унищожи противника въ района гр. Ксанти, гр. Гюмюрджина и заеме гр. Кавала и цѣлото Бѣломорско крайбрѣжие.

Пионерната група на полковника отъ инженернитѣ войски Бацингъ на 6 априлъ да премине Дунавъ при гр. Оршова и да осигури корабоплаването презъ тѣснината „Желѣзни врата“.

На италианската група армии въ Албания, състоещи се отъ 9-а и 11-а армии, е поставена задача да ангажира ядрото на грѣцката армия по фронта, а съ лѣвия си флангъ да дири връзка съ германскитѣ войски.

6 априлъ

Въздушнитѣ войски рано сутринята излетѣха на последователни вълни. Крепостта Бѣлградъ бѣше атакувана презъ деня 6 пѣти и всички военни обекти — Министерството на войната, генераленъ щабъ, главната гара, казарми и укрепления бѣха бомбардирани и разрушени. Главното командуване — изолирано. Летищата на Куманово и Скопие рано сутринята бѣха сѣщо бомбардирани. На тайното полско летище южно отъ гр. Скопие бѣха разрушени всички 16 бомбардировачи (До 17), които сж били натоварени съ бомби и готови за излитане къмъ София.

VIII въздушенъ корпусъ Рихтхофенъ оказва енергично съдействие на земнитѣ войски главно чрезъ стрѣмно спускащитѣ се самолети (шуки). Резултатитѣ, обаче, отъ ударитѣ на тежкитѣ бомби върху бункеритѣ бѣха неочаквано лоши. Бетонътъ бѣше извънредно много здравъ, бункеритѣ отлично приспособени къмъ мѣстността и маскирани така, че не можеха да се забележатъ дори отъ близко разстояние. Ето защо може да се счита, че въ първия денъ борбата се изнесе изключително отъ пехотата.

Действията на земнитѣ войски се развиха както следва:

Въ 05.20 часа на 6 априлъ корпуситѣ настъпиха и изненадаха противника. Навсѣкжде граничната линия и създаденитѣ на нея съпротиви бѣха преодолѣни. Боятъ, обаче, въ Рупелската тѣснина, кждето атакуваше 125-и пл. п. — източно отъ р. Струма, се затегна.

Пионерната група на полковникъ Бацингъ преди разсѣвяване мина съ изненада р. Дунавъ при гр. Оршова и осигури двата брѣга на Желѣзнитѣ врата за корабоплаването. Съ това тази група изпълни поставената ѝ задача.

XL А. К.

9-а бронирана дивизия (въ първа линия) и S. S. Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ (въ втора линия) настъпиха стремително въ посоката гр. Крива Паланка, с. Страцинъ, гр. Куманово и до 09.00 часа заеха гр. Крива Паланка. Къмъ 13.00 часа челнитѣ бронирани части на 9-а бронирана дивизия до-

стигнаха Страцинската позиция, но вследствие лошата почва не можаха да развият ударъ и овладѣятъ последната. Тукъ тѣ бѣха задържани назадъ, а атаката се произведе отъ една пехотна дружина, командувана отъ майоръ Горнъ, който тукъ е билъ награденъ съ Рицарския кръстъ. Следъ 4 часовъ ожесточенъ бой дружината овладѣ най-високата точка на Страцинския проходъ. Веднага сърбитѣ контръ-атакуваха, но бѣха отбити съ голѣми загуби и тѣхната съпротива напълно сломена. До вечерята Страцинската позиция бѣше овладѣна и презъ нощта срещу 7 IV 9-а бронирана дивизия подаде преднитѣ си части до долината на р. Пчиня.

73-а пех. дивизия настѣпи енергично въ посоката гр. Горна Джумая, гр. Царево село, преодолѣ всички срещнати съпротиви, до 10.30 ч. зае гр. Царево село и продължи преследването на отстъпващия противникъ къмъ гр. Кочани. До вечерята дивизията достигна съ преднитѣ си части предъ с. Калиманци.

XVIII А. К.

2-а бронирана дивизия, чиято задата бѣше да обходи Бѣласица планина отъ западъ презъ гр. гр. Струмица и Дойранъ и овладѣе гр. Солунъ, настѣпи стремително къмъ гр. Срумица. Движението на дивизията бѣше забавяно отъ напавенитѣ отъ сърбитѣ разрушения на мостоветѣ. Къмъ 11.00 часа дивизията зае гр. Струмица. Бързо, обаче, тя трѣбваше да свърне на северъ къмъ гр. Радовишъ, за да отбие атаката на една сръбска дивизия, която е била насочена да прегради посоката къмъ Струмица. Завързалиятъ се бѣи северно отъ гр. Струмица продължи и на следния день преди обѣдъ.

6-а пл. дивизия атакува и проби дветѣ линии бункери на билото на Бѣласица пл. и до вечерята проникна на югъ 6 клм. на линията на с. Костануса (гл. грѣцката карта) и се надвеси надъ ж. п. линия за Дойранъ.

5-а пл. дивизия атакува укрепената зона на Рупелската тѣснина западно отъ р. Струма въ посока на главнитѣ усиления — гр. Петричъ, с. Вѣтрина. Тя трѣбваше да атакува и овладѣе следнитѣ бункерни групи: Рупелско, Попотливица, Истибей (най-важната отъ всички). Аспри-Петра, Лесица, Келкая, Васано и Палурионесъ. Всички тѣзи групи бѣха заети отъ достатъчно гарнизонъ и въоръжени, като не липсваха и п. в. артилерия, леки орждия и гранатохвъргачки. Сутринята, почти едновременно съ започване на атаката бѣха изпратени две щурмови групи съ задача да се промъкнатъ незабелязано отъ противника презъ долината подъ бункерната група „Султаница“, да влѣзатъ въ долината на р. Струма и осигурятъ най-напредъ мостоветѣ при Лутра и Верония, а следъ това да действуватъ отъ югъ въ гърба на противника. До вечерята тия щурмови групи успѣха да достигнатъ запобѣданитѣ имъ обекти и едната донесе, че с. Новъ Петричъ е

свободно отъ противникъ. Сжщия день следъ ожесточени боеве и тежки загуби за дивизията бѣха свладѣни Истибей (въ 8.00 часа) — най-главната бункерна група, една група бараки за живѣене на източния склонъ на в. Истибей (въ 09.10 часа) и Попотливица. Групата Келкая бѣше обезвредена, но нейниятъ гарнизонъ се предаде на другата сутринъ.

Гърцитѣ оказаха силна съпротива, но бѣха сломени съ голѣми загуби. Въ превзетитѣ бункери бѣха намѣрени само убити. Съ заемането на бункерната група Истибей пробивътъ бѣше извършенъ. До вечерята дивизията отби нѣколко контръ-атаки и затвърди успѣха си — пробива на бункерната укрепена зона по западния брѣгъ на р. Струма.

125-и пл. полкъ атакува укрепленията въ Рупелската тѣснина източно отъ р. Струма, но срещна силна съпротива. Добрата маскировка на бункеритѣ не позволяваше ефикасна артилерийска и въздушна подкрепа.

XXX А. К.

72-и пех. дивизия атакува въ посоката гр. Неврокопъ, с. Зърнево, преодолѣ укрепената линия, зае с. Зърнево и до вечерята достигна височинитѣ 6 клм. южно отъ последното село.

164-а пех. дивизия настѣпи въ посоката Рудоземъ—Ксанти. Тя сринна стремително грѣцкитѣ съпротиви по граничната линия и съ главнитѣ си сили се насочи по шосето. Мостътъ при с. Шахинъ (Ехиносъ) бѣше разрушенъ. Преднитѣ състави на дивизията поведоха бой за унищожаване на противника, заелъ позиция югозападно отъ с. Шахинъ. До вечерята дивизията достигна южно отъ последното село.

50-а пех. дивизия настѣпи въ обща посока Чорбаджийско, Гюмюрджина, като изпрати и една обходна колона (усилена пехотна дружина) презъ Карталъ Дагъ. Главната колона, движеща се презъ „Маказа“, следъ като премина граничната линия, поведе бой за овладяване бетонното укрепление на к. 5:0 — 4 клм. южно отъ границата. Обходната дружина до вечерята достигна с. Состисъ (9 клм. западно отъ гр. Гюмюрджина).

Противникътъ оказваше отчаяна съпротива. Въ боеветѣ този день не се намѣсиха британски войски. Открита бѣше една моторизирана колона, дълга 10 клм., вѣроятно английска, която се е движила отъ Гърция къмъ гр. Битоля. Неговитѣ въздушни сили бѣха сподавени и тѣ, съ малки изключения, не можаха да проявятъ заслужаваща внимание дейностъ. Презъ деня бѣха свалени надъ 40 противникови самолета.

Настѣпващитѣ германски войски и движещитѣ се въ тила имъ обози, съ малки изключения, не бѣха обезпокоявани отъ противниковитѣ въздушни сили. Последнитѣ атакующа обекти нѣмащи връзка съ тѣхния противникъ.

Къмъ 15 часа въ западната окраина на София се появи единъ самолетъ (вѣроятно сръбски), който пушна нѣколко бомби, но повечето отъ тѣхъ не експлодираха.

Къмъ 20 часа сжщия день София бѣше бомбардирана за втори пжтъ. Бѣха пуштнати бомби върху гарата и главно върху жилищни квартали. Слаби въздушни бомбардирания сж правени и на други населени мѣста въ югозападна България.

7 априлъ

Задачитѣ на корпуситѣ за 7 априлъ оставаха сжщитѣ. И този день действията продължиха съ сжщия устремъ, както и на 6 априлъ.

Въздушнитѣ войски на генералъ Лъоръ атакуваха непрекъснато отъ предния день Бѣлградъ и важни съобщителни вжзли и военни обекти. Корпусътъ на фонъ Рихтхофенъ поддържаше винаги тѣсна връзка съ атакуващитѣ войски и се стремѣше да имъ окаже ефикасна непосредствена подкрепа, особено за подпомагане движението на атакуващитѣ въ Рупелската тѣснина, кждето той за този день имаше тежестъта на усилията си.

XL A. K.

9 а бронирана дивизия и S.S. Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ продължиха движението. Срещнатитѣ съпротиви биваха стремително атакувани съ съдействието на „щукитѣ“, които действаха деморализиращо върху сърбитѣ. Въ 17 часа преднитѣ елементи на 9-а бронирана дивизия заеха гр. Скопие

73-а пех. дивизия атакува Калиманскитѣ позиции, разби сърбитѣ и продължи преследването въ обща посока на гр. Щипъ, гр. Велесъ. Тази дивизия, която до започване на военнитѣ действия (6 IV) бѣше изминала пешъ надъ 600 клм. (цѣла Ромъния и презъ България) и следъ извършване на този гигантски походъ бѣше почивала само единъ день (на 5 IV), не показва признаци на умора. За ускоряване на движението бѣше импровизирана една моторизирана група, която бѣше тласната напредъ. Вечеръта тя достигна съ преднитѣ си моторизирани части 8 клм. с.-и. отъ гр. Велесъ (с. Сарамзали), а съ главнитѣ си сили — с. Облешево (10 клм. ю.-з. отъ гр. Кочани).

Командирътъ на дивизията вечеръта направи следното кратко донесение:

„Битиятъ вчера противникъ е разпръснатъ; бързата „Ибърска“ дивизия и 2—3 други пехотни дивизии сж разбити. Противникътъ е въ разложение. Заловихме нѣколко хиляди пленници, много орждия и други военни материали. Собствени загуби малки“.

Първата близка задача на корпуса бѣше вече почти достигната. Районътъ Куманово, Скопие, Велесъ, Щипъ бѣше заетъ, а противникътъ разстроенъ и почти унищоженъ.

Важниятъ ж. пжтенъ и шосеенъ вжзелъ Скопие бѣше завладѣнъ и въ действителностъ връзката между Югославия и Гърция бѣше вече прекъсната. Оставаеше само районътъ да се заеме здраво отъ главнитѣ сили на корпуса.

До вечеръта щабътъ на корпуса се премѣсти въ гр. Куманово.

XVIII A. K.

2-а бронирана дивизия съ часть отъ силитѣ си продължи успѣшно боя срещу настжпилия предния день откъмъ гр. Радовишъ противникъ и го отхвърли къмъ с. Калугерица (20 клм. с. з. отъ гр. Струмица). Съ останалитѣ си части дивизията настжпи презъ с. Костурино, с. Валандово за Дойранъ. По шосето между с. с. Костурино и Валандово тя изненада югославски бронирани подѣления. Последнитѣ се опитаха съ голѣма скоростъ да избѣгатъ, но голѣма часть отъ тѣхъ (11 на брой) бѣха повредени и пленени. Вечеръта дивизията заночува раздѣлена на две — на северъ съ преднитѣ си части при с. Калугерица, а на югъ — къмъ с. Валандово.

6-а пл. дивизия, преодолявайки жилавата съпротива на гърцитѣ до вечеръта, зае ж. п. линия ю.-з. отъ с. Порой.

5 а пл. дивизия, която предния день вечеръта успѣ да пробие силно укрепената позиция по западния брѣгъ на р. Струма, настжпи енергично, подкрепяна отъ въздушния корпусъ на Рихтхофенъ. До 19.30 часа дивизията успѣ да прехвърли билото на Бѣласица и съ 1 дружина зае с. Верония (Вѣтрина).

125 и пл. полкъ продължи атаката енергично и успѣ до вечеръта да овладѣе нѣколко бункера. Останалитѣ, обаче, въ тила на полка неовладѣни бункери продължиха да се съпротивяватъ. Този день полкътъ понесе чувствителни загуби.

XXX A. K.

72-а пех. дивизия продължи настжплението и, унищожавайки срещнатитѣ съпротиви, зае с. с. Горно и Долно Броди. До вечеръта дивизията достигна на 26 клм. с.-и. отъ гр. Сѣръ, кждето заночува.

164-а пех. дивизия бѣше забавена вследствие силнитѣ и голѣми разрушения по единственото шосе. Тя остана почти на сжщото си мѣсто, като вечеръта успѣ да се изнесе още малко южно отъ с. Шахинъ.

50 а пех. дивизия зае укрепленията на к. 510, които се оказаха ултра-модерни, по подобие на тия отъ линията „Мажино“ въ Франция.

Устройството на укрепената линия „Метакасъ“, както и отдѣлнитѣ укрепления източно отъ нея, озадачи твърде много атакуващитѣ войски и командването. Нито единитѣ нито другитѣ бѣха очаквали това, което намѣриха. Опорнитѣ мѣста и бункеритѣ бѣха издълбани и изградени въ скалитѣ. Тѣхната маскировка бѣше идеална, така че атакуващитѣ, понасяйки

загуби отъ огъня на отбраната, трѣбваше доста време да търсятъ, докато намѣрятъ огневитѣ гнѣзда, откъдето се стреля Гръцката артилерия се прояви като добре подготвена и извънредно сръчна. Истинскитѣ гърци и сърби се биеха храбро, а малцинствата — твърде неохотно. Атакитѣ на щукитѣ сж въздействували ужасяващо върху бойцитѣ.

Радиостанциитѣ Битоля и Прищина престанаха да работятъ.

Много войскови части бѣха изненадани въ тѣхнитѣ казарми въ периодъ на мобилизиране.

И този день германскитѣ войски не срещнаха британски такива.

8 априлъ

Задачитѣ на корпуситѣ оставаха сжщитѣ.

VIII въздушенъ корпусъ на генералъ фонъ Рихтхофенъ подкрепяше действията на земнитѣ войски особено при атаката на укрепленията по линията „Метаксасъ“. Връзката между земнитѣ и въздушнитѣ войски се поддържаше чрезъ радио и бѣха необходими само нѣколко минути отъ момента, когато единъ дружиненъ командиръ иска съдействие, до момента, когато „щукитѣ“ почватъ да пущатъ своитѣ бомби върху указанитѣ имъ цели.

Действията на земнитѣ войски и този день се развива съ устремъ и изкуство.

XL A. K.

9-а бронирана дивизия съ главнитѣ си сили остана въ Скопие. Съ слаби части, обаче, изпратени въ посокиѣ гр. Бояновець, гр. Качаникъ и гр. Тетово, тя разшири успѣха си и до вечерята успѣ да заеме горнитѣ градове.

73-а пех. дивизия съ тласнатитѣ напредъ моторизирани части зае гр. Велесъ, а до вечерята зае и гр. Прилепъ. Главнитѣ сили, обаче, на дивизията, които се движеха пешъ и имаха да се справятъ съ противникъ, бѣха изостанали твърде назадъ — около гр. Щипъ. За запълване тази празнина въ посоката на гр. Велесъ, гр. Прилепъ бѣше насоченъ отъ гр. Куманово SS Шандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“, който до това време се движеше задъ 9-а бронирана дивизия.

Вечерята командирътъ на корпуса направи следното кратко донесение до 12-а армия:

„3—5 сръбски дивизии сж разбити. Разложението е пълно. Надъ 100 орждия паднаха въ наши ржце. Броятъ на пленницитѣ се увеличава постоянно. Въ момента сж надъ 20,000 души, между които и 7 генерали. Районътъ гр. Бояновець, гр. Качаникъ, гр. Тетово, гр. Прилепъ до българската граница е здраво въ наши ржце“. Следователно, въ края на третия день отъ преминаване на границата районътъ Куманово, Бояновець, Качаникъ, Тетово, Прилепъ, Ресенъ бѣше вече здраво заетъ отъ корпуса и може да се счита, че той изпълни блестящо

поставената му първа задача — раздѣляне югославската отъ гръцката войски.

XVIII A. K.

2-а бронирана дивизия, следъ като презъ нощята срещу 8 IV притегли оставенитѣ си северно отъ гр. Струмица части, се насочи презъ гр. Дойранъ за гр. Солунъ. Голѣмиятъ противниковъ ровъ, изработенъ отъ гърцитѣ, започвашъ отъ Дойранското езеро и простиращъ се на югозападъ успоредно на граничната линия, не можа да спре движението на дивизията. Бойнитѣ коли нагазиха въ езерото, където нѣмаше зоха пакъ въ шосето, следъ като унищожиха съпротивитѣ около гара Дойранъ и се спуснаха стремително на югъ. Къмъ полунощъ срещу 9 IV дивизията съ най-преднитѣ си части достигна 3 клм. северно отъ гр. Солунъ. Въ сжщото време командирътъ на Солунската гръцка армия генералъ Тапулосъ, чрезъ своя началникъ щабъ, направи предложение на командира на 2-а бронирана дивизия да предаде армията си, състоеща се отъ 4 пехотни дивизии и 1 бърза (моторизирана) бригада.

6-а пл. дивизия продължи настѣплението и атакува гърцитѣ, заели позиция по севернитѣ склонове на Круша планина. Отъ двегѣ страни на с. Анатоли позициитѣ бѣха пробити и гърцитѣ унищожени. Дивизията вечерята достигна на една линия северно отъ ж. п. гара Дойранъ.

5-а пл. дивизия прехвърли главнитѣ си сили южно отъ Бѣласица — при с. Вѣтрина и западно, а съ най-източната си (лѣвата) колона съдействува атаката на Рупелската тѣсна откъмъ югъ.

125-и пл. полкъ продължи атаката на Рупелскитѣ укрепления по източния брѣгъ на р. Струма и отбеляза чувствителни успѣхи. Той имаше да преодолява гжсти минни заграждения и силна бункерна система, разположена въ голѣма дълбочина. Въпрѣки, обаче, усилията и даденитѣ жертви, той не можа да пробие отбранителната система.

XXX A. K.

72-а пех. дивизия този день остана на вчерашнитѣ си мѣста.

164-а пех. дивизия зае с. Ново село и гр. Ксанги. Съпротивата предъ дивизията бѣше вече сломена.

50-а пех. дивизия до вечерята зае с. Нарлж, където се премѣсти щабътъ на дивизията, а настѣпващата презъ гр. Гюмюрджина колона достигна 6 клм. с.-и. отъ с. Папазли.

Отъ изложеното е ясно, че 8 априлъ донесе за германското командване решителни резултати. 7-а, 9-а и Ибърската бързи сръбски дивизии бѣха напълно унищожени. XL A. K. залови надъ 20,000 пленници, а XVIII A. K. — надъ 6,000. Гръцката Солунска армия бѣше готова да капитулира.

9 април

Задачите на 12-а армия и отделните корпуси остават непроменени.

Гръцката Солунска армия капитулира безусловно, преди да е изразходвала резервите си и да направи опит да се присъедини към главната маса на запад. Предават се 3 1/2 пех. дивизии и една моторизирана бригада — всичко около 70,000 души.

Въздушните сили продължиха да съдействуват на земните войски. Тежестта на техните усилия за през този ден се пренесе западно от р. Вардар в гръцка Македония.

Действията на корпусите се развива както се излага по-долу.

XL A. K.

Тежестта на усилията на корпуса през този ден беше насочена на юг към гр. Битоля. Като остави заслоните при Бояновец, Качаник и Тетово корпусът вечерта достигна:

SS. Щандартът „Адолф Хитлер“ се насочи от гр. Велес през гр. Прилеп за гр. Битоля и до вечерта зае с предните си части последния град.

9-а бронирана дивизия, без изпратените към Бояновец, Качаник и Тетово заслони, се насочи зад SS. Щандарта „Адолф Хитлер“ към гр. Прилеп.

73-а пех. дивизия откри присъствието на 14-а пех. югославска дивизия южно от гр. Щип и я атакува стремително, като я обхващаше откъм двата фланга. Боят продължи и следния ден.

XVIII A. K.

2-а бронирана дивизия сутринта рано влезе тържествено в гр. Солун, посрещната „приятелски“ от местната администрация и с цвят от населението.

6-а пл. дивизия зае с предните си части гр. Кукуш и се подаде южно, а с главните си сили достигна линията гара Дойран, с. Алексия.

5-а пл. дивизия достигна и зае с. Бутково.

125-и пл. полк, след капитулацията на Солунската гръцка армия, започна преминаването през Рупелската теснина и вечерта заношува непосредствено северно от село Рупел.

XXX A. K.

72-а пех. дивизия остана почти на достигната предния ден линия.

164-а пех. дивизия остана на достигнатия предния ден район — гр. Ксанти, с. Ени-кьой.

50-а пех. дивизия достигна с. Саржшабан.

Армейският резерв се състои от 3 пех. дивизии, които се намират както следва:

46-а пех. дивизия е разположена в района гр. София, с. Долна баня, гр. Пазарджик, а с предните си моторизирани части — в гр. Дупница.

76-а пех. дивизия — в движение от гр. Ботевград за София, вечерта заношува с челото на главните си сили в с. Саранци.

198-а пех. дивизия от гр. Плевен за гр. Ботевград и вечерта заношува с челото на главните си сили в село Ябланица.

Противникът през целия ден на 9 IV почти не оказва сериозна съпротива. В пространството гр. Тетово, гр. Прилеп се скитаха разпръснати и дезорганизирани групи от войскове части на III югославска армия (съставът и броят им не е установен).

В продължение на 4 дни (6, 7, 8 и 9) първата задача на 12-а армия беше изпълнена блестящо. Югославската армия беше раздѣлена от гръцко-английските войски и Солунската гръцка армия, в пространството между р. р. Вардар и Марица беше унищожена, тя капитулира безусловно. Предадоха се: 7-а, 14-а и 15-а пех. дивизии, две смѣсени съединения и 1 моторизирана бригада, без да направи ни най-малък опит да се спаси или пък присъедини към войските западно от р. Вардар.

Намиращите се само 50 км. далече от местото на тази катастрофа английски дивизии (в района на Катерини, Верия, Воден) не се дори помръднаха.

ГЛАВА III

Унищожаване на югославката войска

(Схеми 8 и 9)

След първите решителни успѣхи въ Македония бѣше необходимо да се действува свѣткавично бързо, за да не се даде възможност на противника да се опомни и организира. Задачѣтѣ на армиитѣ останаха сжщитѣ, както бѣха предвидени въ плана, и тѣ бѣха:

а) 2-а германска армия — ген. фонъ Вайксъ въ съставъ 1 брониранъ и 1 пех. корпуси, 3 самостоятелни дивизии и придадени германски войски 4 пехотни и 1 конна бригади да настѣпи отъ Каринтия, Щирия и западна Унгария и да проникне въ района на гр. гр. Любляна, Загребъ, Сараево и въ посока на гр. Бѣлградъ, като унищожѣ противниковитѣ сили въ това пространство.

б) Унгарската армия на фелдмаршалъ Покорни въ съставъ 5 пехотни, 2 мото-механизирани и 2 конни бригади, сведени въ 2 армейски корпуса, да настѣпи въ пространството между 2-а армия на генералоберстъ фонъ Вайксъ и ХLI германски корпусъ и да заеме тригълника северно отъ р. Дунавъ — Бараня и Бачка.

в) Отъ 12-а германска армия 1 бронирана група — генералоберстъ фонъ Клайстъ въ съставъ XIV брониранъ корпусъ (9-а и 5-а брониранѣ дивизии), 4-а планинска, 294-а пехотна и 60-а моторизирана дивизия и ХLI А. К. (отъ района южно отъ Темишваръ) — да настѣпи отъ района на с. Сливница въ посока на гр. Нишъ, гр. Бѣлградъ съ задача да унищожѣ противника въ това пространство и овладѣе гр. Бѣлградъ, като го атакува отъ югъ и отъ северъ. Въ подчинение на 1 бронирана група се постави и унгарската армия.

2-а италианска армия въ съставъ 3 пех., 3 планински и 1 мото-механизирана дивизии, сведени въ 3 армейски корпуса, и 8-а италианска армия въ съставъ 6 пехотни и 1 мотомеханизирана дивизии, сведени въ 3 армейски корпуса, да настѣпятъ отъ района на гр. гр. Триестъ и Фиуме по посока на гр. Любляна и северната частъ на Адриатическото крайбрѣжие. Чрезъ морски стоварвания на войски отъ Анкона и Бари да се заематъ пристанищата Шибеникъ, Спалото, Рагуза и Катаро.

Времето на 6 и 7 априлъ, когато се водѣха боеветѣ въ Македония и Тракия, бѣше използвано за разузнаване и подготовка.

8 априлъ

Въздушнитѣ войски развиха силна дейностъ и бомбардираха непрестанно отъ 6 IV столицата Бѣлградъ, чиито пожари не можаха да бждатъ потушени. Важни ж. п. гари въ долината на р. Морава бѣха засегнати и ж. п. движение затруднено. Абсолютното господство въ въздуха бѣше спечелено отъ германцитѣ.

1 бронирана група (схема 8) настѣпи стремително и въ 5.45 часа премина граничната линия, помитайки всичко предъ себе си.

4-а пл. дивизия настѣпи въ посоката с. Комщица и въ прѣки разрушенията на пѣтищата вечеръта зае с. Ржана.

294-а пех. дивизия настѣпи въ посока на с. Годечъ, гр. Пиротъ и до вечеръта достигна 3 — 4 клм. източно отъ с. Круппацъ.

11-а бронирана дивизия настѣпи по шосето с. Сливница, гр. Царибродъ, гр. Пиротъ. Своевременно изработенитѣ и импровизирани отъ сърбитѣ брониизтрѣбителнитѣ препятствия не можаха да изненадатъ настѣпващитѣ бойни коли, защото презъ времето на 6 и 7 априлъ бѣха направени снимки отъ въздуха на всички пѣтища и на тѣхъ ясно се виждаха създаденитѣ разрушения и препятствия. Така че бойнитѣ коли, наближавайки дадено препятствие, спираха на закрито, отстраняваха последното или пъкъ избираха обиколень пѣтъ и продължаваха движението стремително.

Следъ кратъкъ бой гр. Царибродъ бѣше заетъ и ликуващото население посрещна възторжено германскитѣ войски. Всички съоръжения на ж. п. гара бѣха разрушени. Къмъ 16.30 часа дивизията зае гр. Пиротъ, а до вечеръта зае и гр. Бѣла паланка.

5-а бр. дивизия, която на 7 вечеръта бѣше заночувала на линията на с. Новоселци (източно отъ София) продължи движението и вечеръта достигна съ главата на колоната района на с. Сливница.

9 априлъ

Въздушнитѣ войски продължиха енергично действията, като сложиха тежестъта на усилията си въ района на гр. Нишъ и пространството северно и западно отъ него.

Действията на земнитѣ войски се развиха както се излага по-долу.

2-а герм. армия (схема 9). За заемане удобни изходни мѣста нѣкои дивизии отъ армията получиха задача още на 8 априлъ да се изнесатъ южно отъ граничната линия и да

преминатъ горнитѣ течения на р. Драва и притока ѝ Муръ. Така се завързаха и водиха боеве отъ мѣстно значение на 8 и 9 априлъ — южно отъ Марбургъ (градътъ бѣше заетъ на 8 априлъ), западно отъ сѣщия градъ, предъ гр. Петлау и при гр. Фридау. При тия боеве югославскитѣ войскови части бѣха или отхвърлени, или оградени и унищожени.

1 бронирана група (схема 8).

4-а пл. дивизия се съсрѣдоточи въ района 5 клм. източно отъ гр. Пиротъ.

294 а пех. дивизия съ началото си достигна гр. Пиротъ.

11-а бронирана дивизия преследва стремително разбития и разстроенъ противникъ. Къмъ 11 часа тя зае гр. Нишъ, където намѣри грамадно количество бойни припаси и материали, бензинъ и масла за моторнитѣ коли. Следъ като се попълни съ горивни и мазилни материали, безъ да накърнява собственитѣ си запаси, дивизията продължи преследването въ северозападна посока и вечерта достигна гр. Алексинацъ. Презъ нощта тя продължи движението и на 10 априлъ на разсѣмване зае гр. Парачинъ.

5-а бронирана дивизия се движеше задъ 11-а бронирана дивизия и вечерта достигна източно отъ гр. Пиротъ.

60-а моторна дивизия бѣше придадена къмъ 1 бронирана група и бѣше въ движение по шосето с. Сливница, гр. Пиротъ, гр. Нишъ.

Заемането района на гр. Нишъ, важенъ ж. пѣтень и шосеенъ възелъ, съ грамадни запаси отъ хранителни припаси и горивни и мазилни материали, и долината на р. Морава до гр. Парачинъ бѣше голѣмъ успѣхъ. Съ този си успѣхъ 1 бронирана група затвърди безвъзвратно раздѣлянето на югославската армия отъ англо-грѣцкитѣ сили и си създаде благоприятни условия за действие къмъ Бѣлградъ. Грамаднитѣ количества отъ горивни и мазилни материали за моторнитѣ коли и хранителнитѣ припаси, заловени въ гр. Нишъ, бѣха отъ твърде голѣмо значение за бързината на действията, защото правѣше войскитѣ зависими отъ подвоза откъмъ тила. Всички успѣхи въ долината на р. Морава до сега бѣха спечелени само отъ преднитѣ елементи на 11-а бронирана дивизия, защото не стана нужда дивизията да вкара въ действие главнитѣ си сили, които въпрѣки това следваха близко.

Следъ заемане района на гр. Нишъ и долината на р. Морава на северъ до гр. Парачинъ действията на 1 бронирана група фонъ Клайстъ добиха напълно обособенъ характеръ. Въ подчинение на сѣщата последователно влѣзоха унгарската армия и брониранитѣ корпусъ, настѣпващъ отъ северъ, който първоначално влизаше въ състава на 2-а германска армия.

10 априлъ

Въздушнитѣ сили на генералъ Лъоръ атакуваха важни военни обекти и причиниха голѣми материални щети на юго-

славската войска. Западно отъ гр. Загребъ бѣше разрушенъ единъ воененъ влакъ.

Голѣмъ брой югославски самолети, летейки на голѣма височина, отиваха къмъ С. С. Р. Нѣкои отъ тѣхъ по разни причини (свършване на горивото, повреди и др.) кацаха въ Ромъния.

При тази въздушна обстановка действията на земнитѣ войски се развиха, както се излага по-долу.

2-а германска армия.

Чрезъ воденитѣ на 8 и 9 априлъ боеве армията премина р. Муръ и си осигури удобства за преминаване и на р. Драва. На 10 сутринята корпуситѣ настѣпиха концентрично къмъ гр. Загребъ.

Брониранитѣ корпусъ, въ съставъ 2 брониани и 1 моторизирана дивизия, който бѣше на източния (лѣвия) флангъ на армията, се понесе стремително и сѣщия денъ зае гр. Загребъ, посрещнатъ тържествено отъ ликуващото население.

Дѣснофланговиятъ (пехотенъ) корпусъ премина р. Драва и достигна на около 1 преходъ северно отъ гр. Загребъ.

1 бронирана група.

XL I А. К. съ щабъ въ гр. Темишваръ получи задача да се подготви и на 11 т. м. да настѣпи въ обща посока на гр. Бѣлградъ, за да съдействува отъ северъ на останалитѣ дивизии отъ бронираната група.

11-а бронирана дивизия продължи настѣплението си и, следъ унищожаването на две сръбски дивизии, зае гр. Ягодина. Противникътъ срещу нея се устрои за отбрана на линията гр. Крагуевацъ и южно отъ гр. Лапово.

Въ района на гр. Ягодина сѣрбитѣ бѣха вкарани въ действие една подофицерска школа, която се би храбро и оказа упорита съпротива. Тя се състоеше отъ добре обучени подофицери, всички сѣрби. На гарата бѣха изненадани и унищожени нѣколко влака съ връщащи се къмъ българската граница отпускарни, които следъ започване на военнитѣ действия трѣбваше да бждатъ отвозени бързо къмъ войсковитѣ имъ части.

5-а бронирана дивизия съ челото на главнитѣ си сили премина вечерта гр. Нишъ и бѣше насочена къмъ гр. Прищина. Този денъ тя заносува въ походна колона съ челото си непосредствено западно отъ гр. Нишъ, а съ опашката — въ с. Сливница. Щабътъ на дивизията се движеше въ челото на колоната и заносува въ гр. Нишъ.

60-а моторизирана дивизия, която бѣше въ движение по шосето гр. Пазарджикъ, с. Вѣтренъ, София и която на 10 IV заносува съ челото си въ София, получи задача да догони и следва задъ 5-а бронирана дивизия.

4-а пл. дивизия продължи движението презъ цѣлия денъ и вечерта достигна линията на с. Осмаково (20 клм. северо-

западне отъ гр. Пиротъ); задачата ѝ бѣше да продължи движението къмъ гр. Княжевацъ.

294-а пех. дивизия сжщо продължи движението си и до вечерята се съсредоточи въ гр. Пиротъ; задачата ѝ бѣше да продължи движението къмъ гр. Нишъ.

Италиански войски

8-а италианска армия атакува югославскитѣ войски въ издадения жгълъ между гр. гр. Кронау и Вилахъ и успѣ да ги изтласка.

Презъ този день италианцитѣ не предприеха други действия.

Унгарската войска се готвѣше на следния день (11 IV) да мине въ настѣпление.

Съ бързитѣ си действия I бронирана група на генерал-оберстъ фонъ Клайстъ разкъса връзката между бойнитѣ групи на Нишавската (V) армия. Две дивизии бѣха напълно разбити, а отдѣлни групи, разпрѣснати встрани отъ главнитѣ съобщителни артерии, оказваха още слаба съпротива.

Отъ началото на действията срещу Югославия бѣха разбити или напълно унищожени 8 пехотни дивизии: 7-а и 9-а и Ибърската дивизии; 28-а резервна дивизия разпрѣсната; 17-а, 18-а и 19-а пех. полкове отъ една дивизия съ неустановенъ до сега номеръ бѣха силно разстроени и остатъцитѣ имъ се оттеглиха на северъ; 25-а рез. пех. дивизия бѣше само силно разстроена, като остатъцитѣ ѝ се оттеглиха на северо-западъ.

8-а пех. дивизия, отъ състава на III армия, досега не бѣше влизала въ бой; вѣроятно тя се бѣше оттеглила на северъ.

Отъ състава на V армия бѣха установени досега 13-а, 27-а и 1-а пех. дивизии, които бѣха силно разстроени. Тѣзи дивизии бѣха сглобени отъ полкове отъ други армии.

11 априлъ

Въздушнитѣ сили на генералъ Лъоръ постигнаха блестящи резултати. Тѣ атакуваха въ северна Босна и пространството между р. р. Дунавъ и Драва казарми, летища, ж. п. гари и военни влакове и успѣха да причинятъ голѣми разрушения и пожари и унищожиха на земята 10 самолети.

При тази въздушна обстановка и при енергично съдействие отъ въздуха действията на земнитѣ войски се развиваха както се излага по-долу.

2-а германска армия.

Корпуситѣ продължиха действията енергично.

Бронираниятъ корпусъ се насочи отъ Загребъ и зае гр. Карловицъ, като прочисти пространството между двата града. Съ друга колона той се насочи по долината на р. Драва въ посока на гр. Есегъ, който бѣше заетъ на следния день 12 IV.

Пехотниятъ корпусъ прочисти пространството между р. Драва и горното течение на р. Сава.

Дѣкснсфланговитѣ части на армията установиха непосредствена връзка съ лѣвия флангъ на 8-а италианска армия, южно отъ гр. Вилахъ.

I бронирана група.

Презъ цѣлия день I бронирана група води тежки боеве, съ своята 11-а бронирана дивизия, при гр. гр. Крагуевацъ и Лапово напредъ и при гр. Алексинацъ — назадъ. Тукъ бѣха унищожени 10-а и 11-а сръбски дивизии и остатъци отъ други такива. Бѣха пленени надъ 10,000 души и 70 орждия. Бсятъ бѣше изнесенъ изключително отъ 11-а бронирана дивизия.

Дивизиитѣ отъ групата вечерята достигнаха както следва:

Унгарската армия, която бѣше подчинена на I бронирана група, настѣпи по цѣлия фронтъ. Тя води боеве съ слаби сръбски войскови части и съ чети и до вечерята зае градоветѣ Сомборъ, Суботица, Топола и Сента.

XLI A. K. настѣпи отъ района южно отъ гр. Темешваръ къмъ гр. Бѣлградъ. Дивизиитѣ бързо преодолѣха граничитѣ съпротиви и се насочиха стремително къмъ обектитѣ си. Вечерята корпусътъ заносува на около 50 км. с. и. отъ Бѣлградъ на линията гр. Уждинъ, с. Акбунаръ.

11-а бронирана дивизия настѣпи къмъ Бѣлградъ въ две колони: дѣсна презъ гр. Лапово и лѣва — презъ Крагуевацъ. Дѣсната колона бѣше посрещната предъ гр. Лапово отъ добре устроената отбрана и се завърза тежъкъ бой. Бойнитѣ коли се развърнаха бързо въ боенъ редъ и атакуваха огневитѣ центрове на противника. Едно следъ друго тѣ принуждаваха сръбскитѣ орждия да замлъкватъ. Тази атака изглеждаше да е лудостъ отъ страна на слабата предна охрана, но тя се реши на нея и успѣ. Противникътъ бѣше отхвърленъ къмъ града, но главната съпротива околорвѣстъ на гарата се държеше още. На гарата бѣха спрѣли много влакове съ военни материали. Бойнитѣ коли се насочиха къмъ гарата и следъ кратъкъ, но жестокъ бой я заеха, като унищожиха отбраняващитѣ се тамъ. Други на голѣми групи се предаваха.

Лѣвата колона води сжщо тежки боеве, въ които вземаше участие и цивилното население, въоръжено по нареждане на началника на Крагуевацкия воененъ арсеналъ. Изъ града Крагуевацъ се водиха боеве и нѣкои къщи, отъ които се стреляше по германскитѣ войски, бѣха опожарени. Въ продължение на нѣколко дни всѣка нощъ се извършваха нападения надъ германцитѣ и това наложи да се взематъ изключителни мѣрки.

Вечерята дветѣ колони на дивизията заносуваха, като всѣка за себе си обрисова затворенъ кръгъ-гаралежъ за посрѣщане изненади: дѣсната предъ с. Наталинци, кждето

противникът се бѣше устроилъ за отбрана, а лѣвата — при с. Лужниче (30 клм. с.-з. отъ гр. Крагуевацъ).

Презъ деня дивизията води съ настѣпващитѣ и въ втора линия войскови части успѣшни отбранителни боеве и около гр. Алексинацъ срещу два сръбски пех. полка, идващи отъ гр. Соко Баня.

Щабътъ на дивизията сѣщия день се установи въ гр. Крагуевацъ.

5-а бронирана дивизия продължи и презъ нощъта срещу 11 IV настѣпленieto отъ гр. Нишъ и къмъ 06 00 часа зае съ главнитѣ си сили гр. Прокупле и ж. п. гара Долевацъ, кждето остана въ отбранително положение. Преднитѣ елементи на дивизията въ сщщото време заеха: дѣсниятъ — гр. Куршумлия, а лѣвиятъ бѣше въ движение къмъ гр. Лѣсковецъ.

60 а моторизирана дивизия продължи движението и съ челото си достигна гр. Нишъ.

4 а пл. дивизия бѣше насочена въ посоката гр. Княжевацъ, за прочистване района отъ скитащи се разпрѣснати въоръжени групи и вечеръта зае града съ най-преднитѣ си части. 294-а пех. дивизия остана въ района на гр. Пиротъ.

Италиански войски

2-а армия настѣпи и сѣщия день успѣ да заеме гр. Сушакъ заедно съ принадлежешитѣ му пристанища.

8-а армия настѣпи по цѣлия фронтъ и напредна най-много съ центра си. До вечеръта тя зае гр. Любляна.

Въ резултатъ отъ воденитѣ досега боеве се получи следната картина:

Югославското правителство се измѣсти и настани въ гр. Валево, а главното командуване — въ Ковиляча. Щабовеѣ на III и V сръбски армии не се обаждаха вече по радиото; първата трѣбваше да се счита напълно унищожена, а втората — съ силно намалена боеспособностъ. Въ района около гр. Загребъ и южно на 2 а германска армия се предадоха: щабътъ на IV югославска армия (вѣроятно и щабътъ на VI армия) съ 12,000 души, между които 22 генерали. Въ мѣстата на боеветѣ имаше много скитащи въоръжени още групи, остатъци отъ разбититѣ армии. Заслужава да се отбележи обстоятелството, че германцитѣ не бѣха склонни да отдѣлятъ хора за обезоръжаване и конвоиране на предалитѣ се. Въ I бронирана група се прилагаше следниятъ начинъ, измисленъ отъ самия ѣ командиръ генералоберстъ фонъ Клайстъ, за събиране на пленници: на опредѣлени мѣста се поставятъ надписи съ приблизително следното съдържание: „Тукъ се дава храна на пленници“. Храната се приготвяше въ действителностъ и се даваше на ония пленници, които сами се явѣха тамъ, като преди да получатъ храната предаватъ оръжието и снаряже-

нието си. Този начинъ допадна на сѣрбитѣ и затова видѣхме да се унищожаватъ нѣколко дивизии, а броятъ на пленниците да бжде съвършено малкъ. Голѣма частъ отъ хората на разбититѣ сръбски дивизии и войскови части — тия, които имали способни и спечелващи сѣрдцата на своитѣ подчинени началници, не се предаваха, а се насочваха извънъ пѣтищата къмъ планинскитѣ райони, кждето се събираха обикновено случайно и създаваха по-голѣми добре организирани групи.

12 априлъ

Въздушнитѣ войски продължаваха да бждатъ господари на въздушния просторъ надъ Югославия — въпрѣки неблагоприятното време. Тѣ атакуваха наново важни военни обекти съ голѣмъ успѣхъ. Въ летищата въ Босна и Херцеговина бѣха разрушени 39 самолети. Въ района на Бѣлградъ бѣха унищожени, чрезъ бомби, влакове съ войски и материали. Разпрѣснати бѣха и движещи се по шосетата колони.

2-а германска армия.

Бронираниятъ корпусъ продължи въ обща посока по долината на р. Сава и вечеръта зае гр. Бродъ (Славянски Бродъ). Движешата се по долината на р. Драва колона преди да стигне гр. Есегъ отдѣли части, които насочи сѣщо къмъ гр. Бродъ. Тѣ влѣзоха въ града почти едновременно съ колоната, идваща отъ Загребъ. Следъ краткъ, но жестокъ бой източно отъ гр. Бродъ бѣха унищожени и пленени оттеглящитѣ се отъ гр. Есегъ по посока на Бродъ (подъ натиска на колоната по долината на р. Драва) югославски войски.

I бронирана група

Щабътъ на I бронирана група се изнесе отъ Нишка баня въ гр. Крагуевацъ — най-чувствителното мѣсто отъ бойния фронтъ, за да може да дава бързи нареждания.

Унгарската армия зае градоветѣ Апатинъ и Врбасъ, като предприе действия за прочистване заетото отъ преднитѣ дни пространство.

XLI A K. продължи настѣпленieto си, като унищожилъ всички срещнати съпротиви. Изнесената напредъ SS дивизия „Райхъ“ зае гр. Панчево. Едно отдѣление отъ SS полка „Велика Германия“ отъ сѣщата дивизия, подъ командата на Хауптшурмфюрера Клинебергъ премина р. Дунавъ, проникна въ столицата Бѣлградъ и постави върху зданието на Германската легация военното знаме. Сливването въ югославската столица бѣше толкова объркващо, че никой не се сѣти да се бори и унищожилъ тѣзи дрѣзки храбреци на брой 8 души.

11-а бронирана дивизия довърши воденитѣ предния день тежки боеве и разпрѣсна остатъцитѣ отъ V югославска армия, които се опитваха да преградятъ победоносния ѣ пътъ къмъ Бѣлградъ. Дивизията прибра дѣсната си колона откъмъ гр. Свилайнецъ презъ Рача и продължи настѣпленieto въ посока на Бѣлградъ.

При с. Наталинци (20 клм. з. отъ с. Рача) противникътъ се бѣше устроилъ за отбрана и посрещна дѣсната колона съ силенъ огънь. Предната охрана се развърна бързо и произведе силенъ ударъ. Много югославски моторни коли, огне-стрелни припаси, горивни и мазилни материали и др. бѣха запалени. Въ непродължително време с. Наталинци се превърна въ истински адъ. Голѣма частъ отъ сърбитѣ започнаха, промъквайки се презъ горящитѣ моторни коли и кѣщи, да се предаватъ. Друга частъ, обаче, продължаваше да се съпротивява и изглеждаше, че движението ще се забави. Въ това време отъ командването на бронираната група последва заповѣдъ да се заобиколятъ сръбскитѣ съпротиви и да се оставятъ за прочистване и доунищожаване отъ следващитѣ отзадъ войсковы части, а колоната съ най-голѣма скоростъ да продължи движението къмъ Бѣлградъ. Вечерята дивизията достигна с. Раля (30 клм. южно отъ Бѣлградъ).

60-а моторизирана дивизия продължи движението и вечерята достигна съ челото на главнитѣ сили гр. Бѣла Паланка.

4-а пл. дивизия се съсрѣдоточи въ райсна на гр. Княжевацъ. Тя успѣ да прочисти разпрѣснатитѣ и скитащи групи отъ сръбски всѣници, като плени около 2,000 души съ много офицери.

294 а пех. дивизия остана въ гр. Пиротъ.

5 а бронирана дивизия, която бѣше насочена южно въ посока на гр. Прищина за прочистване на района между гр. Нишъ и пл. Скопска Черна гора, достигна гр. Прищина и влѣзе въ връзка съ заслонитѣ на Л. А. корпусъ.

Италиански войски

8-а италианска армия.

Армията зае гр. Крайнбургъ и започна прочистване областята на Любляна отъ разпрѣснати и скитащи войсковы групи.

2-а италианска армия настѣпи съ бързитѣ си части, които бѣха на дѣсния ѝ флангъ, и до вечерята достигна гр. Карловицъ, който бѣше заетъ отъ германския брониранъ корпусъ още предния день. Армията започна методично да заема адриатическитѣ острови между гр. гр. Фиуме и Шибеникъ.

Положението на противника бѣше както следва:

Въ района южно отъ линията гр. гр. Призренъ, Прищина, Нишъ блуждаеха разпрѣснати югославски групи, още въоръжени, но не особено боеспособни. Щабътъ на Дебърската дивизия бѣше плененъ.

13 априлъ

Въ командването на действащитѣ въ Югославия германски войски се направи следната промѣна: I бронирана

група на фонъ Клайстъ, която следъ заемаването на гр. Бѣлградъ се отдалечи твърде много, излѣзе отъ подчинение на 12 а герм. армия, а се подчини на 2-а германска армия—генералoberстъ Фрайхеръ фонъ Вайксъ.

Въздушнитѣ войски подкрепиха резултатно земнитѣ войски, като вкараха въ действие изтрѣбителни, бомбардировачни и шуки съединения. Тѣ нападаха движещи се колони въ района на Бѣлградъ и съсрѣдоточавания на войски около Баня Лука. Летищата въ сръдна Босна и Херцеговина бѣха бомбардирани успѣшно. Бомбардирането на важни военни обекти въ гр. Сараево предизвика тежки разрушения и голѣми пожари въ единъ голѣмъ войсковы лагеръ и въ желѣзопѣнитѣ съоръжения.

Въздушнитѣ и земни войски действуваха напълно съгласувано.

2-а германска армия:

Съ главнитѣ си сили армията се изнесе южно отъ р. Драва.

Този день, следователно, 2-а германска армия стана господаръ на района до р. Сава и южно отъ последната. Връзката съ италианскитѣ войски се здраво установи и армията имаше готовност и благоприятни условия за продължаване действията на следния день.

I бронирана група.

I брониранъ корпусъ.

Съ заемаването на гр. Бродъ и преминаването на р. Сава I брониранъ корпусъ излѣзе отъ състава на 2-а германска армия и влѣзе въ подчинение на I бронирана група фонъ Клайстъ. Неговитѣ по нататъшни действия се развиха въ рамкитѣ на общитѣ операции на групата. Корпусътъ премина съ главнитѣ си сили р. Сава и се насочи къмъ гр. Сараево, като се подготви на следния день да бие противника въ района на гр. Добой. Друга колона отъ сжщия брониранъ корпусъ напредна сжщо така изненадващо бързо и до вечерята зае гр. Шабацъ.

Унгарската армия завърши окончателно заемаването на опредѣлената ѝ територия — тригълника между р. р. Дунавъ и Драва. Тя имаше да води борба за прочистване и унищожаване на партизанскитѣ чети.

XL, А. К.

Съ главнитѣ си сили корпусътъ влѣзе въ Бѣлградъ отъ североизтокъ. Той изпълни, следователно, поставената му задача въ продължение само на 3 дни.

11 а бронирана дивизия рано сутринята на 13 априлъ влѣзе въ Бѣлградъ откъмъ югъ.

Съпротивителната сила на югославската армия бѣше напълно унищожена.

5-а бронирана дивизия продължи действията за прочистване южно от гр. Прищина и вечерята достигна гр. Скопие, където влезе в подчинение на XL A. K. и бързо беше привлечена на юг към гр. Битоля, Кожане.

60-а моторизирана дивизия продължи движението в посока на гр. Българград зад 11-а бронирана дивизия.

4-а пл. дивизия остана в района на гр. Княжевацъ. Тя изпрати един разузнавателен патрул, в съставъ 1 офицеръ и 10 души войници, всички качени в една гжсенична товарна моторна кола, в посока на гр. Болевацъ, където се предполагаха значителни югославски сили, съ задача да разузнае за противника в района на гр. Болевацъ и да осигури мостове тамъ. Патрульътъ отпътува по шосето за Княжевацъ, с. Волеваци, с. Буче. Наближавайки с. Добро поле, патрульътъ залови един пленникъ и отъ него узна, че в последното село се намира около 1 пехотен полкъ. Началникътъ на патрула, подпоручикъ Шотерсъ, схвана, че пленникътъ помисли, че тази моторна кола е бойна кола, а отъ бойнитъ коли югославскитъ войници имаха голъмъ страхъ. Пленникътъ бѣше каченъ в колата и заедно съ патрула продължи в посока на Болевацъ. Когато колата наближи с. Добро поле, почнаха да се мѣркатъ сръбски униформи. Подпоручикътъ заповѣда „пъленъ газъ“. Съ най-голѣма скоростъ и при оглушителен шумъ моторната кола премина край първитъ къщи на селото, а сърбитъ се изпокриха задъ къщитъ. В сръдата на селото предъ едно голѣмо здание подпоручикъ Шотерсъ видѣ група сръбски офицери и спрѣ. Нѣкои отъ офицеритъ избѣгаха в вжтрешността на зданието, но скоро всички (8 офицери) бѣха разоржжени, пленени и качени в германската моторна кола. Бързо бѣше поставена охрана и по протежение на улицитъ се дадоха нѣколко огневи урагани съ автоматичнитъ оржжия. В това време отсреща се зададе едно купе (лимузина) съ единъ сръбски генералъ и нѣколко висши офицери. Тѣ бѣха спрѣни и генералътъ вежливо поканенъ да слѣзе. Придружаващитъ го — неговиятъ началникъ щабъ и двама полковници, бѣха обезоржжени и заедно съ генерала и всички папки съ книжа, заповѣди, планове и др. бѣха качени при другитъ пленени вече сръбски офицери. Подпоручикъ Шотерсъ заповѣда кржгомъ и колата съ пълна скоростъ се понесе обратно къмъ гр. Княжевацъ, като бѣха дадени в сжщото време и нѣколко огневи урагани по посока на с. Добро поле. Подпоручикътъ реши да не отива къмъ гр. Болевацъ, защото той бѣше пленилъ командира на Крайнската дивизия заедно съ цѣлия му щабъ, а това бѣше неочакванъ успѣхъ.

Това е типиченъ случай за начина на действие отъ страна на числено слабитъ германски разузнаватели и др. части. Смѣлостта, съобразителността, храбростта и хладнокръвието на

11 души германски войници можаха да парализиратъ единъ пех. полкъ и да отвлѣкатъ командването на една пехотна дивизия. Можемъ по-нататкъ да си представимъ духа на сръбската войска в района на гр. Болевацъ.

294-а пех. дивизия остана в района на гр. Пиротъ.

Италиански войски

8 а италианска армия продължи прочистването на района между Любляна, Загребъ и Карловицъ отъ скитащи въоржжени групи. Последнитъ бѣха съставени отъ сръбскитъ кадри на войскитъ в хърватско и бѣха започнали воденето на партизанска война.

2-а италианска армия зае съ бързи войски, идващи отъ с.-и., гр. Госпичъ.

Натоваренитъ в гр. Анкона десантни войски отплуваха къмъ пристанището на гр. Шибеникъ.

Организираната съпротива на югославската войска бѣше ликвидирана окончателно. Малки, а нѣкжде и по-силни групи се оттегляха къмъ планинскитъ райони. Действията на германскитъ въздушни сили, особено стрѣмно спускащитъ се самолети (шуки) действаха страшно деморализиращо върху югославската войска. Една дивизия в гр. Баня Лука се разложи само отъ действието на въздушнитъ сили.

На действащитъ в Югославия войски предстоеха вече действия за прочистване, но не и водене на операции отъ голѣмъ стилъ. Югославската войска загуби своя духъ и бое-способностъ много по-рано, отколкото своето оржжие. Югославското главно командване се мѣстѣше почти всѣки день и бѣше вече стигнало в гр. Сараево, където остана малко преди заемаването му отъ германцитъ.

14—17 априлъ

Следъ заемаването на Българградъ, Загребъ, Любляна и района гр. Баня Лука, гр. Добой и гр. Шабацъ югославската войска престана да съществува. Голѣмитъ единици — армии и дивизии бѣха почти унищожени и командване, въ смисълъ ржководене на операции или дори действия в по-малкъ масщабъ не се проявяваше вече.

На силитъ отъ Осьта предстоеше прочистване и обезоржжаване на разпрѣснатитъ и скитащи вече далечъ отъ главнитъ пжтища сръбски въоржжени групи, една частъ отъ които се насочваше къмъ далматинското крайбрѣжие съ надеждата да срещне английска помощъ.

Въздушнитъ войски на 14 сутринята атакуваха и разпрѣснаха движещи се по пжтищата коли по дължината на р. Босна и в района между р. р. Сава и Дринъ. Важни военни обекти в гр. Сараево бѣха отново бомбардирани. Летището

на гр. Мостаръ бѣше сѣщо така бомбардирано и нѣколко самолети на земята бѣха унищожени.

На 15 IV въздушнитѣ сили бомбардираха ж. п. съоржжения въ южна Херцеговина, а сѣщо така и нѣкои упорни мѣста по Далматинското крайбрѣжие. Бѣха нападнати и унищожени единъ голѣмъ въоржженъ транспортенъ корабъ, единъ търговски такъвъ и единъ водосамолетъ.

На следния день въздушнитѣ войски продължиха действията.

При тази въздушна обстановка действията на земнитѣ войски се развиваха както се излага по долу.

2-а германска армия съ I бронирана група, безъ да срещне заслужаваща внимание съпротива, продължи действията за прощиване.

На 14 бѣха заети гр. гр. Крупа, Добой, Ясеница, Валево и Подгорица. При гр. Добой се предаде една дивизия, а при Подгорица — една сравнително силна група, ксята предния день (13 IV) се бѣше опитала да атакува италианцитѣ с.-и. отъ Шкодренското езеро.

На 15 бѣха заети гр. гр. Яйце, Зеница и Сараево. Въ последния градъ се предаде голѣма група, съставена отъ нѣколко унищожени вече войскови части. Кралъ Петъръ II и генералъ Симовичъ сѣщия день отлетѣха съ самолетъ за гр. Атина и отъ тамъ за Трансйордания.

На 16 остатъцитѣ отъ II югославска армия се бѣха вече оттеглили въ района на гр. Мостаръ.

На 17 бѣше подписана безусловната капитулация на тази армия, като примирието започваше да тече отъ 18 IV на обѣдъ (12 часа).

Въ едри черти капитулацията гласѣше :

1. Съ подписването на примирието югославската войска капитулира и се отвежда въ пленъ. Командиритѣ на войсковитѣ части се представятъ на най-близкитѣ германски офицери.

2. Всички войскови части се събиратъ и югославскитѣ офицери сѣ отговорни за реда и дисциплината, докато се извърши предаването имъ. Военнослужещи, които се отлжчватъ отъ войсковитѣ си части, се наказватъ съ смъртъ.

3. Оржжието и военнитѣ материали оставатъ временно при войсковитѣ части, които ги предаватъ на посченитѣ отъ германската войска органи.

4. Използуване радио и т. т. свръзки се разрешава на югославската войска само по изпълнение условията на примирието. За контрола, обаче, германското командване ще опредѣля дължината на вълнитѣ и фреквенца. Употрѣба на шифъръ не се позволява.

5. Прехраната, до предаване на войскитѣ въ пленъ, се урежда отъ югославското командване.

6. Дунавскиятъ флотъ до 25 IV да се събере въ пристанището Земунъ, кждето ще стане предаването му.

7. Всички военно-пленници, отвлѣчени и интернирани германци, италианци и унгарци се освобождаватъ веднага.

8. Всички липсващи документи отъ Министерския съветъ, Министерството на външнитѣ работи и Министерството на войната да се предадатъ въ продължение на 3 дни.

9. Органитѣ на жандармерията и полицията, които вследствие оттеглянето сѣ напустнали мирновременнитѣ си мѣста, да се върнатъ незабавно въ последнитѣ.

10. Всички полски и брѣгови укрепления се предаватъ съ оржжието, огнестрелнитѣ припаси, плановетѣ, както и приборитѣ и постройкитѣ отъ всѣкакъвъ видъ.

11. На военнитѣ лица се забранява да взематъ участие въ военни действия срещу силитѣ отъ Осѣта; такива ще се третиратъ като бунтовници.

12. Забранява се излитане на югославски самолети; всѣко излитане се счита неприятелски актъ.

13. Всички работилници на войската и стопанството, включително и съобщителнитѣ срѣдства, да се предадатъ неповредени.

14. Договорътъ за примирието влиза въ сила 15 часа следъ подписването му, т. е. на 18 IV 1941 год. въ 12 часа по обѣдъ споредъ германския лѣтенъ часъ.

Отъ германска страна подписахъ Фрайхеръ фонъ Вайксъ Генералоберстъ.

Отъ югославска страна подписаха
Цинцаръ Марковичъ и
Генералъ Радивой Янковичъ.

Въ скалния манастиръ Острогъ въ околността на гр. Никсичъ, малъкъ черногорски градъ, бѣше намѣренъ и заловенъ югославскитъ патриархъ Гаврило, който се смѣта, че е единъ отъ виновнитѣ за влизане на Югославия въ война срещу силитѣ отъ Осѣта. Сѣщо тамъ бѣха намѣрени скрити скжпоценноститѣ на югославския кралъ. Тукъ преди отлитането си за гр. Атина той бѣше направилъ последна спирка на своя територия и остави всичко онова, което не бѣше възможно да вземе съ себе си. Намѣрени бѣха още и кожени чували съ по 25 000,000 динари книжни пари или общо 375.000,000 динари. Въ сандъци бѣше наредено чисто злато, което кралътъ е искалъ да вземе съ себе си, но не е можалъ.

Италианскитѣ армии заеха сѣщо така последователно: на 14 гр. Шибеникъ, кждето стовариха идващитѣ по море отъ гр. Анкона войски; на 15 IV гр. Спалато и завърши заемането на острожитѣ предъ Далматинското крайбрѣжие; на 16 — гр. Метковицъ, като съдействуваха отъ западъ за окржжаване остатъцитѣ на II югославска армия въ района на гр.

Мостаръ. На 17 се стовариха идващитѣ по море отъ гр. Бари войски, които заеха гр. Рагуза и Катаро. Въ първия градъ тѣ завариха германцитѣ, които идваха отъ изтокъ.

Въ продължение само на 11 дни свѣткавично подвижна война милионната югославска войска бѣше унищожена и всички нейни бойни материали и оръжие бѣха или унищожени или пленени.

Югославската войска се оказа далечъ неспособна за изпълнение на задачата, съ която кралътъ и правителството я бѣха натоварили. На нея липсваха много нѣща, и преди всичко хомогенностъ, солидна подготовка и разумно висше командване. Колкото тази война за сърбитѣ отъ Бѣлградъ и Шумадия бѣше желана и популярна, толкова тя за другитѣ народи — хървати, словенци, българи (македонци) бѣше противна. Още първия день българитѣ започнаха да се предаватъ и боеспособността на югославскитѣ войскове части въ Македония се понижи катастрофално. Малко по-късно направиха сжщото хърватитѣ и словенцитѣ, а Загребското население посредна германскитѣ войски тържествено като освободители.

Югославското върховно командване бѣше много самоувѣрено и надценяваше своитѣ възможности и ония на неговитѣ съюзници. И когато въ първия день на военнитѣ действия връзкитѣ между главното командване и армиитѣ бѣха разстроени и разрушени, главното югославско командване успѣ само да даде една заповѣдъ до армиитѣ — „всѣки да действува споредъ обстановката“. Общото ръководство на операциитѣ, следователно, бѣше изпуснато изъ ръце, и други резултати, освенъ поражение, не можеше и да се очакватъ.

Макаръ подписаното на 17 IV примирие да предвиждаше прекратяване на военнитѣ действия на 18 IV на обѣдъ въ 12 часа, въ действителностъ това не можа да се изпълни. Подъ водителството на полковникъ Дража Михайловичъ, бившъ воененъ аташе въ София, се събираха и по-късно формираха шовинистически чети, подклаждани отъ комунистически подбули, които продължиха борбата въ непристъпнитѣ планини, подкрепяни отъ населението. За прочистване и на тѣзи групи се предприеха особени действия, които не сж предметъ на настоящия трудъ.

ГЛАВА IV

Заемане на Тесалийската равнина

(Схема 9)

Отъ действията на 6, 7, 8 и 9 априлъ германското командване разбра, че югославското главно командване е разстроено, връзкитѣ между отдѣлнитѣ армии разкъсани, а войскитѣ напълно деморализирани. Вследствие всичко това ясно бѣше, че югославската войска не е вече въ състояние да окаже сериозна съпротива. Ето защо германското главно командване реши да продължи операциитѣ срещу Гърция едновременно съ тия срещу Югославия, т. е. преди пълното унищожаване на последната.

Следващата задача, която предстоеше на 12-а германска армия срещу англо-гръцкитѣ сили, бѣше да проникне въ Тесалийската равнина и унищожии намиращия се въ гръцка Македония и Албания противникъ. Тесалийската равнина отъ северозападъ, северъ и североизтокъ се обгражда отъ мъчно проходими планински вериги и проникването въ сжщата е възможно само по следнитѣ три шосета: гр. Кожани, гр. Еласонъ, гр. Лариса, гр. Катерини, гр. Еласонъ (съединява се съ първото) и гр. Солунъ, по крайбрежието, презъ прохода „Темпе“, между планинитѣ Олимпъ и Осса, за гр. Лариса. Отъ тукъ изпъква и голѣмото значение на гр. Лариса, като важенъ пунктъ възелъ. Тия три посоки бѣха преградени и заети за отбрана отъ гръцко-британски войски, които се бѣха здраво укрепили при гр. Сербия и Стена Портасъ за преграждане първата посока, при Моне Петрасъ, за преграждане срѣдната посока и при Панделеймонъ за преграждане третата посока. Въ тила на последната бѣше укрепена и тѣснината на р. Пенейосъ (между Олимпъ и Осса пл.) — прохода „Темпе“. Важността на тия прегради бѣше правилно оценена отъ англичанитѣ и гърцитѣ. Последнитѣ още отъ мирно време бѣха работили за изграждането южно отъ р. Алиакмонъ (Бистрица) една укрепена линия срещу Югославия подобно на линията „Метакасъ“ срещу България. Въ укрепяването тѣ бѣха напреднали доста, като бѣха успѣли да създадатъ множество гнѣзда за огневитѣ машини, изградени въ скалитѣ и отлично маскирани. Въ тѣхъ британцитѣ се бѣха настанили твърде добре.

За предстоящите действия вниманието и усилията на 12-а германска армия бѣха насочени на югъ, кждето въ действителност се намираше истинскиятъ противникъ — британцитѣ. Последнитѣ трѣбваше колкото е възможно по-скоро да бъдатъ унищожени и да имъ се прекъсне възможността да стоварватъ въ Гърция военни материали и войски. За целта армията направи и съответнитѣ прегрупираня и на корпуситѣ се дадоха следнитѣ задачи:

XL A. K. (Въ съставъ: 9-а бронирана дивизия, 73-а пех. дивизия и SS Щандартгѣтъ „Адолфъ Хитлеръ“) да се прегрупира въ района гр. Битоля, гр. Прилепъ, гдето бързо да се подготви за ударъ въ посока на гр. Леринъ, гр. Кожани. Тилтъ на корпуса откъмъ посокитѣ, идещи отъ Шумадия, ще бжде осигуренъ отъ армията (12-а армия). Презъ време на предстоящитѣ му действия той ще бжде подкрепенъ отъ главнитѣ сили на VII въздушенъ корпусъ — генералъ фонъ Рихтхофенъ.

XVIII A. K. (въ съставъ: 2-а брон., 5-а и 6-а план. дивизии и 125-и пл. полкъ) отъ района на гр. Солунъ да атакува противника между р. Алиакмонъ (Бистрица) и морето и проникне къмъ гр. Лариса.

XXX A. K. (въ съставъ: 50-а, 72-а и 164-а пех. дивизии) да заеме и осигури Бѣломорския брѣгъ, като се прегрупира съ главнитѣ си сили въ района на гр. Кавала.

L. A. K. Щабътъ на корпуса да се премѣсти въ гр. Скопие и съ преднитѣ моторизирани подѣления на 46-а, 76-а и 198-а пех. дивизии да заслони отъ северъ посокитѣ, идещи отъ Шумадия.

И така, продължавайки операциитѣ срещу Гърция преди пълното унищожаване на Югославия, 12-а германска армия, раздѣлена на две групи, трѣбваше да води боеве на два фронта. Войскитѣ отъ южния участъкъ на театра на военитѣ действия бѣха въ трепетно очакване по-скоро да се срещнатъ съ британцитѣ.

10 априлъ.

Презъ този день действията се развиха все така енергично и съ устремъ както и преднитѣ дни.

Въздушнитѣ войски продължаваха да иматъ господство въ въздуха.

Английскитѣ и грѣцкитѣ въздушни сили проявяваха още активностъ; тѣ разполагаха съ летищата при гр. Лариса, гр. Атина и южно.

VIII въздушенъ корпусъ на генералъ фонъ Рихтхофенъ презъ цѣлия день оказа енергична и решителна подкрепа на земнитѣ войски, особено на XL A. K., като атакуваше непрекъснато движещитѣ се по пѣтищата войски, укрепени позиции и изобщо срѣщанитѣ съпротиви.

Действията на земнитѣ войски се развиха, както се излага по-долу.

12-а германска армия

XL A. K.

Корпусътъ остави заслонитѣ къмъ гр. Бояновецъ, гр. Качаникъ и гр. Тетово, докато бждатъ смѣнени отъ L. A. K., а съ дивизиитѣ започна прегрупирането съ огледъ новата задача:

SS Щандартгѣтъ „Адолфъ Хитлеръ“ съ преднитѣ си елементи премина югославяно-грѣцката граница и зае съ 1 дружина гр. Леринъ; разузнавателни части бѣха насочени къмъ с. Веви (Баница) и го достигнаха, а слабъ заслонъ бѣше оставенъ на жгло-пѣтя западно отъ гр. Ресенъ. Главнитѣ сили на SS Щандарта се съсрѣдоточиха въ гр. Битоля съ готовност за бързо движение на югъ.

73-а пех. дивизия още отъ вчерашния день бѣше започнала и водѣше бой южно отъ гр. Щипъ съ една силна група отъ 14-а сръбска Шумадийска дивизия. Този день тя успѣ да обгради остагъцитѣ ѝ около Криволакъ и да ги унищожитъ. Взети бѣха 8,000 души пленници. Дивизията заношува въ района гр. Щипъ, гр. Криволакъ.

Импровизирано моторизираната дружина подъ командата на майоръ Щиффатеръ бѣше насочена къмъ гр. Дебъръ, презъ с. с. Южни бродъ и Изворъ, за да влѣзе въ връзка съ италианцитѣ. Вечерята тази дружина достигна източно отъ с. Юженъ бродъ.

9-а бронирана дивизия достигна района на гр. Велесъ.

XVIII A. K.

2-а бронирана дивизия остана въ гр. Солунъ, за да се попълни съ горивни и мазилни материали.

6-а пл. дивизия достигна между гара Килиндиръ и гр. Кукушъ, кждето заношува.

5-а пл. дивизия се подаде южно отъ с. Бутково съ готовност за движение къмъ гр. Солунъ презъ Круша планина.

125-и пл. полкъ се устройваше южно отъ Рупелската тѣсна.

XXX A. K.

Съ 72-а, 164-а и 50-а пех. дивизии продължи съсрѣдоточаването си въ района съ центъръ гр. Кавала.

L. A. K. (засега оставенъ само съ 46-а пех. дивизия). Щабътъ на корпуса се настани въ гр. Скопие. 46-а пех. дивизия продължи движението къмъ гр. Кюстендилъ и вечерята съ главнитѣ си сили достигна гр. Дупница.

Италиански войски

Италианскитѣ 9-а и 11-а армии отбраняваха упорито позициитѣ си въ Албания. Грѣцкиягъ напоръ срещу тѣхъ бѣше почналъ да отслабва.

Отъ воденитѣ презъ деня боеве и разузнаването се установиха въ района на гр. гр. Леринъ, Катерини и Верия 4 английски моторизирани войскови съединения съ бронирани подѣления. Вѣроятно е пренасянето и на една моторизирана дивизия.

За пръвъ пжтъ отъ започване войната на Балканитѣ изнесениѣ напредъ елементи влѣзоха въ съприкосновение съ британски войски. Това наелектризира както войскитѣ, така и командването. Тѣ бѣха дошли тукъ да търсятъ именно британци. Бързо бѣха издадени заповѣди, които целѣха да поддържатъ съприкосновението съ британцитѣ и подготовката на тѣхното унищожаване.

11 априлъ

Задачитѣ на корпуса оставаха сжщитѣ.

Въздушнитѣ войски продължиха все така ефикасно да подкрепятъ действията на земнитѣ войски. Тѣ, следъ като напълно успѣха да разкъсатъ връзкитѣ и да дезорганизиратъ командването, насочиха своитѣ усилия главно въ разрушаване на важни военни обекти — ж. п. съоръжения (тия, които бѣха още оцѣлѣли), складове и движения на войски.

Действията на земнитѣ войски се развиха, както се излага по-долу.

12-а германска армия

XI А. К.

Корпусътъ завърши прегрупирването си, както следва: Щабътъ на корпуса въ гр. Прилепъ.

SS Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ бѣше съ главнитѣ си сили въ гр. Леринъ и северно. Преднитѣ части на Щандарта се опитаха да напреднатъ:

а) по шосето гр. Леринъ, гр. Костуръ, но бѣха спрѣни отъ една гръцка дружина, която се бѣше устроила за отбрана и преградила шосето 10 клм. западно отъ гр. Леринъ и

б) южно отъ с. Веви (Баница) въ посока на гр. Кожани, но бѣха отбити отъ британци, подкрепени съ 4—6 батареи.

Заслонътъ, който предния денъ бѣше оставенъ на жглопжтя гр. Ресенъ, с. Царевъ долъ, прсдължи на западъ презъ гр. Охридъ и при северния жгълъ на Охридското езеро, западно отъ гр. Струга установи връзка съ италианскитѣ войски.

9-а бронирана дивизия се съсрѣдоточаваше въ района на гр. Битоля, гр. Прилепъ съ изнесени на западъ заслони при гр. Гостиваръ и гр. Юженъ бродъ. Опашката ѝ се движеше още по шосето гр. Скопие, гр. Велелъ.

73-а пех. дивизия продължи съсрѣдоточаването си въ района на гр. Кавадарци; тя остана резервъ на XL А. К. Дружината Щиффатеръ достигна с. Изворъ.

Тѣй като шосето отъ гр. Ресенъ на югъ по западния брѣгъ на Прѣспанското езеро бѣше наводн-но, заповѣда се на корпуса да насочи частитѣ на югъ къмъ гр. Корча (Корица) презъ гр. Охридъ, като използва шосето по източния брѣгъ на Охридското езеро.

XVIII А. К.

2-а бронирана дивизия изпрати слабъ заслонъ 6 клм. западно отъ с. Яница (по шосето гр. Солунъ, гр. Воденъ, гр. Леринъ); главнитѣ сили на дивизията заношуваха въ гр. Солунъ.

6-а пл. дивизия настѣпи по шосето гара Дойранъ, с. Гумениса и вечеръта достигна съ челото на главнитѣ си сили с. Яница (задъ заслона на 2-а бронирана дивизия).

5-а пл. дивизия бѣше насочена къмъ гр. Кукушъ. Вечеръта тя достигна съ челото на главнитѣ си сили северно отъ града.

125-и пл. полкъ, следъ като се устрои, се оттегли отъ Рупелската тѣснина и вечеръта заношува северно отъ гр. Демиръ Хисаръ.

XXX А. К.

72-а пех. дивизия бѣше насочена и се движеше къмъ гр. Солунъ. Вечеръта тя достигна съ преднитѣ си части непосредствено западно отъ с. Лахна, а съ челото на главнитѣ си сили — гр. Съръ.

50-а пех. дивизия се настани окончателно въ района гр. Кавала, гр. Саржшабанъ, гр. Драма.

164-а пех. дивизия се настани въ района с. Ново село, гр. Ксанти.

L. А. К. съ щабъ въ гр. Скопие.

46-а пех. дивизия достигна съ челото на главнитѣ си сили въ гр. Дупница.

76-а пех. дивизия — съ челото на главнитѣ си сили въ гр. София и

198-а пех. дивизия — съ челото на главнитѣ си сили въ гр. Ботевградъ.

Италиански войски

9-а и 11-а армии продължаваха да устояватъ на отслабващитѣ гръцки атаки. Този денъ лѣвото крило на 9-а армия атакува въ посока на гр. Поградецъ и успѣ да отхвърли къмъ Прѣспанското езеро гръцкия дѣсенъ флангъ. Въ сжщия денъ при северния край на Охридското езеро, както вече се спомена, 9-а армия влѣзе въ връзка съ германскитѣ войски.

Положението на противника презъ деня се очерта, както следва:

Гръцката Солунска армия бѣше още въ периодъ на предаване. Безъ нея гръцко-английското командване разполагаше съ 4 английски и 19 гръцки дивизии (две отъ които

бъха въ периодъ на формиране) и 2 бързи бригади. Тия сили бѣха разпредѣлени, споредъ събранитѣ сведения, така: английскитѣ сили въ района на гр. Кожани съ задни охрани на линията непосредствено южно отъ гр. Леринъ, с. Веви (Баница). 15 грѣцки дивизии на албанския фронтъ, 1 грѣцка дивизия въ района на Олимпъ и 2 въ южна Гърция.

Отъ радиоподслушването и отъ сравнително слабо въздушно разузнаване (вследствие лошото време) се очерта общо оттегляне на грѣцко-английскитѣ войски на югъ. Германското командване предполагаше, че тѣ ще се спратъ за отбрана на линията гр. Корица (Корча), Костуръ, р. Алиакмонъ (Бистрица)

12 априлъ

Задачитѣ на корпуситѣ отъ 12-а германска армия оставаха сжшитѣ. Само на XL A K. се заповѣда допълнително: а) да продължи атакитѣ по височинитѣ южно отъ с. Веви (Баница) и б) да проникне по протежение на Галичица планина на западъ къмъ гр. Корица (Корча).

Въ пространството на северна Гърция и западно отъ Солунъ времето бѣше неблагоприятно за действие на въздушнитѣ войски, но все пакъ постигнатитѣ резултати отъ тѣхнитѣ действия бѣха добри. VIII въздушенъ корпусъ подкрепи съ енергични действия атаката на прохода ю. отъ с. Веви (Баница).

Проливнитѣ дъждове бѣха разкаляли всички пѣтища и нѣкъде последнитѣ бѣха станали дори непроходими за моторнитѣ превозни сръдства.

При тѣзи условия действията на земнитѣ войски се развива, както се излага по-долу.

XL A. K.

Предната нощъ и цѣлия день валѣ дъждъ, примѣсенъ съ снѣгъ. Пѣтищата се разкаляха до такава степенъ, че колитѣ просто потъваха въ рѣдка калъ. Всѣка следваща кола затъваше все повече; всички мостове бѣха разрушени.

Заповѣдта на корпуса за атаката държеше смѣтка за мѣстнитѣ трудности и затова въ деня се предвиждаше обхватъ отъ дветѣ страни на противника, укрепилъ се здраво по прохода южно отъ с. Веви (Баница) за гр. Кожани.

SS Щандарта „Адофъ Хитлеръ“, съ вкарване въ действие на всичкитѣ си тежки пехотни оржжия и усилената му съ 1 тежко А. О. отъ корпуса артилерия, атакува по фронта. При отлично взаимодействие на всички родове войски едно следъ друго бѣха унищожавани т.картечнитѣ гнѣзда и огневи центрове на противника. Много пѣти се води ржкопашенъ бой. Къмъ 18 00 часа бѣше достигнатъ южниятъ изходъ на прохода. Британцитѣ бѣха откъртени. Преследването започна и се извършва по петитѣ на отстъпващитѣ британци. Въ равнината южно отъ прохода се виждаха оттеглящитѣ се къмъ с.

Птолемаисъ въ бързо темпо моторизирани колони, които бѣха обстрелвани съ силенъ артилерийски огънь отъ германцитѣ. Преследването, обаче, вследствие минни заграждения и разрушения, не можа да продължи. Въпрѣки това, пехотата се изнесе около 12 клм. южно отъ с. Веви (Баница), кждето занощува съ мѣрки за охрана. Следъ падането на нощта британцитѣ се опитваха безуспѣшно, чрезъ налучкване, да биятъ съ артилерийски огънь преследващитѣ ги германци. Заловени бѣха 250 души британци въ пленъ.

Западно отъ гр. Леринъ, въ посоката на гр. Костуръ, положението остана непромѣнено.

9 а бронирана дивизия се изнесе въ района гр. Леринъ и северно.

73-а пех. дивизия съ главнитѣ си сили остана въ района на гр. Кавадарци.

Изпратената на 10 IV импровизирана моторизирана дружина на майоръ Щиффатеръ въ посока на гр. Дебъръ за установяване връзката съ италианцитѣ влѣзе въ бой съ сравнително силни югославски войсковы части източно отъ гр. Дебъръ. Дружината, подъ умѣлото командване на храбрия си командиръ, успѣ да сломи съпротивата на сърбитѣ и да плени 1 генералъ, 160 офицери и 7,000 войници, като освободи и 400 пленени италианци. За своята храбростъ майоръ Щиффатеръ получи рицарския кръстъ. Той се бѣше отличилъ и при заемането на гр. Щипъ, Велесъ и Прилепъ и благодарение неговото хладокръвие всички мостове въ тия градове останаха неповредени отъ сърбитѣ. Вечеръта връзката съ италианскитѣ войски западно отъ гр. Дебъръ бѣше установена.

XVIII A. K.

6 а пл. дивизия до обѣдъ зае гр. Воденъ и обърна фронтъ на югъ къмъ гр. Верия. Вечеръта тя занощува на една линия 10 клм. южно отъ гр. Воденъ.

5-а пл. дивизия следва задъ 6-а и вечеръта достигна съ челото на главнитѣ си сили гр. Кукушъ.

2 а бронирана дивизия остана въ гр. Солунъ и прибра изнесенитѣ си източно отъ с. Яница слаби части.

Дивизиитѣ отъ корпуса изобщо този день, както и преди, не бѣха ангажирани въ сериозенъ бой.

125-и пл. полкъ остана въ района на с. Верония (западно отъ гр. Демиръ Хисаръ).

XXX A. K.

72-а пех. дивизия продължи движението къмъ гр. Солунъ и вечеръта достигна 10 клм. северно отъ с. Асирось.

50-а пех. дивизия остана въ района гр. гр. Кавала, Драма 164-а пех. дивизия — гр. Ксанти.

L. A. K. въ Скопие.

46-а пех. дивизия достигна района гр. Дупница, гр. Самоковъ.

76-а пех. дивизия — района гр. Перникъ, гр. София и
98-а пех. дивизия — с. с. Саранци, Осиковица.

Италиански войски

Войскитъ отъ 9-а италианска армия, които предния день евакуаха въ посока на Поградецъ и отхвърлиха гърцитъ къмъ Прѣспанското езеро, продължиха натиска си на югъ по западния брѣгъ на езерото. Съ този си маньовъръ тѣ застрашиха чувствително гръцкитъ войски с.-з. отъ гр. Корча (Корица).

Положението на противника бѣше следното:

Гръцката п. в. артилерия отъ района на гр. Воденъ, гр. Верия и отъ съоръженията на шосето Жида, гр. Катерини, е оттеглена южно отъ условната линия гр. Верия, гр. Катерини.

Противникътъ се бѣше установилъ:

Гръцки войски съ английска артилерия около Олимпъ. Въ района на гр. Кожани бѣше разположенъ единъ английски корпусъ отъ 3 дивизии — 2-а новозеландска (с.-и. отъ Кожани), 6-а австралийска (въ и около с. Птоломайсъ) и още една пехотна дивизия, нумерътъ и точното мѣсто на която не сж установени положително.

13 априлъ

Задачитъ на корпуситъ оставаха сжщитъ. Вследствие излизането на бронираната група фонъ Клайстъ отъ армията, вниманието на последната бѣше вече освободено отъ онова, което ставаше въ Югославия, и тя можеше спокойно да ржководи действията само въ Гърция.

Корпуситъ продължиха действията, като се забелязваше вече дори нетърпение у войскитъ и командването — по-скоро да смачкатъ британцитъ.

Въздушниятъ корпусъ на генералъ фонъ Рихтхофенъ (VIII) подкрепи съ енергични действия отъ въздуха земнитъ войски.

При пълно съгласуване на въздушнитъ съ земнитъ войски действията на последнитъ се развиха, както се излага по-доу.

XL А. К. Щабътъ на корпуса въ Ксено Неро (южно отъ с. Баница). Корпусътъ води почти цѣлия день тежки боеве срещу британцитъ, които предприеха и контъръ-атаки съ бронирани коли.

SS Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ още въ раннитъ часове на 13 IV трѣбваше да се справи съ една британска контъръ-атака. По височинитъ при с. Сотиръ, ю. и. отъ шосето, около 12-15 английски бойни коли се понесоха срещу заелитъ вече низината южно отъ прохода при с. Баница (Веви) германски части. Твърде загриженъ, командирътъ на корпуса

наблюдаваше картината отъ височината на прохода, защото бронеизтрѣбителнитъ орждия не бѣха успѣли още да излѣзатъ напредъ. Въ това време, обаче, една п. в. батарея, заела позицията при прохода, откри огънь по брониранитъ коли и въ кратко време унищожи 8 отъ тѣхъ. Останалитъ се скриха задъ възвишенията и изчезнаха. Въ този бой британцитъ дадоха 600 души пленници.

Положението на британцитъ ставаше неудържимо, защото къмъ гр. Верия проникна 6-а пл. дивизия, а освенъ това въ сжщото време 2-а бронирана дивизия отъ гр. Солунъ настѣпваше презъ гр. Катерини по крайбрѣжието на югъ. Въпрѣки това, обаче, тѣ не бѣха склонни да напустнатъ позицитъ си, а се готвѣха да контъръ атакуютъ съ бойни коли.

Командирътъ на корпуса заповѣда на 9-а бронирана дивизия да се изнесе напредъ и атакува британцитъ, SS Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ да се насочи къмъ гр. Костуръ. Това доведе до единствения на гръцка територия танковъ бой.

Когато въ низината британскитъ бойни коли се насочиха къмъ германската пехота, командирътъ на 9-а бронирана дивизия заповѣда на единъ отъ брониранитъ полкове да се изнесе напредъ, да осигури височинитъ при с. Пердика, да атакува британцитъ въ посока на с. Птоломайсъ и достигне и осигури разклонението на шосето при гр. Кожани.

Командирътъ на полка излѣзе напредъ въ разузнаване, скоро следъ което брониранитъ полкъ се понесе стремително напредъ. Село Птоломайсъ бѣше достигнато безъ бой, но британцитъ го обстреляха съ силенъ артилерийски огънь. Разузнаването установи, че не само мостовѣтъ, но и шосетата сж разрушени. Сврѣхъ всичко това се оказа южно отъ селото и единъ широкъ воденъ ровъ — непреодолимъ отъ бойнитъ коли. Отъ командувашитъ височини южно отъ с. Птоломайсъ британцитъ имаха добро наблюдение и обстрелваха всѣки дори и отдѣленъ човѣкъ отъ разузнавачитъ, които търсѣха мѣсто за преминаване на бойнитъ коли. Найсетне се намѣри такова, което въ действителностъ бѣше мочурище. Командирътъ на полка реши да мине презъ него, да обходи заелия позиция на височинитъ противникъ и го обхване откъмъ тила.

Съ скоростъ на ходомъ бойнитъ коли започнаха да преминаватъ мочурището. Британцитъ откриха първоначално артилерийски, а следъ това и бронеизтрѣбителенъ огънь. За разръщане на полка въ блатото не можеше и дума да става. Всѣка бойна кола за себе си, щомъ откриеше цель, я обстрелваше. Две английски бойни коли бѣха улучени, останалитъ се върнаха. 7 германски бойни коли затѣнаха.

Полкътъ излѣзе отъ мочурището, развърна се и се насочи по склона нагоре, който на мѣста бѣше силно пресѣченъ. Британцитъ усилиха огъня, но и полкътъ вече можеше да действува съ всички орждия. Британскитъ бойни коли бѣха

скоро обходени и свърнаха назадъ. Бронираниятъ полкъ се насочи стремително въ посока на с. Мавропиги, което лежи 8 клм. южно отъ с. Птолемаисъ. Започна леко да се смрачава, но боятъ бѣше още въ своя разгаръ — борба на бойна кола срещу бойна кола. При това и двамата противници се движеха въ една посока успоредно. Германскитѣ бойни коли успѣха да изпреварятъ британскитѣ, които се подкрепяха ефикасно отъ бронезтрѣбителни орждия върху самодвижещи се лафети. Бързо се стъмни. Боятъ затихна, но горящитѣ кѣщи на с. Мавропиги освѣтяваха ярко многото разрушени британски бойни коли. Други се спираха и се саморазрушаваха, защото пжтътъ имъ за отстѣпление бѣше вече прекжснатъ.

Командирътъ на полка реши да заночува въ с. Мавропиги, като нареди бойнитѣ си коли въ кржгъ за посрѣщане всѣкакви изненади презъ нощъта. Огнестрелнитѣ припаси бѣха напълно привършени, а нѣкои бойни коли бѣха останали и безъ капка бензинъ.

Равносмѣтката отъ боя се видѣ на другата сутринъ. Германцитѣ бѣха горди отъ нея. Загубитѣ на британцитѣ бѣха: 30 бойни коли, 2 бронезтрѣбителни орждия на самодвижещи се лафети и голѣмъ брой товарни моторни коли. Германцитѣ загубиха 4 бойни коли, никакви убити и само 10 души ранени.

73-а пех. дивизия остана въ района на гр. Кавадарци *XVIII А. К.* (Щабътъ на корпуса се установи въ Солунъ).

Действията на корпуса бѣха силно затруднени отъ многобройнитѣ разрушения по пжтищата и главно основнитѣ разрушения на мостоветѣ.

2-а бронирана дивизия тласна напредъ две дружини усилены съ артилерия и си осигури предмостово пространство на дѣсния брѣгъ на р. Алиакмонъ (Бистрица) южно отъ с. Жида. Главнитѣ сили на дивизията следваха по шосето гр. Солунъ, презъ Топсинъ и Валдама.

6-а пех. дивизия си осигури сжщо така съ изнесени напредъ части предмостово пространство на дѣсния брѣгъ на Бистрица ю.-и. отъ гр. Верия.

5-а пл. дивизия, движейки се по шосето гр. Кукушъ, гр. Солунъ, достигна съ преднитѣ си части с. Жефира, а съ главата на главнитѣ си сили — с. Филоцефиана.

72-а пех. дивизия, която бѣше придадена къмъ *XVIII А. К.*, достигна съ челото на главнитѣ си сили с. Лита (с.-и. отъ гр. Солунъ).

125-и пл. полкъ достигна съ челото на колоната си гр. Нигрита.

XXX А. К. (Щабътъ на корпуса гр. Кавала).

50-а пех. дивизия остана въ района гр. Кавала, гр. Драма.

164-а пех. дивизия — около гр. Ксанти.

Италиански войски

9-а и 11-а армии завършиха подготовката си за нападение срещу гърцитѣ въ Албания. 9-а армия настѣпи енергично съ центра си и овладѣ гр. Корица (Корча).

Отъ събранитѣ сведения за противника се установи, че главнитѣ сили на англичанитѣ се оттеглятъ южно отъ рѣката Алиакмонъ (Бистрица) подъ прикритието на упорито съпротивяващи се задни охрани. Тѣ, обаче, не можаха да издържатъ силния устремъ на германцитѣ и въ нѣкои участъци, югоизточно и източно отъ гр. Верия, напустнаха съ бѣгство укрепяванитѣ съ седмици позиции.

Отъ 14—19 априлъ

Задачитѣ на корпуситѣ за 14 априлъ бѣха дадени както следва:

XL А. К. да продължи удара съ 9-а бронирана дивизия презъ гр. Кожани къмъ гр. Алиакмонъ (Бистрица), а съ SS Щандарта „Адолфъ Хитлеръ“ да проникне къмъ гр. Костуръ и южно. Сжщиятъ да привлече възможно най-бързо 5-а бронирана дивизия, която се придаваше къмъ корпуса.

XVIII А. К. да настѣпи въ обща посока на югозападъ, като развие най-силенъ натискъ въ посоката гр. Катерини, гр. Лариса.

Въздушнитѣ войски разпрѣснаха съсрѣдоточени грѣцки войски около с. Диската (40 клм. западно отъ гр. Еласонъ). Въ района на Прѣспанското езеро бѣха свалени 6 британски самолети моделъ „Бристолъ Бленхаймъ“. Въ пристанището на Пирея съ действия отъ въздуха бѣха потопени 4 търговски кораби съ общо 35,000 бр. р. т. и повредени други 8 търговски кораби. Нѣкои отъ пристанищнитѣ съоржжения бѣха запалени

Господството въ въздуха бѣше въ германски ржце.

Действията на земнитѣ войски се развиха както се излага по-долу.

XL А. К.

Следъ боеветѣ при с. Птолемаисъ, както вече видѣхме, корпусътъ преследваше британцитѣ по петитѣ.

9-а бронирана дивизия продължи енергично преследването, овладѣ гр. Кожани съ бой и достигна р. Алиакмонъ въ посока на гр. Сервия. Шосейниятъ мостъ върху рѣката бѣше разрушенъ. На дивизията се отдаде следъ обѣдъ на 14 IV да си осигури предмостово пространство на дѣсния брѣгъ на рѣката. Опитътъ, обаче, да построи мостъ презъ нощъта срещу 15 IV излѣзе несполучливъ, защото британцитѣ държаха подъ действителенъ огънь на около 6—7 батареи, между които и нѣколко тежки, мѣстото за построяване на моста. Части отъ единъ пехотенъ полкъ преминаха рѣката отъ дветѣ страни на разрушения мостъ и се опитаха да обходятъ противника, но

бъха отбити. Успешното продължаване на действията тукъ бѣше невъзможно. Картечни бункери, противотанкови ровове, телени мрежи и всичко въ връзка съ естествената сила на мѣстността правѣха позицията на британцитѣ неатакуема. Разузнаването скоро установи, че близъкъ обходъ е сѣщо така невъзможенъ.

Командирътъ на корпуса — генералътъ отъ конницата Щуме, се реши тогава да извърши далеченъ обходъ откъмъ западъ — презъ гр. Гревена и отъ тамъ да удари върху гр. Еласонъ, за да отрѣже пътя за оттегляне на британцитѣ и да достигне, презъ гр. Калаба, Тесалийската равнина.

Така започнаха епохалнитѣ действия на 5 а бронирана дивизия. Сѣщата на 13 и 14 априлъ бѣше привлѣчена по пътя Скопие, Велесъ, Битоля, Леринъ къмъ гр. Кожани въ втора линия. Тя настѣпи на 15 IV по посока на гр. Гревена, като се придружаваше лично отъ командира на корпуса. Въ своя дневникъ последниятъ пише следното:

„Приближаваме се къмъ р. Алиакмонъ (Бистрица). Стрѣмни завои; мостътъ е разрушенъ и лежи долу въ водата. Преминаваме върху гумени лодки. Преднитѣ части продължаватъ напредъ. Шосето става по лошо, кривитѣ по-стрѣмни, но ние трѣбва да успѣемъ. Северно отъ гр. Гревена преднитѣ части се натъкватъ на отстъпващи гърци (това бѣше дѣсното крило на грѣцката армия въ Албания, която се оттегляше подъ натиска на италианцитѣ). Хиляди пленници, твърде изненадани отъ присѣтствието на германски войски тукъ. Голѣма плячка, много орждия.

На следния день — 16 IV дивизията продължава движението. Построениятъ надъ р. Алиакмонъ (Бистрица) мостъ отъ подрѣчни материали е отвлѣченъ отъ придошлата вследствие поройнитѣ дъждове рѣка. Построява се мостъ за преминаване на бойни коли. При Гревена преминаваме покрай голѣмъ грѣцки лагеръ, който е изравненъ съ земята отъ бомбитѣ на нашитѣ „щуки“. Шосето става толкова лошо, че движението по него се извършва съ голѣми трудности и страшни усилия. Мостътъ надъ р. Вепетикосъ (5 клм. ю. отъ Гревена и дѣсенъ притокъ на р. Бистрица) е разрушенъ. Първоначално преминаватъ мотоциклисти, следъ това се опѣва едно вжже между двата скалисти брѣга и по него се теглятъ гумени лодки.

Въ това време мотоциклиститѣ, въ своето движение напредъ (на югъ), откриватъ грѣцки бойни коли, които веднага почватъ да се оттеглятъ назадъ. Дъждъ започва да вали отново. Пътътъ на югъ е още по лошъ и моторнитѣ коли една по една се тикатъ на рѣже и теглятъ отъ влѣкачи“.

Бѣха взети 5,000 души въ пленъ, 6 бойни коли, 30 орждия и много п. в. орждия.

Това далечно обхождане при страшно тежки мѣстни условия струваше много време. Въпрѣки това, обаче, дивизията изнесе всички трудности и на 19 априлъ достигна Тесалийската низина при гр. Калабака (24 клм. с.-з. отъ гр. Трикала). Въ сѣщия день, както ще видимъ по-нататъкъ, 2-а бронирана дивизия влизаше въ гр. Лариса. Този обходъ оказва силно влияние и върху действията въ Албания, защото 5-а бронирана дивизия при Гревена проникна твърде дълбоко въ тила на грѣцката армия. Така, на 14 IV крайниятъ дѣсенъ грѣцки флангъ започна да се оттегля къмъ гр. Костуръ; на 15, 16 и 17 цѣлиятъ грѣцки фронтъ се бѣше оттеглилъ на линията гр. Аргирокастронъ, гр. Премети, гр. Ерсекъ, гр. Костуръ, а отдѣлни групи бѣха достигнали гр. Гревена, кждето се предадоха. Свободата на маневриране въ тила на тази грѣцка армия бѣше напълно парализирана. На 18 и 19 оттеглянето на гърцитѣ продължи, но вече подъ знака на деморализацията и разложението.

SS Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ на 14 вечерта достигна и зае височинитѣ на прохода Вержисъ и напредна още на югъ къмъ гр. Костуръ. На следния день Щандартътъ зае с. Мелизони (4 клм. с. отъ гр. Липентса) и продължи на югъ къмъ Гревена. На 16 IV вечерта достигна въ района около гр. Кивотосъ. На 17 и 18 сѣщиятъ продължи движението задъ 5 а бронирана дивизия и бѣше насоченъ къмъ гр. Янина презъ гр. Мецовонъ.

9 а бронирана дивизия продължи на 15 и 16 IV боеветѣ срещу гр. Сервия и Стена Портасъ, кждето заднитѣ охранни на противника се съпротивяваха упорито. Тя все още не можеше да пробие преградата. На 17 и 18 противникътъ, заплашенъ отъ обходъ презъ гр. Гревена и следъ като позициитѣ му с.-з. и ю.-и. отъ Олимпъ бѣха пробити отъ 2-а бронирана дивизия (XVIII А. К.), започна бързо да се оттегля съ бѣгство. Едва тогава дивизията можа да напредне и на 18 вечерта достигна с. Тирнавосъ (18 клм. с.-з. отъ гр. Лариса). Шосето бѣше много разрушено и задрѣстено отъ разхвърлени и изоставени военни материали.

73-а пех. дивизия, която бѣше изоставена назадъ, се привлѣче на югъ: на 15 IV тя достигна гр. Леринъ, на 16 и 17 достигна гр. Костуръ и бѣше насочена къмъ гр. Калабака. XVIII А. К.

Корпусътъ настѣпи отъ осигуренитѣ си презъ предния день предмостови пространства и съ упорити боеве, водени съ заднитѣ охранни на гърци и британци, зае на 14 IV гр. Катерини, кждето до вечерта се настани шабѣтъ на корпуса.

2-а бронирана дивизия бѣше насочена въ две колони къмъ гр. Лариса: дѣсна колона — дивизията безъ 1 брониранъ полкъ, по шосето с. Св. Димитъръ (западно отъ пл. Олимпъ) и лѣва колона — 1 брониранъ полкъ, задъ който

щеше да следва 6-а пл. дивизия, по крайбръжното шосе, което води презъ прохода Темпе за гр. Лариса. До вечерята дивизията достигна съ дѣсната си колона около 25 клм. юго-западно отъ гр. Катерини, а съ лѣвата — с. Литохоронъ.

6-а пл. дивизия съ челото на главнитѣ си сили приближаваше гр. Катерини.

5-а пл. дивизия преминаваше р. Вардаръ и се насочи къмъ с. Жида, откъдето следваше да се насочи на югъ къмъ гр. Катерини.

72-а пех. дивизия достигна съ челото на главнитѣ си сили гр. Солунъ, а опашката — въ с. Евангелистрия.

На следния день корпусътъ продължи настѣпленieto, водейки тежки боеве срещу настаненитѣ въ добре маскирани бункери и гнѣзда британци.

На 16 IV дѣсната колона на 2-а бронирана дивизия води сжшо така упорити боеве отъ дветѣ страни на шосето за гр. Еласонъ и вечерята достигна ю.з. отъ Мони Петрасъ.

Лѣвата колона отъ 2-а бронирана дивизия води бой съ британцитѣ на линията северно отъ с. Хераклионъ и успѣ да пробие силно укрепената имъ позиция. Британцитѣ въ бѣгство едва успѣха да се измъкнатъ. Въ тѣхната кухня германцитѣ намѣриха нарѣзано месото за готвене за обѣдъ; палаткитѣ на лагера имъ съ почти всичкото имъ имущество. Колоната продължи бързо преследването. Движението, обаче, на тежитѣ бойни коли ставаше много трудно и бавно.

6-а пл. дивизия следваше задъ лѣвата колона.

5-а пл. дивизия достигна съ челото на главнитѣ си сили с. Мегали Гефира (12 клм. южно отъ с. Жида).

На 17 IV дѣсната колона на 2-а бронирана дивизия поднови тежитѣ боеве и успѣ да изтика британцитѣ, като вечерята достигна линията на с. Св. Димитъръ.

Лѣвата колона на 2-а бронирана дивизия продължи движението и на 17 вечерята достигна североизточния входъ на прохода Темпе.

На 18 IV дѣсната колона на 2-а бронирана дивизия изгони британцитѣ отъ тѣснината при с. Св. Димитъръ, премина презъ гр. Еласонъ и зае прохода Мененсенъ (8 клм. ю.и. отъ гр. Еласонъ).

Лѣвата колона форсира прохода Темпе при нечувано тежки условия за движение на бойнитѣ коли. Първоначално последнитѣ се движеха по ж. п. линия, която минаваше по лѣвия брѣгъ, при входа на тѣснината, обаче ж. п. линия бѣше толкова разрушена, че по-нататъшното движение бѣше невъзможно. Тогава чрезъ героично маневриране бойнитѣ коли се спуснаха въ рѣката, прекосиха я, нѣкъде покрити почти до кулитѣ съ вода, и се изкачиха на шосето по дѣсния брѣгъ на рѣката. Колоната продължи движението, което прогонваше упорито съпротивляващитѣ се британски задни ох-

рани. Вечерята тя достигна височинитѣ 15 клм. с.и. отъ гр. Лариса, въ района на с. Евангелизмосъ. Тамъ първитѣ бойни коли бѣха бурно поздравени отъ стрелцитѣ на 6-а пл. дивизия, които, заплашвайки тила на противника, го принудиха да се оттегли и спасиха бойнитѣ коли отъ тежкото положение.

6-а пл. дивизия още на 15 априлъ изпрати една обходна колона, която настѣпи по южнитѣ склонове на самия масивъ Олимпъ. Следъ 4-дневни тежки походни движения на 18 сутринята тази колона достигна западния изходъ на прохода Темпе. Съ главнитѣ си сили 6-а пл. дивизия достигна с. Макриорионъ.

5-а пл. дивизия на 19 IV достигна с. Лептокария (24 клм. ю. отъ гр. Катерини).

72-а пех. дивизия на 15 IV се съсрѣдоточи въ Солунъ, където остана и на 16 IV. На 17 тя продължи движението и съ челото на главнитѣ си сили достигна с. Жефира. Тамъ тя остана на 18 и 19 априлъ.

125-и планински полкъ се съсрѣдоточи още на 14 IV въ с. Лангадасъ (18 клм. с.и. отъ Солунъ), където остана.

XXX A. K. съ щаба си въ гр. Кавала

50-а пех. дивизия на 15 IV отъ района на Елефтеропулосъ бѣше насочена къмъ гр. Солунъ по шосето презъ Чиязи. На 19 IV тя достигна съ челото на главнитѣ си сили гр. Солунъ.

164-а пех. дивизия зае цѣлото бѣломорско крайбрѣжие включително и гр. Деде-Агачъ. На 17 IV дивизията зае съ 1 пехотна дружина о. Тасосъ, а на 19, следъ слаба съпротива — о. Самотраки. Тамъ не бѣха намѣрени никакви английски войници, а само разпрѣснати грѣцки войници и полицаи. L. A. K. съ щабъ въ гр. Скопие.

46-а пех. дивизия продължи движението по шосето гр. Царево село, гр. Щипъ, гр. Велесъ и на 19 IV вечерята достигна съ челото на главнитѣ си сили с. Дебрище (30 клм. ю.и. отъ гр. Велесъ).

76-а пех. дивизия остана въ района гр. гр. Крива паланка, Кюстендилъ, Перникъ

198-а пех. дивизия — въ района гр. София, с. Новоселци, гр. Ботевградъ и

16-а бронирана дивизия — гр. гр. Пазарджикъ, Пловдивъ, Борисовградъ, Ст. Загора.

Италиански войски

9-а и 11-а италиански армии въ Албания продължиха натиска по цѣлия фронтъ и, срѣщайки все по-малка съпротива, достигнаха на нѣкои мѣста албано-грѣцката граница. Тѣхнитѣ действия бѣха въздържани и предпазливи.

Противникътъ срещу германскитѣ корпуси се оттегляше бързо и видимо въ безредие, обаче успѣваше да извършва

основни разрушения по всички съоръжения на желъзнитѣ и обикновенитѣ пжтища. Силни британски моторизирани колони на 18 IV сутринъта напустнаха гр. Лариса и се оттеглиха на югъ къмъ гр. Ламия. Въ боеветѣ около Олимпъ бѣха вкарани 2-а новозеландска и 6-а австралийска дивизии и частъ отъ 2-а английска бронирана дивизия. Гръцкитѣ войски бѣха вече въ разложение.

Въздушното разузнаване установи полски укрепени позиции южно отъ гр. Ламия.

На 19 IV преди обѣдъ 2 а бронирана и 6 а пл. дивизии влѣзоха въ гр. Лариса. Градътъ бѣше опраздненъ. Само голѣми групи пленници се движеха по улицитѣ въ посока на Солунъ. На летището южно отъ града бѣха намѣрени 14 самолета. Една частъ отъ тѣхъ бѣха разрушени отъ германскитѣ изтрѣбители, но имаше и съвършено здрави.

Докато боеветѣ около пл. Олимпъ се водѣха, 7 планинари отъ 6-а пл. дивизия, потиквани отъ своя спортенъ духъ, се изкачиха на върха Олимпъ, седалището на нѣкогашнитѣ гръцки богове, и забиха на най-високата му точка германското военно знаме.

И така въ продължение на 5 дни упорити бсеве, при тежки мѣстни условия, срещу силно укрепени позиции и пълни разрушения на всички мостове и шосета XL и XVIII А. К. успѣха да преодолѣятъ всички мжноти, да биятъ противника и да заематъ Тесалийската равнина съ главния пжтенъ вжзелъ Лариса. Обходнитѣ движения на 5-а бронирана (презъ гр. Гревена) и 6 а пл. (презъ масива на Олимпъ) дивизии дадоха блестящи резултати. Тѣ се явяваха, макаръ и съ цената на много усилия и губене скжпо време, въ тила на противника и го принуждаваха да бѣга.

Въздушнитѣ войски, вследствие крайно неблагоприятното време за летене, не можаха да дадатъ на земнитѣ войски своята ефикасна подкрепа, тъй както тѣ я даваха досега. Въпрѣки всичко, обаче, тѣхнитѣ действия, макаръ и силно стѣснени, бѣха отъ решително значение.

Съ заемането на гр. Лариса завърши цѣлата серия боеве, които армията води, тръгвайки отъ изходната линия гр. Битоля, гр. Солунъ.

Тия боеве преди всичко показаха на британцитѣ за лишенъ пжтъ, че тѣ не ще могатъ да се задържатъ въ Гърция и ще трѣбва колкото е възможно по-скоро да спасяватъ това, което може да се спаси. Тѣ отстѣпиха бързо на югъ, като на 19 априлъ се движеха по шосето гр. Лариса, гр. Ламия, гр. Тебенъ дори въ три успоредни колони. Тѣ започнаха да съсредоточаватъ въ пристанищата военни и търговски кораби но не бѣха започнали още да се товарятъ, макаръ че презъ нощта на 13/14 IV започнаха да подготвятъ товаренето си и опредѣлиха пристанищата за това. Сжщо така

бѣха водени и преговори съ гръцкото адмиралтейство, въ които се установи кои гръцки кораби ще бждатъ предадени на англичанитѣ.

Северно отъ гр. Гревена непрекъснато пристигаха тълпи отъ гръцки войници, дори и цѣли войскови части, които се предаваха на германцитѣ безъ съпротива. Тѣ открито заявяваха, че войницитѣ отъ северното крило на гръцката армия въ Албания не желаятъ да се биятъ повече. Разложението въ този участъкъ бѣше пълно. Южно отъ гр. Янина, въ посока на гр. Арта, се движеха всйскови колони, на които се нанасяха голѣми загуби чрезъ бомбардиране отъ въздуха. Източно отъ пл. Пиндъ и южно отъ гр. Трикала отстѣпленieto на гръцитѣ продължаваше непрекъснато.

Плячката въ военни материали и припаси бѣше голѣма. Пленницитѣ, обаче, британци, а особено англичани, бѣха малко. Всичко бѣгаше на югъ, като изоставяше и унищожаваше онова, което би му прѣчило при бѣгството. Главната британска маса успѣ да се изплъзне.

ГЛАВА V

Преследване към гр. Атина и заемане на Коринтът Капитулация на гръцката Епирска армия.

Схема 10

Противникът се оттегляше бързо на юг към пристанищата, като се прикриваше чрез пълни разрушения и силни задни охранни, които затваряха малкото проходи. Съприкосновението с него бѣше загубено. Задачата на армията за 20 IV бѣше да преследва, възстановявайки разрушенитѣ пѣтища и мостове, да настигне и унищожи бързо избѣгалия на юг противникъ. Въздушниятъ корпусъ на генералъ ф. Рихтхофенъ да атакува пристанищата, отъ които се товарятъ британскитѣ войски, и парализира тѣхната дейность; да атакува сѣщо и движещи се по шосетата колони, като ги разпрѣсва и забавя тѣхното бѣгство.

Съ своитѣ действия VIII въздушенъ корпусъ попрѣчи въ голѣма степенъ товаренето и бѣгството на британскитѣ войски и подготви втори Дюнкеркъ, макаръ и въ по-малкъ масщабъ. Наредъ съ това въздушнитѣ войски оказаха навременно и енергично съдействие на земнитѣ войски, както въ разузнаването и търсенето на бѣгащия противникъ, така и при воденето на боеветѣ съ британскитѣ задни охранни.

20 априлъ

Въздушнитѣ войски атакуваха пристанищата и повредиха или потопиха: въ пристанището на гр. Волосъ — единъ търговски корабъ отъ 7,000 бр. рег. тона, а въ пристанището на Калкисъ — два транспортни кораба. Изтрѣбителитѣ свалиха 5 британски бомбардировача и единъ изтрѣбителъ безъ самитѣ тѣ да претърпятъ загуби.

Действията на земнитѣ войски въ изпълнение на поставенитѣ имъ задачи се развиха както се излага по-долу.

XL A. K. съ щабъ въ гр. Лариса.

SS Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ настѣпи отъ с. Мецовонъ къмъ гр. Янина, за да се врѣже дълбоко въ тила на гръцкитѣ войски въ Албания. При командира на Щандарта презъ деня се яви гръцки генералъ — командиръ на гръцката епирска армия, съ предложение да предаде армията си

5-а бронирана дивизия съ най-преднитѣ си части достигна северно отъ гр. Ламия.

9-а бронирана дивизия се събра въ района на гр. Еласонъ.

73-а пех. дивизия достигна съ най-преднитѣ си части Аргосъ Орестиаконъ (15 клм. ю. отъ гр. Костуръ), а съ опашката си — Пизодерионъ (15 клм. западно отъ гр. Леринъ).

XVIII A. K. съ щабъ въ гр. Лариса.

2-а бронирана дивизия се съсредоточаваше около гр. Лариса и щѣше да бѣде насочена задъ 5-а и 9-а бронирани дивизии.

6-а пл. дивизия се съсредоточаваше около гр. Лариса.

5-а пл. дивизия — на почивка при прохода Темпе.

72-а пех. дивизия — въ района Мегали Жефира (25 клм. ю.-з. отъ Солунъ).

XXX A. K. съ щабъ въ гр. Кавала.

164-а пех. дивизия на сѣщото си мѣсто — бѣломорското крайбрѣжие и островитѣ Тасосъ и Самотраки.

50-а пех. дивизия се съсредоточаваше въ гр. Солунъ, гдето щѣше да остане до втора заповѣдь. Съ моторизиранитѣ си части тя зае Халкидическия полуостровъ.

Въздушното разузнаване установи: шосето гр. Арта, гр. Агринионъ бѣше наводнено и по него не се извършваше движение; въ прохода Термопили не бѣше открито движение на войски, нито пъкъ п. в. отбрана.

Радиоразузнаването установи на островъ Корфу гръцки войски.

21 априлъ

Преговоритѣ за капитулиране на гръцката епирска армия бѣха подети отъ щаба на 12-а германска армия и следъ обѣдь се подписа безусловната капитулация. При тия преговори, обаче, представителъ на италианската армия не взе участие и на следния денъ отъ главното германско командуване се съобщи на командира на 12-а армия, че подписаната капитулация не се одобрява.

Въздушнитѣ войски атакуваха кораби въ гръцкитѣ териториални води. Бѣха потопени 6 натоварени транспортни кораба съ общо 31,000 бр. р. т. и повредени много други, които въроятнo сж потънали.

Корпуситѣ достигнаха както следва:

XL A. K. съ щабъ въ гр. Лариса.

SS Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ зае гр. Янина; части отъ него бѣха още къмъ гр. Гревена и се притегляха напредъ.

5-а бронирана дивизия зае съ преднитѣ си части гр. Ламия, а главнитѣ ѝ сили достигнаха прохода Фурка; слаби части бѣха още около гр. Гревена.

9-а бронирана дивизия продължаваше събирането си въ района на гр. Еласонъ.

Военна библиотека, кн. 117

73-а пех. дивизия — около гр. Костуръ.

XVIII А. К. съ щабъ въ гр. Волосъ.

2-а бронирана дивизия се събра около гр. Лариса.

6-а пл. дивизия достигна съ челото на главнитѣ си сили Фарсалосъ, а съ опашката си — южно отъ гр. Лариса.

5-а планинска дивизия — съ челото на главнитѣ си сили северно отъ гр. Лариса, а съ опашката си въ прохода Темпе.

72-а пех. дивизия, заедно съ 125-и пл. полкъ, бѣше задържана южно отъ с. Ажинионъ (25 км. с. отъ гр. Катерини).

XXX А. К. нѣмаше промѣна.

Съ дивизиитѣ въ втора линия сѣщо нѣмаше промѣна.

Италиански войски

9-а и 11-а италиански армии продължиха натиска и заеха гр. гр. Санта Каранта, Берагъ и Костуръ (последниятъ бѣше вече заетъ отъ германцитѣ).

Гърцитѣ се оттегляха отчасти подъ натиска на италианцитѣ, но повече разложени.

Британскитѣ войски, въпрѣки непрекъснатитѣ атаки отъ въздуха и нанесенитѣ имъ голѣми загуби, продължаваха да се товарятъ на кораби въ пристанищата на Пирей и на Саломисъ.

22 априлъ

Въздушнитѣ войски потопиха нови 7 търговски кораби съ общо 37,000 бр. р. т. и повредиха други 12 голѣми кораби. Броятъ на разрушенитѣ на земята самолети презъ днитѣ на 21 и 22 априлъ достигна 24 и много п. в. оръдия бѣха извадени отъ строя.

За този день на корпуситѣ се поставиха следнитѣ задачи:

XL А. К.

Да продължи напредването си презъ Тива (Тебенъ) къмъ гр. Атина; да заеме гр. гр. Халки, Пирей и Коринтъ.

SS Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ да настѣпни отъ гр. Янина до албано-гръцката граница, която е предвидена като демаркационна линия за италианцитѣ (но въ следствие неodobrena отъ германското главно командование).

XVIII А. К. да следва задъ *XL А. К.* въ посоката на гр. Ламия и западно.

Преговоритѣ за предаване на гръцката епирска армия се подновиха и се водиха въ Солунъ съ участие на италиански представителъ.

Въ изпълнение на горнитѣ задачи корпуситѣ настѣпиха и до вечерята достигнаха:

XL А. К. съ щабъ въ гр. Ламия.

SS Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ получи измѣнение на първоначално поставената му задача — да оттегли отъ демаркационната линия изпратенитѣ тамъ войскови части, да се

съсрѣдоточи около гр. Янина и остане въ подчинение на командира на 73-а пех. дивизия.

5-а бронирана дивизия презъ деня достигна съ преднитѣ си части прохода „Термопили“ и започна бой съ английска задна охрана. Главнитѣ сили на дивизията преминаха гр. Ламия.

9-а бронирана дивизия продължаваше да се съсрѣдоточива около гр. Еласонъ.

73-а пех. дивизия отъ гр. Костуръ се привлѣче на югъ съ готовностъ за обезоръжаване на гръцката епирска армия.

XVIII А. К. съ щабъ въ с. Домокосъ.

2-а бронирана дивизия продължаваше да се съсрѣдоточава около гр. Лариса.

6-а пл. дивизия — около и северно отъ с. Домокосъ.

5 а пл. дивизия — северно отъ гр. Лариса.

72-а пех. дивизия, съ 125-и пл. полкъ — въ района гр. Катерини — гр. Жида.

XXX А. К. нѣмаше промѣна.

Дивизии въ втора линия

46-а пех. дивизия — въ района гр. гр. Прилепъ, Градско

76-а пех. дивизия — гр. Куманово, Радомиръ;

50 а пех. дивизия — района на гр. Солунъ;

198-а пех. дивизия — района на София и започваше да се изтегля за Ромѣния;

16-а бронирана дивизия оставаше въ района на гр. гр. Пазарджикъ, Пловдивъ, Ст. Загора.

Сведенията за британскитѣ войски бѣха: тѣ продължаваха товаренето си на корабитѣ, чрезъ лодки, на следнитѣ мѣста: при Лепанто, въ залива Соломонъ и други малки заливчета на северния брѣгъ на Коринтския заливъ, при Пирей, Елевзисъ и Калкисъ. Съ голѣми разрушения по пжтищата и съоръженията имъ тѣ забавяха германското движение и печелѣха време за товарене.

23 априлъ

Въ 14.45 часа бѣше подписана въ Солунъ капитулацията на гръцката епирска и македонска армия отъ представители на германското и италианското командования отъ една страна и гръцкото отъ друга. Капитулацията бѣше безусловна. При това гръцкиятъ армейски командиръ призна настѣпилото разложение въ неговата армия.

Между германскитѣ и италиански войски бѣше установена следната демаркационна линия: Мецовски проходъ, жглопжтя с.-з. отъ гр. Янина и на западъ по протежение на шосето южно отъ р. Каламосъ.

За привеждане капитулацията въ изпълнение бѣше назначена 73-а пех. дивизия. Сжщата се насочи къмъ гр. Янина.

Въздушните войски потопиха 21,000 бр. р. и търговски кораби и повредиха други 11 толкова тежки, че тяхното потъване можеше да се счита положително. Между последните бяха 1 разрушител и 2 спомагателни военни кораби.

Задачите на корпусите бяха:

XL A. K. да атакува и пробие Термопилите по фронта;

XVIII A. K. да настъпи от района западно от гр. Ламия в посока гр. Кастели, гр. Амфиса и проникне до гр. Левадеа така, че да обходи от запад прохода между пл. пл. Оите и Калидромонъ, през който минаваше новото шосе за гр. Атина и който беше зает и се отбраняваше от британците.

До вечерта, въ изпълнение на поставените им задачи, корпусите достигнаха:

XL A. K.

5-а бронирана дивизия направи опитъ съ предните си части да проникне през дефилето между пл. пл. Оите и Калидромонъ, през което водеше шосето за гр. Атина, но не сполучи. Шосето беше тъй много разрушено, че бяха необходими няколко дни, за да се поправи от пионерите. От друга страна задната охрана на противника, от 2-а новозеландска дивизия, се беше тъй добре укрепила и маскирала, че нищо не беше въ състояние да я изгони от тамъ. Моточиклетните стрелци, които не бяха подготвени за водене планинска война, се стараеха да разузнаят разположението на противника, но това не им се отдаде. При тази обстановка оставаше да се опита старият път за Атина, който водеше през историческия Термопил и който беше също така преграден от британците. Предните части на дивизията заносиха въ низината ю. от гр. Ламия.

SS Щандартът „Адолф Хитлеръ“ се съсредоточи окончателно въ района на гр. Янина, като му се възложи да осигурява демаркационната линия.

73-а пех. дивизия се движеше към гр. Яница. На нея се възложи, както вече се каза, задача да приведе въ изпълнение капитулацията на гръцката епирска и македонска армии.

XVIII A. K.

6-а пл. дивизия достигна съ главата на главните си сили ю.-з. от гр. Ламия, а съ опашката на сжщитъ — с. Домокосъ.

5-а пл. дивизия достигна съ главата на главните си сили с. от с. Домокосъ, а съ опашката на сжщитъ — с. Карадемирци (26 клм. от гр. Лариса).

2-а бронирана дивизия — около гр. Лариса.

Дивизиите въ втора линия се намираха както следва:

46-а пех. дивизия беше достигнала съ главата на главните си сили гр. Битоля;

198-а пех. дивизия продължаваше да се изтегля към Ромъния.

Съ останалите дивизии не бяха настъпили чувствителни промени.

Сведенията за противника, събрани през този ден, бяха:

Британска задна охрана, усилена съ 4 батареи и отделни бойни коли, се отбраняваше упорито въ прохода „Термопил“ и западно. Местността благоприятстваше отбраната. Оттеглянето на британските войски продължаваше бързо в посока на Атина и Пелопонесъ. Товаренето въ параходите се извършваше разпръснато въ малки заливчета и почти безъ каквито и да било пристанищни съоръжения. По заловени от радио-разузнаването английски разпореждания се установи, че тежките бойни материали и превозни средства, включително и бойни коли, които не могат да бждат натоварени, ще бждат унищожени. Всички платноходки бяха изгорени. На 23 IV бяха установени от въздушното разузнаване: при залива Суда на о. Критъ 23 голъми парахода, между които 3 бойни и 8 водосамолета; на летището Ираклионъ (сжщо на о. Критъ) — 22 самолета.

24 априлъ

Задачите на корпусите за този ден оставаха сжщитъ. На 5 а бронирана дивизия беше заповѣдано да привлече главните си сили и да атакува Термопилите в посоката на с. Молосъ, при които действия щеше да бжде подкрепена от въздушния корпус Рихтхофенъ. На 6-а пл. дивизия беше заповѣдано да насочи 1-и пл. полкъ през пл. Оите и през с. Кастели да обходи британците, които отбраняваха прохода, през който минаваше новото шосе за гр. Атина.

Едно бронирано отделение от 2-а бронирана дивизия получи задачи да се подготви и чрез десантъ овладее и разчисти от противникъ островъ Евбея.

Въздушният корпус Рихтхофенъ през цѣлия ден разви енергична дейност съ тежестъ на усилията върху Термопилите и прохода между пл. Оите и пл. Калидромонъ, през който минава новото шосе за гр. Атина. Ефектът от тия действия беше доста слабъ, защото противникът се беше настанилъ въ добре изградени въ скалите отлично маскирани гнезда. Върху летищата на гр. Аргосъ беше извършено въздушно нападение, при което: 2 самолета бяха свалени, 36 разрушени на земята, а сжщо и голъм брой моторни коли. Единъ 4-моторен британски водосамолетъ беше унищожен въ едно от пристанищата на о. Саламисъ. Потопени бяха 13 търговски кораби съ общо 50,000 бр. р. т. и други 17 бяха тежко повредени.

Корпусите достигнаха вечерта както следва:

XL A. K.

SS Щандартът „Адолф Хитлеръ“ съ предните си части зае демаркационната линия, а съ главните си сили беше въ движение към гр. Арта.

5-а бронирана дивизия привлече главнитѣ си сили и се подготви за пробивъ на Термопилитѣ (тѣснината между пл. Калидромонъ отъ югъ и залива срещу гр. Ламия отъ северъ; най-тѣсната частъ на прохода лежеше западно отъ с. Молосъ). Къмъ 18.00 часа 1-а рота отъ назначения за атаката брониранъ полкъ настѣпи въ посока на с. Молосъ. Бойнитѣ коли се движеха една задъ друга, защото мѣстността позволяваше само този боенъ редъ. Въпрѣки това, обаче, бойнитѣ коли настѣпиха съ безпримѣрна смѣлостъ къмъ невидимия и неоткритъ противникъ. Едва що бѣше преминато най-тѣсното мѣсто и напредъ се откри повече просторъ, противникътъ откри огънь, отъ 50—75 м. разстояние, отъ бронезтрѣбителнитѣ орждия и артилерия, които бѣха настанени на позицията на 3 етажи по склона. Голѣма частъ отъ бойнитѣ коли на тази рота бѣха извадени отъ строя и тя понесе голѣми загуби. Бързо, обаче, се подаде напредъ следващата рота, която премина покрай горящитѣ бойни коли, продължи и завърши удара на 1-а рота. Британцитѣ не издържаха и започнаха безредно бѣгство по посока на с. Молосъ. Тѣ изоставиха всичкитѣ си орждия въ дълбоката 4—5 клм. позиция, много огнестрелни припаси и не успѣха да унищожатъ дори и голѣмитѣ запаси отъ храни.

Ударътъ сполучи. Силната и дълбока позиция бѣше пробита и пѣтътъ за гр. Атина бѣше вече свободенъ. Само настѣпващата нощъ прекрати преследването и даде възможностъ на противника да продължи бѣгството си.

73-а пех. дивизия съ моторизираниитѣ си части се движеше къмъ гр. Янина, а съ главата на главнитѣ си сили — около гр. Гревена.

XVIII А. К.

6-а пл. дивизия. Изпратениятъ въ обходъ пл. полкъ, преодолявайки трудни мѣстни условия, достигна Гардикаки. Главнитѣ сили на дивизията бѣха въ района на гр. Ламия.

5-а пл. дивизия — въ района на с. с. Домокосъ, Фарсалосъ.

2-а бронирана дивизия — южно отъ гр. Лариса.

Въ дивизиитѣ отъ втора линия сжществени промѣни нѣмаше.

Сведенията за противника бѣха:

Вследствие обхода на полка отъ 6-а пл. дивизия британцитѣ сж започнали да напускатъ позицията, преграждаща ювото шосе за градъ Атина, като сж изоставили много орждия и материали и сж разрушили шосето презъ прохода. Британски войскови части, усилены съ артилерия, продължаваха да водятъ бой при с. Молосъ (на ю. брѣгъ на залива Ламия) и височинитѣ з. отъ сжщото село. Въздушното и земно разузнавания бѣха установили твърде малко британски войски въ движение по пѣтищата и въ пристанищата. Това даваше

основание да се предполага, че изтеглянето на британцитѣ и тѣхното натоварване на параходи е на привършване. Въроятно въ Гърция продължаваха да действуватъ два пех. полка отъ 6-а австралийска и части отъ 2-а новозеландска дивизии. На о. Критъ се намираше вече грѣцкото правителство, а сжщо и английски въздушни и земни войски въ неизвестенъ съставъ. Грѣцката Ионийска армия въ съставъ отъ 2 пехотни дивизии се намираше още въ островитѣ. Отъ последнитѣ се обаждаше една радио-станция, която приканваше грѣцкото население къмъ продължаване на борбата.

Цѣлата грѣцка епирска армия бѣше въ разложение и изпълнението условията на капитулацията ставаше твърде трудно. Настѣпилата срѣдъ тази армия паника бѣше пълна. Много войскови складове бѣха разграбени. Милосърднитѣ сестри бѣха напустнали болницитѣ и избѣгаха. Само грѣцката 17-а пех. дивизия не бѣше още разстроена и командирътъ ѝ я държеше здраво въ рѣце. Обезоржаването продължаваше, но безредното отстѣпление на деморализираниитѣ войски презъ планинскитѣ пѣтеки и извънъ пѣтищата правѣше това почти невъзможно.

Хранителнитѣ и фуражни припаси, съ които разполагаше още грѣцката епирска армия, можеха да я изхранятъ до 1—2 май, при условие, че ще се тури край на разграбването на складоветѣ.

Изобщо грѣцката войска изживяваше поражението и следващитѣ го послѣствия, а британскитѣ войски, спасявайки онова, което е възможно да се спаси, и изоставяйки своя съюзникъ, когато тѣ сами тласнаха въ войната, бързо очистваха грѣцката територия.

25 априль

Задачата на армията бѣше да овладѣе гр. Атина и Коринтския провлакъ. За изпълнение на тази задача се формира бойна група Щуме (генералъ Щуме, командиръ на XL А.К.) въ съставъ отъ XI и XVIII А.К. и парашутни войски. На 164-а пех. дивизия се възлагаше да заеме о. Лемносъ.

Въздушнитѣ войски потопиха търговски кораби съ общо 27,000 бр. р. т. и други 4 кораби бѣха повредени тежко. Голѣмъ брой превозни сръства по крайбрѣжията бѣха подпалени и унищожени.

Въ изпълнение на поставенитѣ задачи корпуситѣ достигнаха:

XL А. К.

SS. Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“ заемаше още демаркационната линия съ слаби части, а съ главнитѣ си сили се насочи презъ гр. Арта на югъ. Щандартътъ достигна гр. Агринионъ (12 клм. с. отъ Патраския заливъ).

5-а бронирана дивизия настѣпи въ ранно утро и преследваше британцитѣ по петитѣ, като не имъ позволяваше дори

да извършват разрушения по шосето и мостоветѣ. Преднитѣ преследващи подѣления бѣха въодушевени и се чувствуваха на висотата на войнишката слава. Лошиятѣ и каменистѣ пѣть не бѣше въ състояние дори да забави движението. Главната задача бѣше да не се даде възможност на противника да се спре и устрои за отбрана. Отъ неразрушенитѣ мостове можеше да се заключи, че скоростта на преследването бѣше наистина добра. С. Аталанте бѣше заето и бързо преминато. При с. Мартинонѣ колоната напусти крайбрѣжния пѣть и се насочи право на югъ къмъ гр. Тива (Тебени). Пѣтьтъ бѣше неописуемо лошъ и сигурно въ мирно време по него не би се опитала да мине моторна кола.

Започна да се здрачава. Мотоциклетнитѣ стрелци достигнаха гр. Тива и донесоха, че тамъ нѣма противникъ. Главнитѣ сили на преследващата колона замръзнаха северно отъ гр. Тива, където заночуваха съ мѣрки за охрана. Главнитѣ сили на дивизията следваха отзадъ.

73-а пех. дивизия остана въ района на градъ Янина, Мецовонѣ.

XVIII А. К.

5-а пл. дивизия достигна съ началото си гр. Ламия, а съ опашката си — с. Домокосъ.

6-а пл. дивизия съ обходната си колона (западната), въ 17.25 часа достигна и зае с. Айосъ Теодъ и продължи движението къмъ с. Дадонѣ (75 клм. с.-з. отъ гр. Тива). Източната колона на дивизията настѣпи по крайбрѣжното шосе за Аталанте.

2-а бронирана дивизия. Бронеизтрѣбителното отдѣление отъ дивизията, усилено съ мотоциклетни стрелци, премина на о. Евбея, настѣпи на ю.-и. посока къмъ Колнисъ и започна прочистването на острова отъ противника.

72-а пех. дивизия заедно съ 125-и пл. полкъ оставаха въ района на гр. Катерини, Жида.

Дивизиитѣ въ втора линия

164-а пех. дивизия зае о. Лемносъ съ 382-и пех. полкъ (безъ 1-а дружина), усиленъ съ 1 бронеизтрѣбителенъ взводъ и 2 полски гаубици.

198-а пех. дивизия продължаваше изтеглянето си за Ромъния.

Въ останалитѣ дивизии нѣмаше промѣна.

Сведенията за противника бѣха:

Обезоръжаването на грѣцката епирска армия продължаваше. Английското командване бѣше напустнало Гърция презъ нощта на 24/25 априлъ. 6-а австралийска дивизия бѣше много пострадала и нейното оттегляне се прикриваше отъ 2-а новозеландска дивизия.

И така, на 25 априлъ сутринта грѣцката войска и грѣцкият народъ бѣха изоставени напълно на своята сѣдба. Английското командване бѣше вече последвало масата на английската войска и бѣше загрижено повече за собственото си спасение, отколкото за участието на съюзника си, който тъй лекомислено се бѣше довѣрилъ на английската мощь.

26 и 27 априлъ

Въ изпълнение на поставената предния день задача армията продължи настѣпленieto.

Върху провлака Истмусъ и гр. Коринтъ бѣше извършенъ въздушенъ десантъ. За пръвъ пѣть въ войната на Балканитѣ германската войска употреби своитѣ парашутисти. Задачата на този въздушенъ десантъ бѣше: да заеме единствения мостъ върху Коринтския каналъ, да прегради пѣтя за оттегляне на британцитѣ, да заеме гр. Коринтъ и най-сетне, споредъ положението, да преследва успѣлитѣ вече да избѣгатъ въ Пелопонесъ британци.

Излитането на парашутиститѣ стана отъ едно летище въ срѣдна Гърция на 26 IV при пукване на зората. Ято следъ ято транспортнитѣ самолети Ю 52 излитаха, охранявани отъ изтрѣбители и разрушители.

Докато прелитаха планинитѣ на срѣдна Гърция, парашутиститѣ наблюдаваха тѣхнитѣ другари отъ земнитѣ войски, които настѣпваха на югъ. Германското превъзходство въ въздуха бѣше абсолютно. Подъ сигурната охрана на изтрѣбители и разрушители транспортнитѣ самолети летѣха срещу врага. Скоро се откри брѣгътъ на Пелопонесъ. Облаци отъ гѣстъ димъ лежеха въ близость на гр. Коринтъ. Въ околността на канала се забелязваше стрелбата на лека п. в. артилерия и се наблюдаваше въздушната атака на германскитѣ бойни самолети. Всѣки отъ парашутиститѣ предварително бѣше изучилъ мѣстността и се стремѣше добре да се ориентира и да разпознае мѣстото, определено за събиране следъ спущането на земята. Даде се заповѣдь „привършвай“. Всѣки направи последнитѣ приготовления за скачане. Бързо последва заповѣдта „готови за скачане“. Парашутиститѣ си хвърляха погледъ единъ на другъ; първиятъ застана на отворената врата и нѣколко секунди по-късно се даде сигналътъ за скачане. Парашутиститѣ падаха полека къмъ земята. Тѣ следваха на вълни една следъ друга.

Презъ време на скачането първата вълна бѣше обстреляна отъ лека п. в. батарея, разположена на брѣга на канала, а сѣщо и отъ т. картечници, разположени по протежение на канала. По образцовъ начинъ всѣка група се спусна точно на предварително определеното ѣ мѣсто и започна изпълнението на поставената ѣ бойна задача.

Непосрѣдствено следъ спускането си пионерниятъ взводъ съ нечувана неустрашимость зае моста върху Коринтския ка-

налъ и изрѣза кабелитѣ за възпламеняване на зарядитѣ, които бѣха напълно готови за разрушаване на моста. Британската охрана избѣга на югъ. Докато пионеритѣ атакуваха, за да извадятъ отъ строя последнитѣ п. в. орждия, върху единъ отъ зарядитѣ експлодира една английска граната. Този случай даде твърде тежки послѣствия, защото въ мигъ отъ моста и отъ хората върху моста не се видѣ нищо. Зарядитѣ се възпламениха и мостътъ се събори въ канала.

Други бойни групи, които бѣха скочили ю. отъ моста, прочистваха мѣстността между канала и шосето и заеха входа на канала. Една британска колона, която стоеше на шосето между канала и гр. Коринтъ, бѣше бързо прогонена. При това парашутиститѣ плениха едно леко п. в. орждие.

Бойната група, която бѣше скочила северно отъ канала, атакува една английска колона, която бѣгаше къмъ Пелопонесъ. Британцитѣ оставиха моторнитѣ си коли и бързо избѣгаха къмъ височинитѣ. Бойната група продължи по-нататъкъ къмъ с. Каламаки и съ стремителна атака зае една казарма. Много британци и гърци паднаха въ пленъ. Нѣколко разузнавателни патрули се завърнаха сжщо съ заловени пленници.

Следъ разрушаването на моста пионерниятъ взводъ се зае да уреди преминаването презъ канала съ помощта на плавателни срѣдства. Постройката на моста започна веднага и следъ нѣколко часа той бѣше вече готовъ. Съ плененитѣ бронезитрѣбителни и п. в. орждия се уреди охраната на построената мостъ.

Два часа следъ скачането предмостовото пространство ю. отъ канала бѣше осигурено. Съ помощта на две пленени бойни коли се предприе смѣла атака, подъ командата на единъ подпоручикъ, срещу гр. Коринтъ. Той успѣ, макаръ че градътъ бѣше заетъ отъ британци, да извлѣче и доведе кмета на града, командира на една грѣцка войскава часть и шефа на полицията. Тѣ бѣха отведени бързо при командира на полка и се съгласиха да предадатъ града. Въ 13.00 часа последва заемането на гр. Коринтъ, при което единични британци оказаха слаба съпротива.

Презъ време на боя въ първия денъ въздушнитѣ войски подкрепиха ефикасно парашутиститѣ. Най-първо заслужава да се подчертае подкрепата отъ разузнавателнитѣ самолети, които съобщаваха за всѣко важно движение на противника. Следъ това — шукитѣ, които непрекъснато атакуваха противника и му нанасяха тежки загуби.

Първата нощъ премина спокойно. При пукване на зората германски разузнавателни самолети и шуки се появиха надъ парашутиститѣ. Първитѣ дадоха сведения за движението на собственитѣ войски отъ северъ и преминаването на S S Щандарта „Адолфъ Хитлеръ“ въ Патрасъ. Противникътъ се оттегли къмъ Аргосъ и Навплионъ и вследствие потопяването на

намирацитѣ се тамъ транспортни кораби не можа да избѣга. Единъ разузнавателенъ патрулъ, който бѣше изпратенъ въ посока на Мегара, се срещна следъ обѣдъ на 27 IV съ преднитѣ изнесени части на 5-а бронирана дивизия, която преди обѣдъ бѣше заела гр. Атина.

Оставаше само една отъ поставенитѣ задачи още изпълнена — преследването. За целта се формира една колона, която бѣше напълно моторизирана съ помощта на пленени английски товарни и леки коли. Преследването се извърши веднага въ посока на Аргосъ и Навплионъ. Започна така наречениятъ отъ самитѣ парашутисти, „Походъ на аргонавтитѣ“. До вечерята преследващата колона достигна северната крайнина на гр. Аргосъ. На летището с. отъ града лежеха 40 разрушени отъ германскитѣ шуки, главно английски, самолети. Британцитѣ бѣха напустнали града и населението посрещна германскитѣ парашутисти радостно. Къмъ 17,30 часа съ помощта на една пленена английска бойна кола бѣше заетъ гр. Навплионъ. Тукъ парашутиститѣ изненадаха командира на източнопелопонеската грѣцка армия и го плениха заедно съ щаба му. Отъ гърцитѣ се узна, че много британци сж избѣгали къмъ с. Толо (ю. отъ Навплионъ), кждето чакаха да бждатъ натоварени. Преследването продължи и следъ кратка, но енергична борба въ и около с. Толо британцитѣ издигнаха бѣло знаме и се предадоха 1,500 души, между които 75 офицери.

Съ това парашутиститѣ въ продължение на два дни — 26 и 27 IV изпълниха образцово поставенитѣ имъ задачи.

Действията на останалитѣ войски отъ групата Щуме презъ тия два дни се развиха както се излага по-долу.

XL A. К.

5-а бронирана дивизия съ преднитѣ си части отъ разсъмване на 26 IV бѣше вече въ движение. Съ първитѣ лжи на изгрѣващото слънце преднитѣ части влѣзоха въ гр. Тива и се насочиха по хубавото асфалтирано шосе съ пълненъ газъ къмъ гр. Атина; южно отъ с. Еритраи се издига пл. Китеронъ. Мотоциклитѣтѣ съ движеха на 50 м. единъ задъ другъ и, когато минаха нѣколко километра южно отъ р. Азопосъ, тѣ бѣха ненадѣйно обстреляни съ действителенъ и енергиченъ артилерийски огънь. Стрелцитѣ скочиха бързо отъ мотоциклетитѣ и потърсиха закритие, докато се ориентиратъ и разузнаятъ за противника. Британцитѣ се бѣха окопали и маскирали на склона. Тѣхниятъ огънь ставаше все по-честъ и мотоциклитѣтѣ трѣбваше да се върнатъ бързо назадъ, за да излѣзатъ отъ сферата на този убийственъ огънь. Тѣ извършиха този маньовъръ много изкусно и бързо, безъ дори да дадатъ жертви. Ясно бѣше, прочее, че по главното шосе за гр. Атина бѣше невъзможно да се мине. Британцитѣ се бѣха така добре маскирали, че не можеха да бждатъ намирани и отъ шукитѣ.

Формира се нова предна охрана отъ нѣколко бронирани разузнавателни коли, 2—3 мотоциклетни роти, една батарея, пионери и бронезтрѣбители, на която се възложи да заеме гр. Атина, като търси и използва свободни пѣтища. Общата ѝ численостъ бѣше нѣколко стотинѣ души. Забулена въ облакъ прахъ, малката колона караше съ пълна скоростъ на изтокъ къмъ Егейско море. Трѣбваше отново да се опита да се продължи по-нататъшното движение по крайбрѣжния пѣтъ. Южно отъ гр. Халкисъ колоната се срещна съ преднитѣ елементи на бронезтрѣбителното отдѣление, което зае о. Евбея. Противникътъ отъ тукъ бѣше избѣгалъ. Движението продължи, като се преодоляваха всички трудности на пѣтя и мѣстността. Колоната замръкна и заночува въ с. Скематари.

На следния день, 27 IV — недѣля, колоната продължи движението по разрушения пѣтъ. Тя дори видѣ 10 английски товарни моторни коли да изчезватъ напредъ, натоварени съ една команда и взривни материали за разрушаване. Когато моторнитѣ коли стѣпиха на невъзможния за движение пѣтъ съ основно разрушени мостове, колоната се прехвърли и продължи движението по желѣзния пѣтъ, което презъ траверситѣ ставаше съвършено трудно. Това, обаче, не отчайваше никого, а всички бързаха по-скоро да изпълнятъ поставената имъ задача — заемане на гр. Атина.

Безъ да бѣде спирана отъ противникъ, колоната достигна с. Татой и продължи движението къмъ гр. Атина, кждето пристигна между 09.00 и 10.00 часа съвършено неочаквано — отъ с.-и. Сжщата сутринъ последнитѣ британци бѣха напустили града. Въ 11.00 часа кметътъ предаде града съ всички формалности, а въ 12.30 часа пионеритѣ заеха пристанището Пирея, кждето не се намѣри никакъвъ плавателенъ сждъ.

Презъ време на движението къмъ Атина колоната получи съобщение, че предния день при канала Коринтъ сж пустнати германски парашутисти. Ето защо отъ гр. Атина една частъ отъ колоната се насочи къмъ Коринтъ и при гр. Мегара се срещна, както вече се каза другаде, съ единъ разузнавателенъ парашутенъ патрулъ и така се установи връзката между земнитѣ войски и спуснатитѣ върху Коринтъ парашутисти.

S. S. Щандартътъ „Адолфъ Хитлеръ“, настѣпвайки откъмъ гр. Месолунги, премина съ преднитѣ си части Патраския заливъ и до вечерята зае гр. Патрасъ, кждето плени 2 офицери и 47 войници британци. На следния день — 27 IV щандартътъ продължи прехвърлянето и на главнитѣ си сили въ Пелопонесъ.

XVIII A. K.

5-а пл. дивизия се съсрѣдоточаваше на 26 и 27 IV въ района на гр. Ламия.

6-а пл. дивизия на 26 IV се съсрѣдоточи предъ Термопилитѣ. На следния день тя се насочи съ моторизираниѣ си части и пл. полкъ, който извърши обхода къмъ гр. Атина, а съ останалитѣ си пехотни части — къмъ с. Аталанта.

2-а бронирана дивизия на 26 и 27 IV се подготви за движение отъ гр. Ламия за гр. Тива.

9-а бронирана дивизия се съсрѣдоточи около с. Фарсалосъ, кждето остана въ разположение на армията.

73-а пех. дивизия съ моторизираниѣ си части остана въ района на гр. Янина, с. Мецовонъ, а съ пехотнитѣ си части — непосредствено С. отъ гр. Гревена, като остана въ разположение на армията.

73-а пех. дивизия нѣмаше промѣна.

Сведенията за противника бѣха:

Обезоржаването на епирската и македонската грѣцка армии и отвеждането на опредѣленитѣ имъ сборни мѣста бѣше вече наprivършване.

Части отъ 2-а новозеландска дивизия, които на 26 IV водиха бой ю. отъ гр. Тива (при с. Еритрай), на следния день бѣха отхвърлени и съприкосновението съ тѣхъ бѣше загубено.

Въ Пелопонесъ се намираха разпрѣснати групи отъ различни войсковы части, които се оттегляха презъ гр. Триполисъ къмъ гр. Спарта и гр. Каламай.

28 IV — 4 V

Задачата на групата Щуме за 28 IV бѣше да настѣпи съ отдѣлни части къмъ гр. Лаврионъ (въ най-ю.-и. частъ на полуострова Атика), а съ главнитѣ си сили да премине Коринтския провлакъ и настѣпи презъ Аргосъ и Триполисъ къмъ гр. Спарта и Каламай, съ целъ да очисти Пелопонесъ отъ противникъ. Въ подчинение на групата се даде и SS. Щандарта „Адолфъ Хитлеръ“, който получи задача да настѣпи отъ гр. Патрасъ, по западното крайбрѣжие на Пелопонесъ за Пиргосъ.

Действия отъ особенъ интересъ при изпълнение на тази задача не се развиха. Съ помощта на малки и главно моторизирани подѣления възложената задача бѣше изпълнена и на 1 май 1941 г. главното германско командване издаде следното съобщение:

„Заемането на Пелопонесъ завърши. На грѣцка територия не се намира вече нито единъ водещъ бой британецъ“.

Заемането на егейскитѣ острови, включително и о. Митилинъ отъ германски земни войски и части отъ VIII въздушенъ корпусъ на генералъ отъ в. в. фонъ Рихтхофенъ, се проведе планомѣрно и до 4 май то завърши.

Следъ заемането на Тесалийската равнина съ гр. Лариса действията на 12-а германска армия отъ 20 априлъ до 4 май носѣха отпечатъка на преследване, което трѣбваше да се справя съ силни задни охрана, добре устроени за отбрана

и изобилно снабдени съ автоматични оржжия, които при оттеглянето се изоставяха. Пробивътъ на Термопилитъ ще остане като класически примѣръ за действие на бойни коли срещу и въ тѣснина. При тия действия се подчерта, че бързото преследване облекчава воденето на войната — потъта икономисва кръвта. Освенъ това на противника не се даваше време и възможност не само да се спре и устрои за отбрана, но и не можа да извърши разрушения, което косвено ускоряваше преследването.

Отлично организираниятъ въздушенъ десантъ на парашутнитѣ войски въ връзка съ действията на земнитѣ войски даде блестящи резултати, въпреки че не можа да запази моста върху Коринтския каналъ. Много ясно изпъкваше тукъ чувството на принадлежност и желанието да се помогне на съседа съ огледъ спечелване на боя и операцията и унищожението на противника.

ГЛАВА VI

Завладяване на островъ Критъ

(Схема 11)

Следъ заемането на цѣлата гръцка територия включително и егейскитѣ острови, на британцитѣ и тѣхнитѣ съюзници остана въ владение само о. Критъ. Като силна опорна точка за въздушнитѣ и за морскитѣ сили въ най-голѣма близостъ до егейскитѣ морски пжтища на силитѣ отъ Осьта, като предно опорно мѣсто и охрана на британскитѣ морски пжтища отъ о. Малта за Александрия въ връзка съ Северно-Африканския оперативенъ театъръ, значението на о. Критъ бѣше твърде голѣмо. Той можеше да послужи на британцитѣ и тѣхнитѣ съюзници както за отбранителни, така и за нападателни действия въ източната частъ на Сръдиземно море.

Също така голѣмо значение имаше о. Критъ и за силитѣ отъ Осьта за по-нататъшното успѣшно водене на войната. Затова и германското главно командуване реши да го завладе по въздушенъ пжтъ.

Въ една своя речъ английскиятъ министъръ-председателъ заяви, че съ оттеглилитѣ се отъ Гърция британски войски и намиращитѣ се отъ по-рано тамъ британски и гръцки гарнизони о. Критъ ще бжде отбраняванъ до последенъ човѣкъ.

Задачата за овладяването на о. Критъ бѣше възложена на Райхсмаршалъ Гьорингъ. Тактическата подготовка се извърши въ въздушния флотъ № 4 подъ командуването на генералоберстъ Льоръ. На последния бѣха подчинени:

генералътъ отъ в. в. Щудентъ съ достатъчно парашутни, въздушно-десантни и планински войски;

генералътъ отъ в. в. Фрайхеръ фонъ Рихтхофенъ съ неговия усиленъ VIII въздушенъ корпусъ и достатъчно транспортни групи.

На 17 май всички назначени за целта войски и сръдства заеха опредѣленитѣ имъ изходни мѣста.

На 18 май въздушнитѣ войски извършиха разузнавателни и нападателни полети върху о. Критъ. Тѣ засегнаха тежко въ залива Суда единъ кръстосвачъ отъ класата „Йоркъ“ и два разрушители чрезъ прави попадения и потопиха два малки

транспортни кораба. Освенъ това тѣ повредиха 5 голѣми транспортни кораба и единъ корабъ-цистерна тѣй тежко, че тѣхната загуба може да се смѣта като положителна. Върху летищата на острова бѣха унищожени 7 британски самолети и единъ сваленъ презъ време на въздушната борба.

На 19 май бѣха извършени нови въздушни нападения върху о. Критъ, при които повредениятъ предния день кръстосвачъ бѣше подпаленъ. 6 изтрѣбители „Хърикенъ“ бѣха разрушени на земята и 6 п. в. орждия извадени отъ строя.

Отъ добититѣ сведения се установи, че на о. Критъ се намиратъ: една английска дивизия, разположена около гр. Канея; бивакъ на една пех. дружина 3 клм. с.-и. отъ гр. Ираклионъ; значителни части отъ 2-а новозеландска дивизия; подѣления отъ разни войскови части на избѣгалия отъ Гърция английски експедиционенъ корпусъ; незначителни остатъци отъ грѣцката войска, които сж успѣли да избѣгатъ на острова, включително и резервнитѣ и допълнящи части на Критската дивизия (въ сила около 1 пехотна дивизия).

Относно въоръжението на горнитѣ сили сведенията, че тѣ сж въоръжени само съ пушки и леки картечници, се оказа невѣрни. Въоръжението имъ бѣше напълно съвременно и въ съответното съотношение.

На 20 май въ раннитѣ утринни часове, подкрепени чрезъ силна бомбардировка и обстрелване отъ въздуха, се спуснаха на о. Критъ парашутни и въздушно-десантни войски. При пренасянето на въздушно-десантнитѣ войски бѣха използвани и безмоторни самолети, които до надъ мѣстото на кацането се теглѣха на вѣже отъ транспортни самолети Ю. 52.

Спусканията и стоварванията ставаха както следва:

1-и шурмови полкъ се стовари и се организира при с. Малемесъ (10 клм. з. отъ гр. Канея) на 1.5 клм. южно отъ летището при последното село, като успѣ да овладѣе летището неповредено. Следъ заемането му, обаче, то остана подъ огъня на британската артилерия.

3-и парашутенъ полкъ скочи ю.-з. отъ гр. Канея, кждето се устрои и зае позиция около с. Аликиану (12 клм. ю.-з. отъ Канея) съ фронтъ на с.-и.

На полуострова с. отъ залива Суда се стовариха 2 роты отъ шурмовия полкъ, безъ, обаче, да е установена връзка съ тѣхъ.

1 дружина парашутисти скочи около гр. Ретимнонъ и се задържа на източната крайнина на града.

3 дружини парашутисти скочиха при гр. Ираклионъ.

Единъ отредъ самолети Ю 88, усиленъ съ торпедни самолети, атакува, на югъ отъ о. Скарпанто, единъ британски самолетоносачъ, идещъ отъ Александрия.

Отредъ „щуки“ атакува ю. отъ югозападния носъ на Пелопонесъ английския флотъ въ съставъ: единъ линейенъ корабъ, два леки кръстосвача и 12 разрушители.

Сжщо така бѣха атакувани противниковитѣ морски сили намиращи се на котва въ залива Суда.

Съ стѣпането на германскитѣ парашутни и в.-десантни войски на о. Критъ се осигури първата предпоставка за успѣха на трудната операция. При несполучливо кацане загина командирътъ на 7-а въздушна дивизия — генералъ Зюсманъ. Тежко раненъ бѣше генералъ Майндлъ. Следващата предпоставка бѣше създадена на 22 май отъ VIII в. корпусъ, следъ като той срази идващитѣ отъ Александрия британски морски сили.

Първата нощъ настѣпи безъ германцитѣ да бѣха успѣли да си извоюватъ чувствително изясняване на положението. Всички нападения на противника, отъ всички страни, бѣха отбити. Войсковитѣ части занощуваха на щрекъ съ всички мѣрки за охрана. Всѣки боецъ бдѣше да не бжде изненаданъ.

21 май

Задачитѣ на намиращитѣ се вече на о. Критъ войски оставаха сжщитѣ съ тенденция на разширение. На VIII в. корпусъ се възложи да подкрепи шурмовия полкъ при с. Малемесъ и създаде условия за по-нататъшно стоварване войски на летището при последното село.

5-а пл. дивизия се подготви и на 21 V започна изнасянето си на о. Критъ по въздушенъ и воденъ пѣтъ, съ задача да засили групитѣ при с. Малемесъ и гр. Ираклионъ.

Утрото бѣше раздрусано отъ силни въздушни нападения върху залива Суда. Радиото съобщи за унищожаване английския флотъ въ водитѣ на о. Критъ*). Абсолютното господство въ въздуха бѣше спечелено отъ германскитѣ въздушни сили, което всѣки часъ ставаше все по-ясно и чувствително.

Още отъ първия день започна да работи снабдяването чрезъ спущане отъ въздуха. Огнестрелнитѣ припаси бѣха винаги въ достатъчно количество. Снабдяването съ хранителни припаси бѣше сжщо така добре уредено отъ скочилитѣ заедно съ парашутиститѣ домакински органи. Тѣ успѣха да събератъ и разумно да използватъ заловенитѣ отъ противника храни.

Грижитѣ за раненитѣ се поеа сжщо така отъ скочилитѣ заедно съ парашутиститѣ санитары. Тѣ бързо устроиха превързочни мѣста при всѣка група и започнаха своята самоотвержена работа, като много често биваха нападани въпрѣки ясно видимия знакъ на червения кръстъ. Тѣ извършваха дори и сложни операции. На самото мѣсто е снетъ филмътъ „Seite an Seite“, на който се вижда много добре тежката, свързана съ опасности и ползотворна работа на парашутнитѣ санитары.

Шурмовиятъ полкъ при с. Малемесъ държеше здраво летището. Стоварването, обаче, на подкрепления се затрудняваше

*) На следния день 22 V британскиятъ флотъ бѣше атакуванъ втори пѣтъ и принуденъ да напусне водитѣ на Критъ.

и забавяше, тъй като летището бѣше още подъ огъня на противниковата артилерия.

Въ 15.00 часа бѣше спусната една дружина парашутисти при Платания съ задача да атакува отъ изтокъ противника при с. Малемесъ.

Въ 16.00 часа бѣше стоварена при с. Малемесъ още една дружина отъ 5-а пл. дивизия съ командира на 141-и пех. полкъ. Къмъ 17.05 часа противникътъ настѣпи по шосето с. Пелеокхора, с. Малемесъ и достигна на 10 клм. ю. отъ последното село.

3 и парашутенъ полкъ—(групата при Канеа) — 5 парашутни дружини, се бѣше закрепил на 6 клм. ю.-з. отъ Канеа и срещу нея противникътъ не бѣше предприелъ действия. Въ 09.00 ч. бѣше спусната съ парашути една бронезтрѣбительна рота. Оржжието, обаче, и хранителнитѣ припаси бѣха зле хвърлени: попаднаха въ неприятелското разположение, тѣ бѣха използвани отъ противника.

Отъ дветѣ роти, спуснати на полуострова с. отъ залива Суда, нѣмаше сведения.

Групата при гр. Ретимнонъ. (1 дружина парашутисти) зае позиция за отбрана непосредствено и. отъ града и сигнализира, че се намира въ положение на „крайна нужда“. Отъ въздушното разузнаване се установи, че дружината бѣше обстрелвана отъ силенъ противниковъ артилерийски огънь.

Групата Ираклионъ — (3 дружини парашутисти) не успѣ да заеме града и летището до него, тъй като срещна силна съпротива. Къмъ 16.00 часа противникътъ к. атакува въ ю. посока, но бѣше отбитъ. При летището бѣха открити нѣколко бронирани коли. Въздушнитѣ сили подкрепиха ефикасно действията на тая група.

На 21 май бѣше направенъ първиятъ опитъ за пренасяне на войски отъ Гърция на о. Критъ чрезъ малки моторни платноходки. Този опитъ, обаче, не сполучи напълно. Къмъ 22.30 часа леки британски морски сили (крѣстосвачи и разрушители) атакуваха транспортитѣ 8 клм. с. отъ носъ Спата, разпрѣснаха ги и успѣха да потопятъ нѣкои отъ тѣхъ. Италианскиятъ разрушителъ, който придружаваше транспортната група, следъ кратъкъ бой съ по-силния противникъ, се оттегли. Претърпѣнитѣ отъ германцитѣ загуби, обаче, не бѣха толкова голѣми, колкото ги показваха британцитѣ. Отъ цѣлата пренасяна 3-а дружина отъ 100-я пл. полкъ загинаха около 200 души. Останалитѣ успѣха да достигнатъ брѣга макаръ и доста разстроени. 2-а дружина отъ сѣщия полкъ достигна брѣга благополучно.

Сведенията за противника бѣха:

Въ гр. Канеа — силни противникови части съ артилерия. Районътъ около залива Суда, с. Малемесъ се отбранява отъ 2-а новозеландска дивизия. Последната, обаче, не можа да

задържи позицията си между с. Малемесъ и летището и оттегли намиращитѣ се тамъ войски на изтокъ. За силитѣ на противника въ източната частъ на острова липсваха сведения.

Английскиятъ флотъ, представенъ отъ голѣми и срѣдни морски единици, обстреля презъ деня летището при с. Малемесъ и дружинитѣ при гр. Ираклионъ. Съставътъ на английския флотъ въ водитѣ на о. Критъ се опредѣляше: 3 броненосца, 3 тежки крѣстосвача, 5 леки крѣстосвача и 41 разрушители. Неговата задача бѣше да подкрепи борбата на собственицитѣ войски, да прѣчи на пренасянето войски и материали за германцитѣ войски по воденъ пѣтъ и въ краенъ случай да спаси онова отъ своитѣ войски, което би могло да се спаси.

22 май

Презъ този денъ VIII в. корпусъ нанесе тежки загуби на английския флотъ въ водитѣ на о. Критъ и принуди разпрѣснатитѣ му остатѣци да се оттеглятъ къмъ Александрия и да оставятъ острова на неговата сѣдба. Британцитѣ загубиха нѣколко крѣстосвача и разрушители. Съ тия успѣшни действия VIII в. корпусъ създаде благоприятни условия за пренасяне войски отъ Гърция до острова по воденъ пѣтъ — втората предпоставка за успѣшния изходъ на започнатата трудна операция.

За развиване настѣпателни действия срещу укрепления противникъ бѣха необходими още войски и германското командование реши презъ течение на деня да стовари при с. Малемесъ още 2 дружини отъ 5 а пл. дивизия, 1-а пл. инженерна дружина, 1 парашутно А. О. и 1 полска болница. Командирътъ на XI в. корпусъ — генералъ Шлемъ на 22 сутринята отлетѣ за с. Малемесъ.

Въ 05.00 часа една дружина отъ 141-и пл. полкъ, натоварена на италиански разрушители, отплува отъ пристанището Пирея.

Действията презъ деня се развиваха както се излага по-долу.

Група Малемесъ се задържа успѣшно на заетата предишния денъ позиция, но противникътъ продължаваше да държи подъ ефикасенъ огънь летището.

Съ стоваренитѣ на 21 V вечерята подкрепления положението на групата се подобри значително.

Група Канеа. Презъ цѣлия денъ групата успѣ да отбие многобройнитѣ атаки на противника. Радио-връзката, обаче, изглежда не работѣше добре, защото германското командование считаше положението на тази група неуяснено. Въ действителностъ късно следъ обѣдъ разузнавателни патрули успѣха да си пробиятъ пѣтъ въ западна посока и да установятъ връзка съ групата Малемесъ. Отъ тамъ групата бѣше узнала, че сѣ вече стоварени планински войскови части.

Групата Ретимнонъ бѣше успѣла да заеме крѣгова позиция за отбрана. Противникътъ, обаче, я бѣше окръжилъ,

съ изключение откъм изтокъ и натискаше силно. Групата продължаваше да подава сигнала „крайна нужда“.

Група Ираклионъ успѣ да събере силитѣ си, да заеме по-събрано положение за отбрана и да отбие атакитѣ на противника. Нейнитѣ огнестрелни припаси се бѣха вече привършили и тя настоятелно молѣше за такива. Преди обѣдъ групата бѣше поканена отъ грѣцкия генералъ въ Ираклионъ да се предаде. Сжщиятъ твърдѣше, че това е само една единствена група парашутисти върху островъ Критъ и нейното унищожение е предстоещо. Въмѣсто отговоръ градътъ бѣше енергично атакуванъ отъ „щуки“, а следъ обѣдъ и отъ разрушители, които подпалиха бензиновитѣ складове, огнестрелнитѣ припаси и други важни военни обекти.

Сведенията за противника на суша оставаха сжщитѣ. По море, обаче, положението се измѣни чувствително. Британскиятъ източно-срѣдиземноморски флотъ бѣше засега тежко и принуденъ да напустне водитѣ на Критъ. При Канеа бѣха открити два кръстосвача пригодени за противосамолетна стрелба. Английски морски сили бѣха забелязани на 22 сутринята 60 клм. ю. отъ островъ Мелосъ.

23 май

Въздушниятъ корпусъ на генерала отъ в. войски фонъ Рихтофенъ продължи атакитѣ върху британскитѣ морски сили и успѣ да потопи въ източното Срѣдиземно море три разрушители. Въ залива Суда бѣха тежко повредени 3 други разрушители и унищожени 5 бързоходни лодки.

Въ подкрепа на водещитѣ бой въ острова войски корпусътъ предприемаше непрестанни нападения и успѣваше да облекчи положението на изолиранитѣ групи, които страдаха отъ липса на огнестрелни припаси и вода. Кацанията и излитанията на летището при Малемесъ ставаха подъ противниковия артилерийски огънь.

Групата Малемесъ презъ деня на 23 май бѣше засилена съ стоваренитѣ на летището Малемесъ войски, а именно: щабъ на 95-и пл. арт. полкъ и 1-о и 2-о А. О. отъ сжщия, едно бронезтрѣбително отдѣление съ 20 орждия и една група мотоциклетни стрелци.

Командирътъ на 5-а пл. дивизия генералъ Рингелъ бѣше сжщо така тукъ и получи задача да поеме командуването на групитѣ Малемесъ и Канеа, да подготви атаката, атакува и заеме гр. Канеа и залива Суда, да разчисти района около с. Кастели и да проникне въ посока на с. Палайокхора.

Група Канеа. Промѣна нѣмаше.

До 16.00 часа германскитѣ части отъ тия две групи се бѣха изнесли на линията Ай-Марина (8 клм. з. отъ гр. Канеа), 2 клм. з. отъ с. Галатасъ, кждето се устройваха и готвѣха за атака на Канеа. Тѣхната неподвижна охрана бѣше изнесена по-източно.

Група Ретимнонъ. Положението при нея бѣше неясно. Радиосвързката не работѣше добре. Презъ деня сведения отъ нея не бѣха получени.

Група Ираклионъ. Следъ като на 20 V тя атакува пристанището и града Ираклионъ и по липса на огнестрелни припаси се оттегли, тя се задържа упорито на около 2.5 клм. з. отъ града и ю. и ю.-и. отъ летището при Ираклионъ. Групата бѣше усилена съ една парашутна дружина и ѝ бѣше заповѣдано да задържи заетата позиция.

Изпратенитѣ на групата предния денъ огнестрелни припаси бѣха лошо хвърлени, защото противникътъ успѣ да заблуди германскитѣ самолети чрезъ поставяне знамена съ пречупения кръстъ, свѣтлинни знаци и облѣчени съ германски парашутни униформи войници. По такъвъ начинъ всичко хвърлено въ въздуха попадна въ британски ржце.

Сведенията за противника бѣха:

На о. Критъ имаше 1 английска дивизия, засилена съ остатъцитѣ отъ спасенитѣ отъ Гърция английски сили; групировката бѣше следната:

При Канеа, западно отъ Канеа и около заливъ Суда — 2 английски пехотни полка.

Ю.-з. отъ Канеа 3 леки и 1 тежка батареи. Единъ полкъ засиленъ съ грѣцки части — при Ретимнонъ.

Частитѣ отъ критскитѣ войски действаха разпрѣснато на малки групи и изъ засада.

На летището при Ираклионъ бѣха кацнали 7 английски самолети.

Отъ започване операциитѣ срещу о. Критъ английскитѣ флотъ претърпѣ следнитѣ загуби:

а) потопени отъ прѣки удари на в. войски: 4 кръстосвача и 4 разрушители;

б) силно повредени отъ прѣки удари: 1 линеенъ корабъ, 18 кръстосвача и 7 разрушители.

Тия голѣми загуби принудиха английския флотъ да напустне водитѣ на Критъ, кждето на 23 не бѣха открити морски единици. Напротивъ, забелязани бѣха оттеглящи се на югъ британски кораби, които бѣха атакувани отъ въздуха и потопени нови 6 разрушители, а единъ опожаренъ.

Въ този денъ се подчерта надмощието на германската военна сила и първитѣ ясни признаци на слабостъ при воденето на операцията у британцитѣ.

24 май

Въздушниятъ корпусъ бомбардира противниковитѣ позиции, бараки и съсрѣдоточени войски. Много британски п. в. орждия и радио станции бѣха унищожени; 2 самолета на земята бѣха разрушени и 1 търговски корабъ отъ 1000 бр. р. т. бѣше потопенъ ю. отъ о. Критъ.

Група Рингелъ (обединенитъ групи Малемесъ и Канеа) следъ ожесточени боеве зае с. Кастели къмъ 14.30 часа и насочи мотоциклетни подѣления на югъ. Последнитъ разпръснаха намиращия се около с. Канданосъ противникъ и достигнаха северно отъ с. Палайокхора.

Въ района на с. Аликиану се съсрѣдоточиха 3 планински дружини съ задача да обходятъ отъ югъ противника, който се устройваше за отбрана на линията: западната крайнина на гр. Канеа и височинитъ 3 клм. ю. отъ сжщия.

Групата до вечерята се изнесе на линията с. Ай-Марина, с. Галатасъ и южно.

Презъ деня групата бѣше усилена, чрезъ стоварване на летището, съ: 1 рота планински стрелци, щаба на 85-и пл. полкъ, 3/85-а пл. дружина и 609 а. п. в. картечна дружина.

Група Ретимнонъ получи заповѣдъ да се насочи на изтокъ и присъедини къмъ група Ираклионъ, но до вечерята не можа да извърши това. Тя бѣше здраво притисната отъ противника.

Група Ираклионъ сломи съпротивата на противника и доближи до града. Сутринята къмъ 07.00 часа групата бѣше усилена съ още една парашутна дружина (500 бойци), чието спущане стана сполучливо безъ противодействие дори отъ страна на противника.

Сведенията за противника бѣха:

На острова той остана при сжщата групировка, но при сломена съпротива при Ираклионъ и разколебанъ при гр. Канеа. Дори низко летежитъ германски самолети не бѣха обстрелвани.

Открито бѣше едно английско морско съединение въ съставъ: 1 линеенъ корабъ, 2 тежки кръстосвача, 1 самолетно-носачъ и нѣколко разрушители въ плаване отъ Александрия съ курсъ на северъ. Това даваше основание да се предполага, че английскиятъ Срѣдиземноморски флотъ бѣше получилъ заповѣдъ или да атакува безогледно о. Критъ, или пъкъ да прибере намиращитъ се тамъ още британски сили.

Положението, обаче, на германскитъ войски се затвърди и тѣ се готвѣха да минатъ въ настѣпление за пълното унищожаване на намиращия се още тамъ противникъ.

25 май

Въздушниятъ корпусъ презъ цѣлия денъ оказа енергично съдействие на земнитъ войски. Атакувани бѣха непрестанно противникови позиции, подпалени огнестрелни складове и п. в. орждия извадени отъ строя. Въ водитъ около Критъ бѣха потопени два голѣми търговски кораба. Въ въздушна борба надъ острова бѣха свалени 6 британски самолети, отъ които 3 изтрѣбители. Два други бѣха унищожени на земята.

На 25 май, четвъртиятъ день следъ стоварването на планински стрелци на острова, започна планомѣрната атака срещу намиращитъ се въ района на гр. Канеа главни британски сили. Атакуващиятъ имаше да се справя съ добре изработени и упорито отбранявани позиции и пригодени за отбрана села.

Група Рингелъ. Задачата на групата за днесъ бѣше да атакува въ обща посока на залива Суда съ тежестъ на усилията — с. Аликиану, височинитъ 3 клм. ю.-з. отъ с. Суда. Групата атакува въ заповѣданата посока, но при с. Аликиану се натъкна на силенъ противникъ и бѣше спрѣна. До вечерята тя не можа да напредне. Противникътъ, 4-а новозеландска бригада, въ съставъ 2 дружини, 1 рота леки бойни коли и 1 А. О. се отбраняваше на линията: западната крайнина на гр. Канеа, височинитъ 5 клм. ю. отъ сжщия градъ. Британски самолети атакуваха нѣколко пѣти летището при Малемесъ и разрушиха нѣкои отъ намиращитъ се тамъ транспортни самолети. С. Палайокхора се държеше още отъ противникъ.

При с. Малемесъ се стовариха благополучно: една дружина отъ 141-и пл. полкъ; една дружина отъ 85-и пл. полкъ и малки бронезтрѣбителни и п. в. войсковы подѣления.

Група Ретимнонъ продължаваше боя срещу числено посиленъ противникъ, като задържаше позициитъ си, но не можа да напредне. Радио-връзката съ тази група, обаче, бѣше прекъсната и тя не правѣше вече донесения. Единствената връзка бѣше чрезъ самолети и то само наблюдение отъ горе.

Група Ираклионъ бѣше раздѣлена на две подгрупи — едната ю.-и. отъ летището, а другата ю.-з. отъ града и не бѣ успѣла още да се съедини. Сутринята тя изпрати разузнавателни патрули въ ю.-з. посока, които установиха противникъ — англичани. Патрулитъ плениха 30 души съ 6 л. картечници.

Отъ 20 V, началото на спускане парашутни войски върху о. Критъ, положението на групитъ около с. Малемесъ и гр. Канеа, а сжщо и групата Ираклионъ се сжщественно подобри и главно тѣ бѣха усилены съ хора и материали. Отъ скочилитъ, обаче, върху полуострова северно отъ залива Суда 2 роты до този моментъ нѣмаше никакви сведения. Групата Ретимнонъ бѣше въ крайно тежко положение — останала безъ свръзка и притискана отъ противника, тя, въпрѣки всичко, продължаваше да се държи.

Сведенията за противника на острова бѣха сжщитѣ. На 24 V вечерята бѣше откритъ британскиятъ флотъ ю. отъ о. Критъ съ курсъ къмъ Александрия.

26 май

Въздушниятъ корпусъ подкрепи водещитъ на земята бой войски, като бомбардира и атакува отъ въздуха британски опорни мѣста, биваци и събрани войсковы части. П. в. артилерия свали единъ самолетъ типъ „Хърикенъ“. Южно отъ ост-

рова единъ голѣмъ транспортенъ корабъ бѣше тежко повреденъ чрезъ право попадение. Въ източно Сръдиземно море „щукитѣ“ атакуваха британско флотско съединение и уллучиха съ 4 прави бомбени попадания единъ самолетносаачъ, а съ по нѣколко бомби — два кръстосвача.

Група Рингелъ продължи атаката, зае с. с. Галатасъ и Аликиану и настѣпи въ източна посока. Въ 13.40 часа насочената презъ с. Канданосъ мотоциклетна група зае с. Палайохора. Намирашитѣ се при с. Аликиану британски войски, преди да се оттеглятъ, бѣха донесли по радиото, че сж обходени отъ югъ.

На летището при Малемесъ се стовариха:
щабътъ на 141-и пл. полкъ и 3/141-а пл. дружина;
1-и взводъ отъ две 15 см. орджия
1-а п. в. батарея и санитарни части и материали.

Група Ретимнонъ Продължаваше да бжде безъ свръзка и се считаше, че положението при нея е непромѣнено. Въздушното разузнаване донесе, че подадениятъ съ платнища знакъ „крайна нужда“ още стои на мѣстността.

Група Ираклионъ успѣ да съедини дветѣ си, подгрупи атакува, но не успѣ да заеме летището при града обаче го държеше подъ огънь и използването му отъ британцитѣ бѣше почти невъзможно.

Сведенията за противника бѣха:

Установено бѣше положително, че при Канеа действуватъ три дружини отъ 4-а и три дружини отъ 5-а новозеландски бригади. 27-а новозеландска т. к. дружина и 1 рота леки бойни коли. При Ираклионъ — 1-а английска дружина.

Сведения за противника при Ретимнонъ не бѣха събрани; предполагаше се, че тамъ се намира единъ английски дивизионенъ щабъ.

Критското население вземаше широко участие въ боеветѣ. Напримѣръ, с. Кастели бѣше отбранявано само отъ населението подъ командата на трима английски офицери. Населението се отличи съ своитѣ жестокости спрямо ранени и пленени германски войници, особено спрямо първитѣ слаби отдѣления парашутисти. Тия жестокости сж протоколирани и сж раздразнили силно всички германски срѣди, особено войскитѣ, действуващи на острова.

27 май

Рано сутринта на 27 май — осмия день отъ спущането на парашутиститѣ върху о. Критъ, 5-а планинска дивизия бѣше прехвърлена на острова около с. Малемесъ и подъ командата на своя храбъръ командиръ генералъ Рингелъ, усилена съ парашутната група въ сжщия районъ, привърши подготовката на атаката срещу гр. Канеа и залива Суда.

Въздушниятъ корпусъ още отъ 20 май атакуваше последнитѣ непрекъснато въ последователни вълни. Всичко бѣ-

ше готово и чакаше заповѣдта за започване на атаката. Въздушниятъ корпусъ усили нападенията си и въ долинитѣ се чуваха да отекватъ силнитѣ взривове отъ детонациитѣ на тежкитѣ и най-тежкитѣ бомби. Дебели облаци димъ закриваха бомбардиранитѣ обекти.

Атаката на усилената 5-а пл. дивизия се разви планомерно. На нейния северенъ (лѣвъ) флангъ атакуваха парашутиститѣ, чиято изходна за атака линия бѣше селото Галатасъ. Напредването се подкрепяше отъ т. картечници, орджия и въздушнитѣ сили. Въ 12.30 ч. парашутиститѣ, понасяйки много малко жертви, заеха гр. Канеа. Отбранявацитѣ се новозеландци се оттеглиха, но голѣма частъ отъ тѣхъ бѣха пленени. Градътъ Канеа представяше купища отъ развалини: голѣмитѣ постройки, фабрики и складове още димѣха. Германскитѣ въздушни нападения бѣха унищожили всичко. Останалитѣ въ града цивилни ища се броеха на прѣсти, между които бѣше и кметътъ. Последниятъ извърши формалното предаване на града, нѣщо, което по силата на обстоятелствата, бѣше за случая излишно.

Дивизията разви главния си ударъ срещу залива Суда и по неговия юженъ брѣгъ. Противникътъ първоначално се опита да се оттегли бавно, но предъ силния ударъ неговото оттегляне се обърна въ бѣгство въ ю.-и. посока. Само слаби противникови части, които отбраняваха гр. Канеа, следъ отръзване тѣхния пѣтъ за оттегляне на ю.-и. се оттеглиха въ с.-и. посока — на полуострова с. отъ залива Суда.

Вследствие липсата на товарни и впрѣгатни коне движението на атакувацитѣ се забави твърде много. Всички тежки пех. оржжия и огнестрелни припаси се носѣха на рѣце отъ войницитѣ. Въпрѣки това и при горещини надъ 30° С на сѣнка и невъзможни лоши пѣтища до 19.00 часа усилената дивизия зае линията с. Армени (11 клм. ю. отъ залива Суда), височината и. отъ гр. Канеа. По този начинъ най-важното опорно мѣсто на британския флотъ на о. Критъ, заливътъ Суда, падна въ германски рѣце. Между многото пленници, които германцитѣ взеха този день, бѣше и командуващиятъ грѣцкия критски флотъ Пелиасъ Йоамудесъ. Въ тия боеве взеха участие и многочислени чети отъ мѣстно население, въоръжени отчасти съ оржжието, хвърлено за парашутиститѣ. Тия чети действуваха изъ засади и извършваха небивали жестокости надъ раненитѣ и плененитѣ германски войници. Всички убити бѣха намѣрени страшно обезобразени.

При Малемесъ се стовариха 2/141-а пл. и 2/118-а пл. дружини. Последната бѣше отъ 6-а пл. дивизия.

Група Ретимнонъ. Сведения отъ нея не бѣхе получени. Радио-свръзката ѝ не работѣше. Тя, обаче, се държеше още, въпрѣки понесенитѣ отъ нея загуби.

Група Ираклионъ. Положението при нея оставаше непромѣнено.

Сведенията за противника бѣха:

Въ западната частъ на острова той бѣше въ бѣгство. Бѣше извършена подготовка за товарене 2.000 души въ залива Суда, но развитиѣ се действия тамъ осуетиха този планъ.

Забелязани бѣха отдѣлни транспортни и военни кораби въ плаване на югъ къмъ Александрия.

Следъ 8-дневни борби съ природата на Критъ, британския флотъ и противника на суша германскитѣ въздушни, парашутни, въздушно-десантни и планински войскови части станаха пълни господари на западната и най-важната отъ военна гледна точка частъ на о. Критъ, заедно съ неговата столица гр. Канеа. Кризата бѣше напълно преодолѣна и на германцитѣ предстоеше да преследватъ бѣгащия противникъ.

28 май — 1 юний

Генералъ Щудентъ, командуващиятъ всички войски, действащи на о. Критъ, който още отъ първитѣ дни ржководѣше операциитѣ отъ с. Малемесъ, заповѣда на 28 V да се преследва разбитиятъ противникъ въ обща посока на изтокъ, за да се облекчатъ и подмѣнятъ водещитѣ бой групи при Ретимнонъ и Ираклионъ.

Усилената 5-а пл. дивизия продължи преследването, презъ време на което тя имаше да се бори повече съ трудноститѣ на мѣстността, горещината и четитѣ отъ мѣстното население.

За да се ускори настѣпленieto, бѣше формирана една моторизирана група, като за целта се използваха всички пленени отъ британцитѣ моторни и обикновени превозни сръдства. Вечерта преднитѣ части достигнаха залива Алмиро.

Сжщия денъ на източната частъ на острова бѣха стоварени италиански войски.

Групитѣ Ретимнонъ и Ираклионъ съ героични усилия водѣха презъ това време боеве съ промѣнливъ успѣхъ. Накрая тѣ издържаха и излѣзоха пълни победители надъ многочисления противникъ.

На следния денъ — 29 сутринта, дивизията продължи преследването сжщо така при голѣма горещина и лоши пѣтища. Връзката съ групата Ретимнонъ бѣше установена.

Групата Ираклионъ презъ това време атакуваше летището и въпрѣки упоритата съпротива успѣ да го овладѣе. Командуващиятъ тамъ грѣцкитѣ войски генералъ предложи да капитулира. Въздушнитѣ войски подкрепиха боеветѣ чрезъ непрекъснати нападения върху походни колони, събиращи се войскови части и съпротивителни гнѣзда.

Италианскитѣ торпедни лодки се отличиха твърде много при подкрепата на тия действия. Особено презъ току-що изтеклия денъ следъ обѣдъ, когато италианскитѣ войскови части извършиха десантъ върху източната частъ на острова.

Разпрѣснатитѣ остатъци отъ британскитѣ сили бѣгаха, преследвани по петитѣ отъ германцитѣ, къмъ южния брѣгъ

на острова съ намѣрение презъ нощта да се товарятъ на кораби. Заловени бѣха голѣмъ брой пленници, много военни материали, между които бойни коли и моторни превозни сръдства, 30 леки и тежки орждия, а сжщо така и голѣми запаси отъ хранителни припаси. Всички пленени германци и италианци бѣха освободени.

На 30 май усилената 5-а пл. дивизия продължи преследването и установи връзка съ групата Ираклионъ.

Въздушнитѣ войски презъ цѣлия денъ нападаха съ голѣмъ успѣхъ противникови колони и складове и причиниха значителни пожари. Особено резултатни нападения бѣха извършени върху пристанищата по южното крайбрѣжие на острова, кждето остатъцитѣ отъ британскитѣ войски се опитваха да се товарятъ на кораби.

На 31 май прочистването на острова отъ противникъ продължи. При с. Иерапетра (на южното крайбрѣжие на острова) стана срещата между германскитѣ войски и идващитѣ отъ изтокъ италианци.

Броятъ на взетитѣ въ пленъ гърци и британци отъ 20—31 възлиза кржгло на 10,000 души.

Южно отъ острова въздушнитѣ войски атакуваха леки британски морски единици и повредиха тежко единъ разрушител, а въ въздушенъ бой бѣха свалени 4 изтрѣбители „Хърикень“. Освенъ това бѣха потопени: 1 търговски корабъ отъ 3,000 бр. р. т., единъ натоваренъ съ огнестрелни припаси малъкъ крайбрѣженъ корабъ, тежко повреденъ; съ правъ ударъ, бѣше потопенъ единъ малъкъ транспортенъ корабъ.

На 1 юний боятъ за овладяването на о. Критъ завърши. Последното опорно мѣсто на противника, което германцитѣ заеха на 1 юний, бѣше пристанището Сфакия на южното крайбрѣжие. На висотитѣ северно отъ пристанището се разиграха последнитѣ боеве и тамъ британската съпротива бѣше напълно сломена. Тукъ бѣха заловени 3,000 пленници. Този бой бѣше подкрепенъ твърде ефикасно отъ въздушнитѣ войски.

Въ водитѣ между о. Критъ и Александрия въздушнитѣ войски потопиха, отъ състава на едно британско морско съединение, единъ разрушителъ.

Съ завладяването на о. Критъ се оправдаха думитѣ на вадача и главнокомандуващъ Адолфъ Хитлеръ — „за германския войникъ нѣма невъзможно“.

Боеветѣ бѣха изнесени при лоши мѣстни и климатически условия. Разликата между дневната и нощната температури бѣше голѣма и неаклиматизиранитѣ германски войници страдаха твърде много, но издържаха докрай.

Борбата бѣше изнесена изключително отъ пехотата, подкрепена само отъ собственитѣ орждия и леки планински орждия. Товарни животни и превозни сръдства липсваха и затова войсковитѣ части и подѣления бѣха принудени да носятъ

на ржце тежкитѣ пехотни оржжия, огнестрелнитѣ припаси и всички видове уреди, необходими за водене на тежкия бой.

Отдѣлнитѣ бойни групи, изолирани една отъ друга, се бориха съ пълно съзнание за важността на своята задача и се обрекоха въ жертва. Едни отъ тѣхъ издържаха — групата Ираклионъ и Ретимнонъ, като последната понесе твърде тежки загуби, други — дветѣ парашутни роти, скочили на 20 V на полуострова северно отъ залива Суда, загинаха до единъ.

Изкуството за командване, смѣлостта и храбростта на германския войникъ издържаха най-тежкия изпитъ. Взаимодействието между разнитѣ родове войски даде своитѣ блестящи резултати. Всѣки се стремѣше да вземе върху себе си най-голѣмата тежестъ отъ боя или заповѣданото действие и всѣки смѣташе, че съседтъ му ще се постараете да изпълни възложената му задача по-добре, което и ставаше при всички случаи.

Заклучение

Отъ 6 априлъ до 4 май 1941 год., въ продължение на по-малко отъ 1 месецъ, германската 12-а армия въ сътрудничество съ 2-а армия на Фрайхеръ фонъ Вайксъ, италианскитѣ армии и унгарската армия, успѣ да разреши успѣшно поставената ѝ отъ главното командване задача.

Югославската войска бѣше унищожена само въ продължение на 11 дни, а гръцката — въ продължение на 28 дни. Въ продължение на други 11 дни (отъ 20 V — 1 VI) чрезъ въздушенъ десантъ бѣше завладѣнъ о. Критъ и отдавна загнѣздилитѣ се тамъ британци бѣха или унищожени или изгонени, а всички имъ воененъ материалъ плененъ. Операциитѣ на 12-а германска армия на Балканитѣ показаха, че тукъ могатъ успѣшно да действуватъ не само армиитѣ на балканскитѣ народи — повече пехота, по-лека артилерия и почти никакви бронирани сили, а изобилно снабдени съ технически сръдства модерни армии. Бойнитѣ коли отъ всички видове, артилерията на дивизиитѣ (най-малкия калибъръ е 10.5 см.) и корпуситѣ, моторизиранитѣ войскови части и обози срещнаха мѣстни трудности, но ги преодолѣха и изпълниха поставенитѣ имъ задачи. При това, проявявайки изкуство и починъ, тѣ водиха и завършиха една наистина свѣткавично бърза война.

Щабоветѣ на голѣмитѣ войскови съединения работиха отлично и самоотвержено и подпомагаха въ най-висока степенъ своитѣ командири. По този начинъ последнитѣ, като имаха пълно довѣрие въ своитѣ щабовете, можеха да се явяватъ въ решителния моментъ на най-важното мѣсто и съ своето прижтствие и личенъ примѣръ да увлѣкатъ своитѣ подчинени.

Сврѣхъ всичко това щабоветѣ се движеха винаги напредъ, за да скъсвятъ пжтя на донесенията и заповѣдитѣ и да рабо-

тятъ колкото е възможно по-малко съ радиото, а най-вече чрезъ личната връзка и мотоциклетнитѣ куриери. Това косвено действуваше върху войскитѣ, като утвърдяваше у тѣхъ вѣрвата въ командването и успѣха.

Щабоветѣ се дѣлѣха винаги на две — а) началникъ щаба съ разузнавателното и оперативното отдѣление и б) началника на снабдяването съ останалитѣ снабдително и строево отдѣления. Първата половина на щаба, освободена отъ всички ненуждни за водене на боя или операцията тежести, можеше да следва напредъ, да се вживява въ нуждитѣ на момента и да предлага най-подходящи мѣроприятия, а следъ това да ги провежда съ умение и изкуство.

Особено се отличиха щабоветѣ въ съчетаване усилията между разнитѣ родове земни войски и между последнитѣ и въздушнитѣ сили. Ржководенето на боя и операцията се държеше винаги въ ржце, всѣки день се размѣняха сведения между съседнитѣ щабовете, а по-горнитѣ никога не пропускаха да освѣтляватъ подчиненитѣ си върху истинското положение на нѣщата, дори и когато тѣ биваха неблагоприятни. Тия взаимни освѣтления допринасяха за проявяване разуменъ починъ и вземане целесъобразни решения, безъ да се чакатъ конкретни заповѣди отъ горе. Изобщо генералнитѣ щабъ прояви своята отдавна позната на историята дейностъ, която го е отличавала всѣкога.

Организацията на малкото и не особено добри пжтища за движение бѣше отлична. Дисциплината на движението и спазването на полицейскитѣ правила при последното въ германската войска бѣха докарани до съвършенство. Само тя бѣше въ състояние да осигури маневрената способностъ на войскитѣ и непрекъснатото имъ снабдяване. Въ противенъ случай по заснѣженитѣ планински проходи и разкалянитѣ въ низинитѣ пжтища биха настъпили задрѣствания и истински хаосъ.

Използуването на малки войскови подѣления, на които се възлагаше чрезъ дълбоко проникване въ тила на противника да заематъ и задържатъ посочени обекти, бѣше най-широко и въ всички случаи даваше положителни резултати. Силно впечатление правѣше самоувѣреността, дързостта и храбростта както на командиритѣ, така и на самитѣ войници. Въ тия рисковани предприятия германцитѣ надминаха себе си. Тѣ се явяваха съвършено неочаквано тамъ, където никога не можеше дори и да помисли. Съ своята дързостъ тѣ парализираха волята и ума на своя противникъ и той успѣваше да намѣри само единъ единственъ изходъ — да се предаде.

Войсковитѣ части показаха пословична устойчивостъ и годностъ за действие при условията на Старопланинския полуостровъ. Тѣ опровергаха предубеждението, че балкантъ е планинска областъ и върху него могатъ да действуватъ само пла-

нински войски. Готовността за бой, високият нападателен дух на войските при всички положения бѣха запазени, а въ нѣкои проявени въ висока степенъ.

Бронираниѣ войски показаха издрѣжливостъ и подвижностъ, каквито дори и самото германско командване не очакваше. Тѣ бѣха употребени главно за безогледно врѣзване като клинове въ разположението на противника, като заобикаляха, за да не губятъ време, силнитѣ съпротиви. Имаше, обаче, случаи, когато тѣ атакуваха успѣшно силно укрепени позиции и тѣснини, безъ да се поколебаятъ ни най-малко.

Бронираниѣ корпуси, които въ Белгия и Франция се състоеха само отъ бронирани и моторизирани дивизии, тукъ на Балканитѣ бѣха усилены съ планински и пехотни дивизии. Това обстоятелство улесни твърде много действията на бронираниѣ корпуси, защото тѣ имаха възможностъ да се справятъ и съ планинскитѣ участъци на даденитѣ имъ за действие райони.

Заднитѣ охрани, макаръ и малки, но наситени съ много оръжия, се оказаха твърде удобни за затваряне малкото проходими посоки въ планинскитѣ райони. Това наложи на германцитѣ да извършватъ обходи дори направо презъ планинитѣ, които обходи даваха всѣкога отлични резултати.

Въздушнитѣ войски развиха дейностъ на оперативното поле, която подготвяше и улесняваше дейността на войскитѣ върху тактическото поле. На последното взаимодействие достигна своята най-висока точка на свършенство особено при съдействието, което въздушнитѣ войски даваха на земнитѣ войски при атака на укрепени позиции или при дълбокото проникване на бронираниѣ сили. Съ нечувана самопожертвувателностъ и хладнокръвие тѣ предприеха своитѣ летения при крайно рискувани и тежки условия, които по-рано сж се считали като непреодолима прѣчка за действията на въздушнитѣ войски.

Парашутнитѣ и въздушно-десантнитѣ войски, каквито на Балканитѣ се употребиха за пръвъ пжтъ, показаха качества, издрѣжливостъ и готовностъ за жертвуване непознати въ времето на „практическия разумъ“.

Инженернитѣ и свѣрзочнитѣ войски, санитарната служба и др. съ своитѣ дейности улесняваха при всички положения бойнитѣ действия на останалитѣ родове войски.

Нѣма да бжде справедливо, ако не се спомене и тежката денонощна работа на водачитѣ на моторни коли: бойни коли, разузнавателни камиони, влѣкачи и др., които по страшно лоши пжтища, голѣми стрѣмнини и остри завои, разрушени мостове, буйни рѣки, дори по ж. п. трасета, преведоха моторнитѣ коли и се явяваха всѣкога на време тамъ, закъдето бѣха отправени.

Високиятъ нападателен духъ и желанието за победа водѣха германскитѣ войски къмъ противника като въ фокусъ, съ усремиѣ. Нищо, въ пълния и най-широкъ смисълъ на думата, не бѣше въ състояние да ги спре или забави.

Германцитѣ не употребиха всички войски, предназначени за действие на Балкана, защото тѣ бѣха направили своитѣ смѣтки, като предполагаха много по-голѣма съпротива отъ своитѣ противници. Излишнитѣ дивизии, още преди окончателното завършване на операциитѣ, започнаха да се изтеглятъ на северъ.

Водачътъ на Велика Германия Адолфъ Хитлеръ каза въ своята речъ предъ парламента на 4 май 1941 год.: „Въ тази война германската войска надмина себе си“. Въ атаката на силно укрепената линия „Метакасъ“ и въ преследването германцитѣ нѣматъ равни на себе си. Особено трѣбва да се подчертае бързината на преследването отъ Термопилитѣ до гр. Атина.

Загубитѣ на германската войска (за италианската не се намѣриха данни) при тѣзи свѣткавично-бързи действия сж:

а) при завладяване на Балканския полуостровъ:

Земни войски:

убити 57 офицери и 1050 подофицери и войници;
изчезнали 13 офицери и 372 подофицери и войници;
ранени 181 офицери и 3573 подофицери и войници.

Въздушни войски:

убити 15 офицери и 84 подофицери и войници;
изчезнали 40 офицери и 123 подофицери и войници;
ранени 25 офицери и 124 подофицери и войници.

б) При завладяване на о. Критъ:

Земни войски:

убити 20 офицери и 30 подофицери и войници;
изчезнали 18 офицери и 506 подофицери и войници;
ранени 13 офицери и 274 подофицери и войници.

Въздушни войски (летци и въздушно-десантни войски):

убити 105 офицери и 927 подофицери и войници;
изчезнали 88 офицери и 2009 подофицери и войници;
ранени 104 офицери и 3528 подофицери и войници.

Отъ сравнително голѣмитѣ германски загуби въ боеветѣ за завладяването на о. Критъ може да се сжди за трудността на операцията. Голѣмото число на изчезналитѣ се дължи единствено на жестокостта на мѣстното население, което се е постарало да прикрие следитѣ на своитѣ злочинства.

Съюзницитѣ (британци, сърби и гърци) претърпѣха неимоверно по-голѣми загуби въ убити, ранени и най-вече пленени. Досега сж известни следнитѣ загуби, претърпѣни презъ боеветѣ на полуострова:

Югославия (безъ освободенитѣ пленници отъ български, германски и унгарски произходъ):

· пленени: 6298 офицери и 337,864 подофицери и войници;
за убити и ранени нѣма сведения.

Гърция:

пленени 8,000 офицери и 210,000 подофицери и войници;
за убити и ранени нѣма сведения.

Британци:

пленени 9,0000 офицери, подофицери и войници;
за убити и ранени нѣма сведения.

Загубитѣ на съюзницитѣ на о. Критъ сж: пленени:
10,700 британци и 5,000 гърци; убити: пресмѣтатъ се крѣгло
на 5,000 души, безъ ония, които сж се удавили при потопява-
нето на корабитѣ; за ранени нѣма сведения.

Сврѣхъ всичко това, твърде тежко пострада и британ-
скиятъ срѣдиземноморски флотъ. До преди операцията на о.
Критъ британскиятъ и грѣцки флоти претърпѣха следнитѣ
загуби:

потопени 75 кораби съ общо 400,000 бр. р. т. и
повредени 147 кораби съ общо 700,000 бр. р. т.

Презъ време на Критската операция съюзниятъ флотъ пре-
търпѣ нови загуби:

потопени: 4 кръстосвача, 12 разрушители, 5 бързоходни
лодки и 12 търговски кораби.

повредени: 1 линеенъ корабъ, 20 кръстосвача (леки и
тежки), 8 разрушители, 1 самолетоносачъ и 7 търговски кораби.

Една значителна частъ отъ повреденитѣ кораби бѣха
така тежко улучени, че тѣхното потопяване трѣбва да се
смѣта като положително.

Въ борбата срещу британския воененъ флотъ и британ-
ското корабоплаване германскитѣ въздушни сили се оказаха
ефикасно орѣжие, което въпрѣки тежкитѣ атмосферни и кли-
матически условия се наложи неумолимо.

ИЗТОЧНИЦИ,

използувани при написването на
„По войната на Балканитѣ въ 1941 год.“

1. Der Feldzug auf dem Balkan und die Rückeroberung der Cyrenaika. Издание на герм. главно командване.
2. Die Wehrmacht. Das Buch des Krieges 1940/41 г. Изда-
ние на герм. главно командване.
3. Von den Karawanken bis Kreta. Доклади и картини по
войната на Балканитѣ. Издание на германското главно ко-
мандване.
4. Panzer am Balkan отъ Wilfred von Owen und Jürgen
Hahn—Butry — 1942 г.
5. Militärwissenschaftliche Mitteilungen — кн. стъ м. май
1941 год.
6. Durchbruch durch die Metaxas Linie — 1942 год.
7. Какво искаше Чърчилъ на Балкана 1941.
8. Свѣтквичната война въ Югославия и Гърция — 1941.
9. Донесенията на нашия офицеръ за свръзка при 12-а
германска армия.
10. Лични бележки.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Уводъ	3
Глава I	
Военна подготовка	
1. Театъръ на военнитѣ действия	8
2. Сили на странитѣ	9
3. Планове на странитѣ	13
4. Съсрѣдоточаване	16
5. Групировка	20
Глава II	
Раздѣляне югославската отъ грѣцката войски и капитулиране на грѣцката солунска армия	22
Действията на 6 априлъ	23
Действията на 7 априлъ	26
Действията на 8 априлъ	28
Действията на 9 априлъ и капитулиране на грѣцката солунска армия	30
Глава III	
Унищожаване на югославската войска	32
Действията на 8 априлъ	33
Действията на 9 априлъ	33
Действията на 10 априлъ	34
Действията на 11 априлъ	36
Действията на 12 априлъ	39
Действията на 13 априлъ	40
Действията отъ 14—17 априлъ и капитулиране на югославската войска	43
Глава IV	
Заемане на Тесалийската равнина	47
Действията на 10 априлъ	48
Действията на 11 априлъ	50
Действията на 12 априлъ	52

Действията на 13 априлъ	54
Действията отъ 14—19 априлъ	57

Глава V

Преследване къмъ гр. Атина и заемане на Коринтъ. Капитулация на грѣцката Епирска армия	64
Действията на 20 априлъ	64
Действията на 21 априлъ	65
Действията на 22 априлъ	66
Действията на 23 априлъ	67
Действията на 24 априлъ	69
Действията на 25 априлъ	71
Действията на 26 и 27 априлъ	73
Действията отъ 28 IV до 4 V	77

Глава VI

Завладяването на островъ Критъ	79
Действията на 19 и 20 май	80
Действията на 21 май	81
Действията на 22 май	83
Действията на 23 май	84
Действията на 24 май	85
Действията на 25 май	86
Действията на 26 май	87
Действията на 27 май	88
Действията отъ 28 V до 1 VI	90
Заклучение	92